

V 9
7088

Q. 211. 31.

Vg
7088

Consensus - non - Consensus

**ECCLESIIARUM
LUTHERANARUM
atq; REFORMATARUM,**

in

*Colloquiis, Marpurgensi & Lipsiensi,
Catechesibus & scriptis, tam publicisquam privatis,
Circa Articulos fidei, eosq; fundamentales*

de

**SACRA COENA, PERSONA
CHRISTI, & PRÆDESTINATIONE**

adversus

Disputationem nuperam Francofurtensem Syncretisticam,
D. FRIDERICI REICHELII P.P.

Sub Præsidio

Viri Admodum Reverendi, Amplissimi, atq; Excellentissimi,

Dn. ABRAHAM CALOVIISS.

Theol. D. Prof. Publ. Consistorij Ecclesiastici Asses,
Ecclesiæ Witteb. Pastoris, Circuliq; Electoralis Superinten-
dentis Generalis, ut & Facult. Theol. p. t. Decani.

Patroni, Promotoris atq; Hospitis sui etatem de venerandi,

Publica Eruditorum Censura exhibitus

à

M. CHRISTIANO WEBEROSS. Theol.

Candidato, & Vratislaviens. Ecclesiæ Ministro Vocato.

Wittebergæ, Typis Johannis Röhneri Acad. Typogr. 165

32

ECCLESIAE

LUTHERANARUM

et REFORMATARUM

Colloquii Marburgensis & Ligiiensis
Catechesibus & scriptis cum publicis
Cura Articulorum de eisdem fundamentis

SACRA COENA PERSO

NA CHRISTI & REFORMATIONE

D. FRIDRICH P.P.

DR. ABRAHAM CALOVII SS.

Prof. Publ. Consistorii & Scholae

Eccl. Witeb. Patroni Scholae

hanc Generalem in & Schol. Theol. & Decan.

Patroni Scholae & Scholae

Witeb. Scholae

M. CHRISTIANO WERBERO SS. Theol.

Candidato & Vicario Scholae

Witeb. Scholae

I unquam alia, gens Calvinistica, heterodoxiam suam, dolo atq; stratagematum artificii, propagare omni contentione studuit, ut non minus nervosè, quàm succinctè, fidei Calvinianæ principium, *dolum bonum*, dixerit *B. Hutterus in Iren. contra Paræum pag. 444* Si ve enim antiquorum è farragine stratagematum repetas artificia, sive modernorum videas vestigia, in eo omnes conspirare dixeris, quod ad probatos nostros, & Symbolicos libros, (qui tamen ipsis nihil minus quàm probati sunt) uno ore semper provocent, & sub lingua Lutherana Calvinismum foveant. Edidit negotii hujus specimen insigne *Beza*, postquam in *Colloquio Possiaceno, Anno 1561. art. X. A.C.* dolo sè subscribere in animum sibi induxerat, attestantibus, vel ipsis ejus complicibus & imprimis *Discipulo Riveto in Νεγλυσσ cont. Grotii scriptum. posth. p. 205.* quem dolum postea in edendis *Synodi Roschellensis* articulis, ad vivum resecare non est veritus; quod de, quemvis acta Synodi prolixius edoceant. Si *Zanchius*, quem *Asseclæ Augustanæ Confessioni* *ἠρησίως* addictum crepant, in exemplum trahendus esset, posset is de suo plus quàm surreptitio Spiritu efferre, in *Epist. ad Landgravium Hassiæ d. 5. Octobr. 1561. tom 1. misc. p. 35. se confessioni haud juxta sensum, quem Author sed quem Ipfus intenderat, subscripsisse.* Quod si verò ita demum nomen dare alicui confessioni convenit, ut ei, qui modo possit, sensus affricetur, quid est, quod impio Judæorum Talmud quis subscribere vereatur, observatâ hâc limitatione, si arcano eoq; proprio & genuino sensu intelligatur, sanæque doctrinæ nil quicquam detrahatur? Neq; tamen aliud nobis hætenus paciscendi studium probarunt *Fratres Cadmæi*, (pa-
B
tian-

tiantur verò hoc magis titulo, quàm alio *Reformatorum* nomine, inconvenienter insigniri, utut alias succenseant, imprimis *Embdani cont. Hun. p. 17. & Duræus in apost. dissert. ad Dn. D. Hulsem.*) sin me paulò largiùs hîc locutum, fratres hi putarent, rei fidem faciant, in Anglia *Mortonus, Davenantius, Hallus*; in Scotia; *Scarpinus*; in Polonia; *Fratres Bohemæ, Lesnenses & alii*; in Belgio *Leidenses, Francquerani, Gröningenses, Ultrajectini, Waleus, Maccovius, Marellus, Diestius, Voetius*. In Germania *Palatini, Heidelbergenses, Bremeuses, Marobiaci, Anhaltini, Pareus, Altingius, Crocii, Bergii, Steinius, Massonius, Wendelinus*, quorum Phaleræ ac præstigiæ in propatulo sunt, & rectè hujus nomine ab *Excellentissimo Dn. Præside in præfat. tract. de Pers. Chr.* accusantur. Sicut autem juxta *D. Ambrosii* effatum. *l. 1. de fid. Orthod. cont. Arian. c. 1. ejusmodi hominibus nil est periculosius, quàm qui malorum virus per bona nostra subinde disseminant*, ita optandum foret, ut vel tandem aliquando ab ineptâ circumveniendi consuetudine desisterent, aut lingvâ & mente prorsus orthodoxi, in castra nostra pertransirent; ne tot hominum innoxia mentes, in vada atq; scopulos delatæ, à regiâ veritatis viâ penitus abducerentur. At quid hodiernum hujusmodi farinæ casibus & exemplis crebrius? Prodiit non ita diu tale quod, in fundamento fidei consensus, larvatum & fucatum Schema *Friderici Reichelii, Professoris, in Confinio Academiae Viadrinae Theologici*; quod cum esset specioso, sed fucato titulo exornatum, facile cujusvis obvii oculos, & aures occupare poterat. Inscriptio quippe facta est de *consensu & dissensu Protestantium Evangelicorum seu Reformatorum & Lutheranorum in causa Religionis*, dum interea id agit malæ fidei Professor, ut simpliciorum animis hoc glaucoma offundat; perexiguum omnino interesse inter nostram & Reformatorum doctrinam, tanti non censendum, ut ob apices hos minutos animi distrahantur atq; separentur. Quamvis autem nulli in hac Academia nostrâ Wittebergensi dubitemus, quin, quotquot sanæ fidei innutritos teneat districtus ibi, omniâ sylvestrem avenam facile judicarent, *Doctores etiam illius Academiae & Ecclesie unius Ortho-*

thodo-

850

3

thodoxi nil intentatum relicturi sint, quod ad evellendum animis simpliciorum virus faciat; attamen nostrarum quoque erat partium, Vicino, quoad ejus fieri posset, operam auxiliarem nostram præstare, insidias bono publico structas, publicè detegere, nec committere ut fur & alienus, hoc ovile Christi impune perturbasse videretur. Quocirca visum est propudiosis hisce foliis, veritatis jubar opponere & Adversarium $\kappa\tau\iota\ \pi\acute{o}\delta\alpha$, quod ajunt, in sectando, duabus vicissim positionibus, quæ quasi pro-
ra sint & puppis totius meletematis, ostendere.

I. Non exiguam esse *Lutheranorum & Calvinianorum*, in plurimis, iisque præcipuis fidei Christianæ capitibus, etiam iis in quibus juxta *Colloquium Marpurgense, Lipsiense, & Collationem Catechesium*, convenire purantur, dissonantiam.

II. Lutheranos atq; Reformatos non saltem in tribus, iisque levioribus & minus fundamentalibus (ad hanc restrictionem enim expressè provocat Adversarius in $\epsilon\pi\iota\mu\epsilon\tau\epsilon\tau\acute{o}$) sed multis aliis præcipuis, iisque fundamentalibus dissentire. Quæ theses etsi non usq; adeò discrepare videantur, placuit tamen, cum *Disputationem Francofurtensem* sequamur, easdem distinctè enucleare, ut quæ in medium adducta sunt, ordine in examen revocari possint.

JOVA JUVA!

DE PRIMO.

§. I. Cum Adversarius *Lutheranos atq; Reformatos* in plurimis ac præcipuis Christianæ Religionis capitibus consentire dicit, id agit, ut tantum esse inter utrosq; de rebus credendis, & articulis fidei, consensum evineat, vi cuius & possit & debeat inter *Lutheranos & Calvinianos* communio *spiritualis*, seu fraternitas *mystica*, in Christo coli, eaq; in causa, *tribus* potissimum *Fundamentis* innitur.

Primum petit, à consensu in *Colloquio Marpurgensi, Anno 1529. Marpurgi, sub auspiciis Illustrissimæ Hassiæ Landgravii Philippi instituto.* Nam cum hîc Lutherus atq; Zwinglius unâ cum aliis

*Summa Fræ-
cofurtensis
Disputatio-
nis quoad
membr. I.*

*Ratio prima
à consensu in
colloquio*

B 2

Theo-

*Marpurgen-
si, petita.*

Theologis eruditiss convenissent, de Articulis Christianæ fidei inter se collaturi, in locis de *S. S. Trinitate, de Incarnatione, de Persona Christi, de Peccato Originis, de Fide Justificante, de Efficacia verbi, Sacramentorum, & Ministerii Ecclesiastici, omnibusque omnino aliis*, uti putat Adversarius, unanimes fuisse; in unico illo *Articulo, de Eucharistia*, & non tam in *Articulo de Eucharistia, quam de questione illa, ad Eucharistiam referenda: An videlicet verum corpus & sanguis Christi in pane & Vino cœnæ Domini corporaliter presentia sint?* in diversa abierunt.

Responsio.

§. 2. Hoc verò crambe est, è culina Paræi, & aliorum antiquiorum Reformatorum surrepta, quam Adversarii non bis, sed toties recoqvunt, quoties suæ causæ fucum facere allaborant. Vanitas autem ejus patet.

*Colloquii
Marpurgen-
sis scopus.*

1. *E colloquii Principio & Scopo.* Hunc Lutherus tom. 8. Jen. p. 124. hisce exprimit: *Es ist wahr / funfzehn Jahr sind es / daß zu Marburg Zwingel und Decolampad / und wir etliche zusammen kommen / und uns vertragen in vielen Artickeln / die ganz Christlich sind / wie der gedruckte Zedel zeuget / aber im Artickel vom Sacrament bleibets stecken / also daß wir sonst solten gute Freunde seyn / damit das scharffe Schreiben gegen einander ruhen möge / ob Gott mit der Zeit durch unser Gebet wolte hierin auch einträchtigen Verstand geben / und ich zimliche Hoffnung hatte / weil der Zwingel und die seinen / so viel guter Artickel nach haben.* Non ab simili scopo loquitur Philippus Tom. 4. oper. Lutheranorum; *Enimverò, ut majora dissidia & turba averterentur, visum est, articulos aliquot consignatos in publicum edi; & in litteris ad Joh. Saxonie Electorem: Certos articulos conscripsimus, ut ulteriores errores, quantum fieri posset, precideremus.* Scopus itaq; colloquii non fuit, ut in Christianæ Religionis capitibus, manente sententiarum discrepantiâ, Syncre-

850.

Syncretismus aliquis iniretur, ac dissentientium animi componerentur; talis certe scopus nunquam ex actis Colloquii Marpurgensis demonstrabitur. Sed, quò disidiis subinde crescentibus, obex poneretur, & via, quoad ejus fieri posset, ad ulteriora, imò fraternitatem, atq; concordiam colendam sterneretur; spes siquidem affulgebat mali tandem aliquando radicatus extirpandi: **Damit diese scharffe Schreiben gegen einander ruhen möchten / ob Gott mit der zeit durch unser Gebet hieerein auch einträchtigen Verstand geben wolle &c.** Tam altas enim egerat radices altercandi hæc libido, ut malo semper longius serpente, fidei fortuna per Zwinglianos, in acie novaculæ quasi constituta videretur; Ad remedendum itaq; malo, opus erat *charitate*, non *fraternitate*, inquit *Lutherus in Epistola ad Jacobum Præpositum Bremensis Ecclesie* (tum temporis Orthodoxæ) *Pastorem*, & quod citata è *Luthero* formula vult: **Das wir sonst solten gute Freunde seyn.** Argumentum ergò Adversarii nostri primò hoc nomine laborat, quod falso supponat, Marpurgense Colloquium eo potissimum fine, sub Auspiciis Illustrissimi Hassiæ Landgravii Philippi esse institutum, ut *concordia fraterna*, seu *quoad religionis Christianæ capita*, consensus iniretur; si verò de aliâ, quàm mysticæ ac spiritualis in Christo communionis fraternitate loquitur, in ipsâ statim januâ aberrat, turpemq; ignorantiam Elenchi committit.

§. 3. Vanitas argumenti porrò apparet è colloquii *Objecto*, circa quod notamus: in colloquio nonnulla saltem, & quæ præcisè controversa non sunt, acta & transacta fuisse; maximè in his, ubi *Zwinglius* veritati locum concessit, & errores pristinos reprobavit, utpote in articulis sequentibus de *peccato originis*; circa quod *Zwinglius* periculosè docuerat; *illud in externis saltem malis actionibus consistere*, de *Ministerio Ecclesiastico*, seu *verbo & usu Sacramentorum*; sine quibus *Spiritum Sanctum dari ac donari* putarat; de *SS. Trinitate*; de qua & potissimum *Divinitate Christi periculosis in Ecclesiam phrasibus in-*

Ratio Adversarii i. procedit ex falsa hypothese & fallacia secundum non causam ut causam.

Colloquii Marpurgensis objectum.

vestis, non aliter ac Judæi, loqui consueverat, & tandem etiam de *Justificatione coram Deo, seu fide justificante*, cui in actu justificationis *bona opera* perverſo nimis animo exæquârat. Et hujus quasi ἀπολογία ἢ rationem hanc *Philippus* reddit in cit. ad *Job. Elect. Sax. literis*: quod videlicet in nullo præprimis controverſo, arenâ suâ cedere voluerit *Zwinglius*; hinc ne actio prorsus infructuosa esset, certos quosdam articulos (inquit) de aliis quibusdam rebus conscripsimus, ut ulteriores errores, quantum fieri posset, præcideremus.

2. Laborat fallacia à dicto secundum quid ad dictum simpliciter.

3. Est destruc-tiva sui-ipsius.

Argumentum itaq; Adversarii nostri, è Colloquio Mar-purgensi desumptum, laborat *secundò Fallaciâ à dicto secundum quid ad dictum simpliciter*; quod enim de paucis & ferè primariò non controverſis fidei articulis valet, id ad omnes in universum extenditur, adeò ut excipiat *unica* saltem ad articulum de Eucharistia referenda quæstio: An verum corpus & sanguis Christi in pane & vino Cœnæ Dominicæ corporaliter sint præsentia? ubi quasi ὡς ἐν παρόδῳ impudentiam Disputatoris Francofurtensis taxare necessum habemus, quod hanc unicam quæstionem in colloquio difficultatem peperisse, clamitet. Nonne articulus de Persona Christi, si quisquam alius, obstitit, quo minùs disſidentium animi coaluerint.

§. 4. Tertiò propria vinetâ cædit Adversarius, dum fatetur, dissonantiam mansisse, in hac quæstione controverſâ, circa Articulum de Eucharistiâ; Hæc enim dissonantia tanti habitata est, ut ob eandem B. Lutherus *Zwinglio* & Complicibus fraternitatis dexteram denegarit, quod ex actis Colloquii luculentius est, quàm ut negari possit. Et quî cæteri Fidei Articuli rectè sibi constare poterunt, manente in istâ quæstione, dissonantiâ & difficultate? Nonne hoc: An verum corpus & sanguis Christi in cœnâ Domini corporaliter sint præsentia? cognitionem alit, cum articulo, de Persona Christi, ut si in illâ cum *Zwinglio* aberraveris à vero, in hoc per omnia orthodoxus censeferi minimè queas? Nonne propterea in colloquio sanio-rem ejusdem explicationem omninò respuit gens *Zwingliana*, quod cum proprietatibus veri atq; humani corporis pugnare videretur

tur, quod certè non aliunde, quàm ex Articulo de Personâ Christi poterat decidi; quo de audiamus *Philippum, in Summâ Colloquii pag. 641.* Alterum *Zwinglii argumentum, ex ratione ductum erat: Unum corpus non posse simul in diversis locis esse: Sed corpus Christi esse in cælo &c.* De hoc argumento longa rixa fuit. *Lutherus agebat, rationem humanam non debere, nec posse, omnipotentiam Dei judicare.* *Cinglius dicebat, Deum non proponere nobis talia credenda, quæ prorsus comprehendi non possint.* Tales ineptæ voces ei excidebant, cum tamen doctrina Christiana multos incomprehensibiliores & sublimiores articulos habeat, videlicet, quod Deus homo factus sit, quod hæc persona, Christus, qui verus Deus est, mortuus sit.

Quod nec ipse Reichelius diffitetur, cum *Thef. 2. largitur, unum horum ex altero manare, quando quæro: An Verum Corpus & Sanguis Christi in pane & vino Cœnæ Domini, Corporaliter sint præsentia? &, an Verum Corpus Christi ὕδατος, seu secundum indistantiam loci sit ubique? Ubi sui quasi oblitus Reichelius videtur, tantisper dum aliud quæstionis istius fundamentum & Articulum, è quo petenda sit, digito monstrâre; desudet interea loci in eo: Nos huc abimus, Ei saltem verba opposcentes, quæ in proterviam Alterius scripserat *B. Hutterus in Concord. c. 45. p. 317. Sophistam egregium agit Helvetius (Reichelius) scribens: in Colloquio Marpurgensi inter Lutherum & Zwinglium, summum consensum deprehensum fuisse, in omnibus capitibus Religionis Christianæ, excepto eo, quod est, de Cœnâ Domini: Existimasne Hospiniane (Reicheli) omnem recordationem Historiæ superiorum annorum animis hominum effluxisse? Ediffere verò tu nobis; an in illo colloquio plane nulla disceptatio de Persona Christi fuerit instituta? an non Zwinglius & Socii ideò veram ac realem præsentiam corporis Christi in sacra Cœnâ impugnarint, quia nimirum ea pugnare videretur cum proprietatibus, veri & naturalis corporis humani, quod simul in cælo & terra esse non possit? Annon hoc ipso argumento in colloquio illo usus sit Zwinglius, referente Philippo in Ep. ad Electorem Saxonie Johannem &c. Annon cum ad hoc Argumentum respon-**

disset

disset Lutherus ; rationem humanam non debere nec posse omnipotentiam Dei dijudicare ; Zwinglius in hanc impiam, & Christiano homine indignam vocem eruperit : Deus non proponit nobis talia credenda, quæ ratione comprehendi non possunt? Erubescisne Hospiniane (Reicheli)? Certè, si mica pudoris & honestatis in te est reliqua, quin te putidissimi mendacii pigeat, pœniteatque, nullum mihi dubium est. Sic ergò Authores Apologiae Concordiæ verum scripserunt : jam cum Sacramentariis de Persona Christi contendisset.

Colloquii
Marpurgensis
forma &
modus.

S. 5. Non minùs Reichelius, quartò contra formam & modum colloquii peccavit. Forma quidem tum in Lutheri constantiâ, tum in Zwinglii Palinodiâ deprehenditur. Lutherus etenim cum suis Parastatis in omnibus ac singulis, quæ prius contra Zwinglium & Carolstadium voce atq; calamo defendeerat, immote perstabat : Und bestand al'v Luther auf seiner Meinung. Dicit Philippus Melancht. tom. 4. Gen. Germ. Luther. p. 468. B. ubi p. 468. A. ubi simul hæc leguntur verba : Als nun die öffentliche Unterrede ward angefangen / zeigte Luther an das die Noth erforderte / von der ganzen Summa Christlicher Lehre mit ihnen zureden / denn man finde in Zwingels Schrifften viel Irthum ; so hetten sie auch wenig de Justificatione gelehret / dass zubesorgen dass sie nicht viel vom Evangelio wissen. Zum andern protestirt Luther / dass er wüste dass er vom Sacrament recht aeschrieben / wolte auch dabey bleiben ; so aber Decolampad und Zwingel vermeineten / etwas aufzubringen wieder die Wahrheit / das wolte er anhören / und wiederlegen. Palinodiam verò Zwinglii & cum hoc Oecolampadii, confirmant, Philippi Melancht. ad Johannem Saxonie Electorem, hunc in modum conceptæ literæ : Primo Illustrissimus Hassie Landgravius mandavit ut D. Martinus cum Oecolampadio solo, & Philippus etiam cum Zwinglio solo colloqueretur. Hic propositum fuit : Nos præter articulum de cœna multos aliqs in ipsorum doctrina improbare, de quibus etiam con-

conferrī oporteat: v. gr. quod Zwinglius scripsit: Nullum esse peccatum originis. Secundo in Articulo Ecclesiastico, sive verbo & usu Sacramentorum, graviter hallucinantur. Tertio: Rumor increbuit de Argentiensibus, quod de Trinitate non recte sentiant. Quarto: incommode etiam loquuntur & scribunt, de hominis justificatione coram Deo, & doctrinam de fide non satis inculcant. De his articulis tunc temporis, quantum fieri in illa festinatione potuit, a nobis instituti sunt, & quod plura de iis audierunt, eo magis institutio nostra placuit: In omnibus etiam his capitibus cessarunt, quanquam antea aliter de ipsis scripsissent. Et hæc immota Lutheranae doctrinae veritas atq; puritas, Zwinglium etiam permovit, ut cum deputatis, per integrum hoc tempus Orthodoxos, summam semper animi veneratione complexus fuerit, primas etiam in subscribendo, & aliis, Luthero libenter dederit: quanquam hæc Antesignani sui modestia Reichelio invisa sit dum sibi atq; suis, nimis audacter & superbe primas vendicando, Thraonico Reformatorum nomine, utramq; paginam subinde inchoat; possumus autem hunc inanis honoris pruritus homini facile condonare. Hoc notamus saltem; non talem inrer Lutherum atque Zwinglium transactionem esse fingendam, quæ utraq; parte de sententiâ remittente in tertiam, quæ nec ex toto Lutheri, nec ex toto Zwinglii, conflata sit, qualem quidem Adversarius in thesibus somniare visus est, efficto parili & æquali utrorumq; per omnia consensu, cæteris Calvinianæ scænae non inservientibus, astute tectis & omisiss.

4. Committit fallaciam ignorationis Elenchi.

§. 6. Quinto tandem è colloquii eventu atq; sine controversia facile sopitur. Finito quippe hoc colloquio, Lutherus Sacramentariis, assensum in articulo de Cœna non præbentibus, concordiam & fraternitatem prorsus denegavit, saltem dilectionem christianam non detrectavit. Quod è Philippi literis ad Johannem Saxonie Electorem, itemq; Tom. 4. Gen. Luth. p. 470. rursus manifestum est: ubi inter alia Lutherus in hæc erumpit verba: *Quanquam verò nos, an Verum Corpus & Sanguis Christi in pane & vino sit corporaliter? hac vice Concordare non potuimus: tamen qualibet pars alteri Christianam dilectio-*

5. petit, principium. Colloquii Marpurgen-sis finis & eventus.

Zwinglius,
quales post
colloquium
errores re-
sorbuerit.

nem (quantum quidem cuiusq; fieri potest) prestabit, & pars utraq; Deum omnipotentem assidue orabit, ut nos per Spiritum Sanctum in vero sensu confirmet, Amen. ! Contra Zwinglius, dum in articulo de cœnâ veritati cedere nolbat, cœteros simul errores, quos tamen antea abjecisse videri vellet recoquebat, & denuò defendendos suscipiebat; uti quidem acta publica testantur. Anno profecto subsequente statim 1530. In Confessione Carolo V. (quam Johannes Jacobus Grynæus dignam censuit, quæ Basileæ Anno 1590. recuderetur) Zwinglius disertis verbis iterum negare cœpit: peccatum originis verè & propriè esse peccatum: sic resorpsit errorem de Sacramentorum usu, in eadem confessione scribens: Credo, imo scio, omnia Sacramenta tam abesse, ut gratiam conferant, ut nè afferant quidem, aut dispensent. Recoxit etiam errorem de Baptismo, prius revocato, quando in eadem confessione pergit: Non datur fides Baptismo, & vicissim: Baptismo Ecclesia publicè accipit eum, qui receptus est per Gratiam. Non ergò gratiam adfert Baptismus. Et de hoc plusquàm canino Zwinglii ad vomitum reditu Lutherus in Epistola ad Jacobum Præpositum verba digna, quæ integrè huc revocentur, fecit: Quod Sacramentarii jactant, me esse Marpurgi victum, faciunt more suo; sunt enim non solum mendaces, sed ipsum mendacium, fucus & simulatio: quod testantur Carolstadus & Zwinglius ipsis factis & verbis suis. Vides autem Marpurgi, hos revocasse in articulis positis ea, quæ de Baptismo, Sacramentorum usu, similiter externo verbo, & alia, quæ hætenus editis libris pestilentèr docuerunt; nos nihil revocamus: At cum victi essent etiam in Cœnâ Dominicâ, noluerunt revocare hunc articulum, etiamsi viderent sese non subsistere. Metuebant enim plebem suam, ad quam non licuisset reverti, si revocassent, & qui obsecro non vincerentur, cum Zwinglii unicum & totum argumentum fuerit: Corpus non posse esse sine loco & dimensione; cui ego ex Philosophia opposui; ipsum cælum esse naturaliter sine loco tam magnum corpus, nec dissolvere potuerunt. Oecolampadii verò fuit unicum argumentum: Patres appellant signum; Ergò non est corpus ibi. Multis verò verbis promiserunt, se velle nobiscum

eatenux

eatenus dicere, Christi corpus esse veraciter in Cœna præsens, (ut
 spiritualiter) tantum ut ipsos fratres appellare dignaremur & si-
 mulare ita concordiam. Hoc quod Zwinglius palam lacrymans
 coram Landgrafio & omnibus rogabat dicens: *Es sind keine
 Leute auf Erden/ mit welchen ich lieber wolte einig seyn/ denn
 mit den Wittenbergern/ summo studio & contentione egerunt
 ut viderentur nobiscum concordēs, ita ut hanc vocem nunquam ex
 me possent ferre: Vos habetis alium spiritum quàm nos. Arde-
 bant toti, quoties hæc audiebant. Tandem id concessimus, ut Ar-
 ticulo ultimo ponitur, ut fratres quidem non essent, sed tamen, cha-
 ritate (quæ etiam hosti debetur) nostra non destituerentur. Ita
 indignissime affecti sunt, quod fratris nomen non potuerint obti-
 nere; sed pro Hereticis discedere, tamen sicut pacem iterum ha-
 beremus mutuis scriptis si fortè Deus illis aperiat cor: Securè nar-
 rabis, si ego sum Christi prædicator, imò si Christus est veritas, hæc
 etiam vera scribo, ut habeas, quod mendacibus, si nolint acquiesce-
 re opponas. Quo spectant, quæ Philippus ad Lutherum de Hel-
 vetiorum Confessione, verba, facit: Zwinglius misit huc con-
 fessionem typis impressam. Diceres simpliciter mente captum
 esse, de Peccato originali, de usu Sacramentorum, veteres errores
 planè renovat. De Cæremoniis loquitur valdè Helveticè, hoc est,
 Barbarissimè, velle se omnes cæremonias esse abolitas, suam causam
 de cœnâ vehementèr urget &c. Eat nunc acerrimus Defensor
 Zwinglii, Reichelius, & ab hoc colloquio Marpurgensi, con-
 sensum fidei petat, atq; invehat; eat & exploret suam, aliorum-
 que Syncretistarum mentem: Num hodiènum hanc confes-
 sionis formulam quam è Chytræo descripsit, amplectantur.
 Deprehendet mea firma sententia, facta accuratiori inquiritio-
 ne, *αγοσ φηγοσ* solemne.*

Deductio
 hujus argu-
 menti, latior
 & fusior per
 collationem
 formulæ cõ-
 sensus Mar-
 purgensis
 cum Refor-
 matorum
 modernorũ
 imprimis cõ-
 fessionibus
 & scriptis ut

S. 7. Quibus accedit, quod Zwingliani atq; Calviniani,
 subsequentiũ ætatum atque temporum in Articulis Marpur-
 gi conciliatis, haudquaquam acquieverint, quin potiùs Zwin-
 glii errores, postliminio, ab ipso revocatos, palliare, incrustare,
 propugnare, magno molimine sategerint, atq; in hunc usque

u-
 m-
 m-
 er-
 &
 te-
 es-
 en-
 tis
 riè
 in
 n-
 lis-
 o,
 no,
 est
 oc
 pi-
 e-
 ur-
 sed
 A-
 ur-
 n-
 li-
 ef-
 u-
 le-
 ob-
 n-
 go
 m
 rd
 on
 m
 us

*Specialiter
appareat,
quam fru-
stra oppona-
tur Formula
consensus
Marp.
Non enim
consentiunt
nobiscum
circa For-
mule con-
sensus Marp.
cap. 1. de Deo.*

*Calviniani
nequeunt
provocare
ad Concili-
um Nice-
num.*

*Calvinismus
via est aper-
ta ad Atheis-
mum.*

diem fatagant, eosq; novis subindè erroribus (fœcundi enim solent esse errores) adauxerint & locupletarint. Unde tanto graviora sententiarum enata divortia, Ecclesiarum schismata, tantoq; difficiliora reddita conciliationis & concordiae consilia. Quod ne frustra in aurem infusurasse, Reichelio videamur, agedum in specie consensus formulam, ad quam tantopere provocat, inspiciamus.

Primum ejus caput est: Quod utrinq; unanimiter credimus & sentimus, unicum esse verum naturalem Deum, Conditorem omnium creaturarum, unum in essentia ac natura, Trinum in Personis, videlicet, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, Prorsus, sicut in Concilio Niceno decretum est, & in Symbolo Niceno, passim in totâ Ecclesiâ Christianâ, canitur & legitur.

Ante omnia mirari subit hic, quâ fronte Reformati tam confidenter ad Concilium Nicenum provocent, quod in dubium vocavit atque exagitavit Promachus eorum; Calvinus, ut Andreas Dudithius in Epist. ad Johannem Lasitium observat, hæc ejus adducens verba: *credibile non esse, cum sancti Patres quam maximâ possent brevitate, complecti vellent, formulam compositam ex rebus imprimis necessariis lusisse supervacuo verborum circuitu, verbis autem istis, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, Battologiam inesse: ut magis carmen sit cantilando aptum, quam formula confessionis, in quâ Syllabam unam abundare absurdum est.* Taceo, quod lib. 1. instit. c. 13. Sect. 5. Nomina Trinitatis & imprimis *ἰσοουσίας* sepulta optarit Calvinus. Neque id dissimulandum est, quod plurimi eorum è Calvinismo in Atheismum, vel Arianismum sint prolapsi. Non adducam, quod Gretserus in Epistola de sectariis, qui adversus primam Illustriss. Cardinalis Bellarm. ni controversiam, de verbo Dei, scripserunt, præfixa oper. Bell. Edit. in fol. Colon. Anno 1628. observavit Franciscus Junius (Quem tamen Johannes Crocius, Deitatis Christi acerrimum defensorem appellat, in Comm. A. C. p. 413.) fatetur, integro biennio se fuisse Atheum, ante-

antequam Calvinismum complecteretur; ubi simul addit :
 Bonam parasceven ad Calvinismum ἀθεότης esse, sicut vicissim ad
 hanc illam : De Beza è Genebrardi præfatione in Ps. idem produ-
 cit elogium : Beza, inquit, ex Atheismo in Calvinismum transit ;
 Beza ex Calvinismo ad Atheismum rediit ; Nota est Historia de
 Adamo Neussero, Ecclesiæ Heidelbergensis Pastore Primario ; Is
 in Arianismum prolapsus, sequentia verba suâ manu scripta
 dedit Constantinopoli, D. Stephano Gerlachio, Concionatori
 Aulico : Nullus nostro tempore mihi notus factus est Arianus,
 qui non ante fuit Calvinista. Servetus Blandrata, Paulus Alcia-
 tus, Franciscus Davidis, Gentilis, Gribaldus, Sylvanus & alii. Igi-
 tur qui sibi timet, ne incidat in Arianismum, caveat Calvinis-
 mum. ἀπό γε Οου Neuseri, Gerlachus Tubingam secum attu-
 lit, & multis ostendit ; Si placet, aures hic adhibeat, Francofur-
 tensis Disputator, suo Prædecessori Pelargo in admonit. de Arian.
 c. 3. Quomodo, inquit, illi qui Calvini dogmata sequuntur, glosse-
 mata ejus mirantur & mordicus tuentur, hoc à cordatis facile ob-
 tinebunt, ut nihil operæ vel ad alendum vel colorandum, juvan-
 dumq; Arianismum posuisse, unquam credantur? Non hic Calvi-
 num in plurimis Scripturæ expositionibus ἰσθαίξεν, non Calvinia-
 nos in præcipuis de divinitate Christi locis ἀρεσθίξεν, laboriosè o-
 stendam : Non Adami Neuseri, non Blandrata, non Pauli Alcia-
 ti, Francisci, Davidis, Gentilis, Gribaldi, Sylvani & aliorum faci-
 lem è Calvini Schola ad Arianos lapsum & progressum commemo-
 rabo : Ex ipsis Arianorum libris, ubi sua posuerint latibula, ubi
 parata sibi cognoscant receptacula, paucis referam : tum, ut constet,
 quanto cum periculo germanâ scripturæ relinquatur simplicitas :
 tum, ut appareat, quam proclivis sit à judicio rationis humane, &
 ἰδιογνωμοσύνη, & ad errores teterrimos prolapsio : quam proximus
 ad Arianismum gradus ille, qui in ἐθελοσοφία & speculatione fixus
 est Calvinistica. Cætera ibidem legere poterit ac simul dispi-
 cere, utrum Antecessori suo, tum adhuc Orthodoxo, in hoc do-
 cumento satisfacere queat. Nolumus etiam operosè nunc
 inquirere, in incommodas Calvinianorum opiniones, quas Hic
 vel Ille privatim finxit & excogitavit : utpotè, quod Essentiale

Calviniano-
 rum priva-
 re opiniones

m
to
a,
fi-
a-
e-
li-
n-
r,
m
S
ur
m
m
n-
is
a
m
ti-
ve-
n-
m
5.
vi-
al-
on
us
de
no
es
in
n,
ce-

contra cap. 1.
form. con-
sens.

Calviniano-
rum senten-
tia & effata
publica con-
tra cap. 1.
form. Con-
sens. Marp.
de Deo Trin-
uno.

861
14
nomen Dei Jehova creaturis insuper assignandum sit, quod *Alstedius & Vorstius* Calvinum insecuti, haec tenus constantè docuerunt; quod inæqualitatem Essentiæ divinæ statuunt, cum vocem Dei, non *πατριως* & æqualiter, sed *υιως* atq; inæqualiter Deo Patri & Filio & Spiritui Sancto, cum Photinianis tribuunt, atq; Deum Patrem *νατ' εἰς οὐλὴν* ita vocant, quo de *Vid. Humm. 3. disp. Calvinism. Thes. 47. & disp. 2. Iren. p. 76.* Neque *Keckermanni*, delirium perstringimus, quo rationes Philosophicas Scripturæ S. in hoc Mysterio demonstrando accommodat, iisq; primum locum vendicat, quem quoq; postea defendit *Johannes Crocius* *def. 2. Partis Convers. Prut. c. 2.* cui tamen frater juxta carnem unicus & charus *Ludovicus* contradicit in *Syntag. Theol. l. 3. c. 21. p. 681.* Nil de ejusdem *Keckermanni*, *Sohnii*, *Urstini* loquutionibus circa personæ definitionem, incongruè adhibitis, dicam, quas tamen item classicus ille Pacificator *Johannes Crocius* excusavit, & Autoritatis patrum, pallio tegere allaboravit *defens. 2. convers. Pruten. c. 1. p. m. 12.* sed allaboravit: cui postmodum, quam infeliciter! suppetias *Massonius* tulit *Tom. 2. Anal. p. 560.* Quæ & similia, ut jam morosè non urgemus, ita meritò *Disputatores Francofurtenses* eadem pensi habere debuissent: id verò silentio involvendum non est, quod Articulum de Deo uno & Trino, utut in hoc eadem nobiscum sapere videantur, nihilominus variis modis conspurcent. Nam

1. Omnia ferè *Scripturæ dicta*, quæ doctrinæ hujus veritatem exprimunt, pervertunt. Quod cum primis factum à *Calvino*, eiq; demonstratum est à *B. Hunnio Seniore*, ac contra *Hyperaspisten Pareum*, solidè defensum: Conferatur etiam *B. Gerhardus* *disp. 5. de Glor. Dei §. 2. ad 9. usq;.*

2. *Attributa divina* multis modis labefactant. Et licet forsitan non cum larvato faciant *Massonio* *Tom. 3. Anal. in Emiganæ Deum expertem idiomatum* dicente; non multum tamen, per hypotheses rursus à *Gerhardo* *cit. loc.* recensitas, abluunt, quæ planè modernorum est sententia. Quærat enim de *omnipotentia*; Num Deus possit facere, ut unum corpus sit in pluribus locis? risu dignam eam æstimabunt, quia hanc à

Marp.

Martyre, Beza aliisque; Orthodoxæ parti motam & negatam quaestio-
 nem, communem Ecclesiæ Reformatæ, faciunt *Embenses*.
Cont. Hun. p. 360. Sic & à Domino D. Behmio Seniore P. M. hoc
 nomine accusati sunt, quod infinitam Dei sapientiam, desipi-
 entis suæ rationis regulâ, metiri conentur; perversè negant:
 Deum modum invenire posse, quo corpus aliquod citra destru-
 ctionem & annihilationem, extra locum ambientem ponatur;
 id quod *Crocus part. 2. Convers. Pruten. p. m. 202. & seq.* agrè qui-
 dem tulit, postea verò, in angustias redactus, invitus dare co-
 gitur: Nauci insuper pendent attributum *immensitatis & om-
 nipresentiæ*, quod vel in scriptis, ubi, Dei deprehenditur de-
 scriptio, communiter omittunt; (Evolvantur in *corpore & Syn-
 tagmate Confessionum Fidei, Ecclesiarum Reformatarum. Geneva
 apud Petrum & Jacobum Cluverum Anno 1612. impresso; Confes-
 sio Helvetica in Art. 3. p. 19. Confessio Ecclesiarum Gallicarum
 Membr. 1 p. 99. addantur etiam confessiones, Anglicana. p. 125.
 Art. 1. Scotiana. Art. 1. p. 139. Belgica. Art. 1. p. 163.*) vel expressè
 positum, non ad substantiæ, sed operationis præsentiam re-
 stringunt, *Beza* vestigiis insistentes, qui *vol. 1. oper. p. 589. ad Ar-
 gumentum Brentii* respondens, ita loquitur: *At enim* dicit
 (*Brentius*) *constat, Patrem & ipsius gloriam ubiq; esse; Concedo,
 sed ejus tamen, qui cælum & terram implet, veluti Thronum & se-
 dem in cælis, cælis, inquam, illis excelsissimis, tota Scriptura collo-
 sat. Quà de re mirum est ab eo (Brentio) non fuisse expensum lo-
 cum Tertulliani, quem Martyr ipsi objecit: Scimus, Deum etiam
 inter abyssos esse, & ubiq; consistere, sed vi & potestate: Et vol.
 3. p. 120. se abominari dicit illam inauditam in Ecclesiâ Enunciatio-
 nem: Deum rebus omnibus substantialiter præsentem esse. Im-
 mutabilitatem etiam impugnant, quando conformitatem de-
 creti Divini, cum executione ejusdem tollunt: Adeas *Cro-
 cium, part. 2. Convers. Prut. p. 319. ubi fatur: Peccatum causa es-
 se non potest quod aliqui sint reprobati: Et statim inspicias de-
 fensionem ejusdem partis. p. 296. ubi testatur: Deum neminem
 damnare, nisi propter peccatum: Quando insuper contrarias
 voluntates Deo attribuunt, quod Crocius part. 2. Prut. convers. p.**

406. expressè fatetur. Acriter contenditur porrò cum Calvinianis, de *miseriordia* violatâ ab ipsis, in absoluto Electionis decreto, quod nec *Infralapsarii* rejecerunt, sed potius pro illâ *miseriordia* & *gratiâ* Dei absolutissimâ tam acriter repugnant, ut eam in *Synodo Dordracenâ Sess. 42. p. 212. Cor & Palladium Ecclesie* dixerint; $\Phi\omicron\gamma\eta\kappa\alpha$ hac defensa sunt in *Palatinorum scriptis publico nomine editis* omnibusque Reformatorum libris annumeratis, im *ausführlichen Berichte. c. 7. p. 317. seq.* im *fürstl. Anhang. p. 171. & c.* Taceam, quanto prælitigetur etiam de *justitiâ* & *sanctitate* læsâ in Art. de Peccato, hæc enim peculiari tractatu de sanctitate deduxit, *Dn. D. Wellerus* quò, Benevolum Lectorem remittimus.

Non circa
cap. 2. de Per-
sona Christi.

Secundum formulæ confessionis caput est.

Credimus, non Patrem, nec Spiritum Sanctum, Sed Filium Dei PATRIS, verum Deum, Hominem factum esse, per Operationem Spiritus S., sine virili Semine natum, ex pura Virgine Maria, secundum carnem, perfectum corpore, etiam animâ similem, aliis hominibus sine ullo Peccato.

Calvinistarum incommode locutiones circa divinitatem Christi.

Videri volunt his eadem nobiscum sapere Viri Calviniani. 1. Circa Filii Dei divinitatem. 2. Personalem unionem consequenter etiam 3. communicationem idiomatum: Sed non debent immemores fuisse, quæ inter nos & ipsos in hunc usque diem maximâ contentione agitata sunt. Ne exagitem incommodas locutiones quibus circa *Divinitatem* Christi, hæcenus amarunt uti, adeoq; *Arianis* maximè favere & ipsis palpum obtrudere, utpote alias à *Menzero Tom. 1. Giff. disp. 9. Thess. 12. Gerhardo disp. 3. de Fund. Consol. §. 61. Disput. 7. de Glor. Dei taxatas & prostratas; Hic proterviam Junii adversus Gratian. in Exeg. p. 87. & 122. simul ac Keckermanni in System. Theol. p. 63 commemorare juvat, quâ Christum Dei Filium è *Patris Essentia genitum*, expressè negant; quorum $\epsilon\gamma\kappa\lambda\eta\mu\alpha\tau\omega$ patrocinium suscepit *Crocus*, *Comm. in A. C. p. 143.* quo spectat etiam, generatio *equivoca seu Metaphorica*, impiè à *Molthero* asserta quam nescio*

scio quo rursus pallio velatam admisit *Crocus in Defens. part. 2. Convers. Prut: cap. 3. p. 49. seq.*

De Christo, secundum utramque naturam, divinam & Humanam, exaltato publica prostant *Martinij*, aliorumque scripta, quibus in aurem infusuramus, Canonem, concilij Chalcedonensis: quod tales in societatem suam abripiat Arius.

Et plura adjici possent, denegatæ Divinitatis documenta, nisi hanc egregiè Nostrates, jam tum exantlassent, operam, de quibus hic altum apud nostros Francofurtenses est silentium. Porro unionis personalis veritatem confiteri volunt, sed quam præsumptuosè atque falsò, affatim ostendit iterum *Gerhardus Diss. 7. de Glor: DEI.* Quibus hæc, è recentiorum scriptis superaddimus *κρυσθίγητα.* Primò formale unionis, ponunt in nudâ sustentatione quâ Divina Natura gestet humanam: in quo prolixè sese produnt Anhaltini, in repetit: Doctrinæ Orthodoxæ *C. Jacob. Andr. p. 59.* refer huc Confessionum verba quibus unionem personalem, per nudam copulationem nudam conjunctionem vel adjunctionem efferunt. Conferatur *Cuchlinus in Catech. Palatin. Diss. 45. Thes. 18.* sub his enim suam, sine cõmunionem naturarum, nec non idiomatum communicatione, gestationem quin occultent, quis ambigeret? *Crocus* equidem *com. in A. C. p. 398.* tam perfrictæ frontis est, ut suis socijs hæc impingi cavilletur, quoniam non nudè, sed suâ personâ, λόγον sustentare humanitatem dicat: Ita ne verò putat *Crocus*, & qui suum hæc in parte calculum adjecturus, tantum in vocabulo *persona* aut *personaliter* subsidij cõtineri, quo crassissimum errorem suum supprimeret. Jam dudum hoc à *Sadeele* erat præsuppositum; sed frustra: Nullitatem hanc ostendit *D. Gravverus in absurd: Calvin: c. 2. p. 118.* & cum nuper *Wendelinus*, Vicinus noster eandem crambem recoxisset, non minus solidè eum refutavit *Dn. D. Scharffius in Coll. 1. Anticalv. Diss. 9, Diss. 9. Thes. 19. seq.* Secundo Etsi Divinam & Humanam Naturam in Christo personaliter unitam manere doceant, addunt tamen, totum λόγον, post incarnationem, esse *extra* carnem, ita, ut Divina natura, extra humanam naturam, à se assumtam, constituatur, sicut

D

habent

documenta
expresse ne-
gata Divini-
tatis Christi.

Unio perso-
nalis à Calvi-
nistis nega-
tur & infringi-
gitur multis
modis

Communica-
tio ἰσοσύ-
σως ἔ λόγῳ
ἄνθρωπινῳ.

item Commu-
nicatio pro-
prium

prædicatio-
nes persona-
les tollunt

habent ipsissima verba *Confessionis Palatinae part. 1. Syntag: Confess: p. 201.* quod nec sopitum, nec sopiendum unquam prolixè monstrat, *Dn. Præses* in aureo suo, de Persona Christi tractatu, Calvinianis opposito, *Disp. 8. p. 226.* Tertio. Negant, ἰσοσύσως ἔ λόγῳ, humanæ naturæ, Communicatam esse, quo de suam suorumq; mentem plenius exponit larvatus ἐπινοητόπῳ *Maßonius Tom. 2, Anatom: p. 174.* ad cuius, ceu accuratum scriptum, aliquoties provocat *Job: Crocius Comm. in A. C. p. 421. & alibi.* Sed adversus hanc male evadam fidem, fusè disputant. *Dn. D. Wellerus Tom. 2. advers. Maßon: Disp: 1. Thes. 3. & 4. Dn. D. Præses in citato, de Personâ Christi Tractatu p. 275. Controvers. 2. Quarto,* in dubium vocant, communionem naturarum, duasque naturas in Christo, inter se invicem incommunicabiles esse, cum Samosatensianis statuunt. *Altingius part: 2. Loc. com. p. 510.* hoc propugnat theorema: Nihil quod est Essentia divina, rei creatæ communicari potest; *collocutores Mompelgartenses Calviniani resp. ad Thes: de Persona Christi p. 205.* profitentur: se talem solum admittere unionem, in quâ manent singulæ naturæ per se, citra ullam aliquam communicationem. *Admonitores Neostadienses c. 8. p. 250* Humanitati Deitatem realiter communicatam esse iustificiantur. *Conf. Waleus Loc. com. p. 699. Marellus part. 1. contra Tierinum. p. 213.* Quinto, omnem omnino idiomatum communicationem susque deq; habent, & siquæ humanæ naturæ concedunt, ea tamen tantum finita sunt, creataque quoad gradum à reliquorum hominum donis, aut numero saltem differentia, pro ut loquitur *Cueblinus lib. cit.* Licetq; protestati sint *Altingius atq; Crocius:* Se tantum effusionem proprietatum quarundam pernegare, contra quam multis rationibus *Cueblinus disputat Disp. 46. Thes. 8. super Catech: Palatin:* nil tamen hâc suâ protestatione unquam efficere potuerunt, quoniam nostratum nemo divinorum idiomatum effusionem, in humanam naturam, est professus: Atque hinc *Seato* omnes prædicationes personales enervant, verbales saltem atque tropicas ex iisdem facientes: adeas *Leidenses in Synops. purior, Theol. disp. 25. Thes. 37.*

Tertius

Tertium formula Consensus caput est.

Quod Hic DEI Et MARIE Filius, indivisa Personâ
Jesus Christus, pro nobis Crucifixus mortuus & sepultus sit,
resurrexit à mortuis, ascenderit in Cælum Sedeat ad dexte-
ram DEI Dominus omnium creaturarum, venturus ad Judi-
candum Vivos & Mortuos.

non circa c.
iii. de-gene-
ribus com-
municatio-
nis.

Ad genera Communicationis hæcce spectant. Quibus ita
positis, facile quis putaret, nobiscum facere Calvinianos, in do-
ctrinâ de morte, Resurrectione, sessione ad dexteram & adventu
Christi ad iudicium. Sed & hic latet anguis in herbâ:

I. Quâ fronte Calviniani verè & ingenuè fateri possunt, Fi-
lium Dei pro nobis mortuum, crucifixum esse &c expèdatur ne-
mini non infensissima ἀλλοίωσις Zwingliana quam B. Lutherus
Diaboli larvam merito indigitat Tom. 3. Jenens. German fol. 455.
Nam per eâ, propositiones, DEUS est passus, DEUS est mortuus:
Dominus glorie est crucifixus &c, non nisi verbaliter efferri pu-
tantur, quicquid etiam ogganniant Irenici novelli, Crocius uterq;
Altingius atq; Bergij. Haud enim refragatur Maçonius Tom. 2.
Anatom. c. 4. p. 779. quod in re convenient cum cæteris Reforma-
tæ parti addictis hominibus, Zwinglius Martyr, Simlerus & id
quod & ex admonitione Neostadiensi p. 201. manifestius apparet,
in quâ stabilitur: Deus passus atq; mortuus est realiter, quatenus
homo, nomine tenus, quâ Deus ipse q; L. Crocius, ad quem toties
Frater Johannes provocat, in assert: A. C. p. 143. disserit: quicumq;
Passionem ac Mortem non Soli humane nature adscribunt, sed sta-
tuunt, τὸν λόγον verè ac realiter passum esse, ij Deitati Christi tri-
buunt mortem Crucis; quam in rem, plures adversariorum tam
subtiles, quam crassas assertiones, è Neotericis Irenicorum scriptis
aliisque publicis cōfessionibus ac tractatibus, profert Dn. D. Præ-
ses cit. Loc. p. 499. 500. seq. ad Quem eâ de causâ tam frequenter
pro voco, quod Ipsum hunc, de præsentî materiâ, tractatum è
professo Syneretistis opposuisse noverim; Si namq; Job: Croci-
us fratrem suum unicum tot atque tantis viris ab Assertore Ge-
danensi Comm. in A. C. pag. 520. opponere potuit majori jure
talem omni seculo Majorem Crocio & socijs oppono.

cur nequeat
nobiscum as-
severare Fi-
lium DEI ve-
re mortuum
&c. pro no-
bis esse

error circa
Resurrectio-
nem Christi

2. Qua ratione doctrinam de *Resurrectione Christi* sanam, tectamq; nobiscum servare possunt? Negant certè Christo *θεω-
σώπρω* secundum humanam naturam personaliter communica-
tam esse Divinam Virtutem, quâ se ipsum resuscitare potuit. :
Ut *Polanus lib. 6. Syntag. c. 23. p. 416.* Quem adhuc hodie se-
quuntur omnes, sicut rursus non obscure est colligere è testimo-
nijs à *Dn. Praside* citatis, in *Tract: de Persona Christi, controv. 8.*
p. 883. seq. scribunt, atq; sanguinem Christi in arâ crucis effusum
computruisse, nec in resurrectione assumptum esse, quod *Sadeel*
in *indie Error. Gregor. de Valent: Currens in Exeg: &* quos sequū-
tur hodiè *Massopius & Crocius* defensum eunt. Ita cum de pro-
prietatibus glorificati corporis disquiritur, de illis nimis tenui-
tur philosophantur, invisibilitatem, illocalitatem, atque palpā-
bilitatem præcisè negantes; adeo, ut Christus clauso sepulchro,
resurrexisset putandus haud sit quæ *ὀργιστὰ ἀνθρώπων* non
tantum apud *Heidelbergenses*, in *Colloquio Maulbrunensi pag. 54.*
sed etiam in *Conversat. Pruten. part. 1. problem: 9. p. 561.* habentur.

circa Ascen-
sionem Chri-
sti, in cælum

3. Qui doctrinam de *ascensione* Christi in cælum sanam atq;
orthodoxam jactitare possunt, cum fingunt, Christum locali
transitu à nube per orbem planetarum subvolasse & ad cælum
Beatorum creatum localiter penetrasse, adeo ut ad extremum
usque iudicium inibi subsistat, quam longissimè ab Ecclesiâ mi-
litante, secundum carnem, distans? ut hodiè communis Refor-
matorum est sententia.

Circa sessi-
onē ad dex-
tram.

4. In doctrinam de *sessione* ad dexteram impingunt, quando
iuconveniēns scripturæ judicant, Christum secundum huma-
nam naturam ita sedere ad dexteram DEI ut regnet ubique præ-
sentissimo Dominio, qua homo. *Vid. Bergium Disp. Analyt:
Thes. 246. & 285.* quando *dexteram, DEI per locum & sessionem,
DEI ad dexteram, per localem in habitationem & inclusionem,* de-
finiunt, quod faciunt in *Confes. Helvet: Syntag: Confes. 1. Art. 2.*
Quando Christum *Cælo capi;* atque contineri, asserunt, cum ad-
monitione *Neostadiensi cap. 3. p. 88.*

5. Cir-

5. Circa doctrinam *de adventu ad iudicium* non minus alieni sunt à nobis: Docent enim, in iudicio extremo Deum iudicaturum *Autoritative*, Christum hominem verò, tantum *executive*; quod est: Humanam naturam ferre suavoce sententiam extremi iudicij, divinam tantum inspicere & manifestare omnium corda atque conscientias dictare atque exsequi sua potentia latam sententiam glorificando electos, ac in pœnas abjiciendo reprobos, *ut Admonitio Neostad: p. 23.* Urgent etiam Terminum à quo adventus ad iudicium esse cælum Empyræum, & per id, Christum localiter descensurum esse in aërem, quæ doctrina passim teritur in scholis, & Ecclesijs Calvinianorum.

Quartum confessionis & consensus caput est:

Credimus Peccatum originis ab Adamo in nos Carnali generatione propagatum, tale peccatum esse, quod omnes homines condemnet, & nisi Christus opem suam, Vitâ & morte tulisset, aeternâ morte in eo nobis moriendum fuisset, neque unquam in Regnum DEI & Beatitudinem aeternam pervenire potuissemus.

Non circa c. 11. de peccato originis

1. Hic notamus, *Zwinglium* sententiam suam, paulò post & sequenti anno in quodam publico scripto & Confessione Carolo V. in Augustanis Comitijs, oblata, pessimè retractasse, dum toto Cælo errare professus est; etiamsi sint non modo magna sed quoque vetera nomina, qui damnationi aeternæ solent ad iudicare, nunc Christianorum infantes, cum non sint Baptismo tincti.

Zwinglii inconstantia notetur.

2. *ὕπρ' ἄλλοι* fovere possunt sub his verbis Calviniani; *credimus, peccatum originis, ab Adamo in nos carnali generatione propagatum*, sicut alias sub iisdem duo occultare solent Syncretistæ: videlicet, & quod lapsus Adamiticus *neccessario* impellente DEo fuerit commissus, ut bonum ne cognosci quidem potuisset; nisi malum præcessisset; & quod *anima* à parentibus in filium per *carnalem generationem non traducatur*, sed à DEo *immediate creetur*. Prius, ut pessimam *Zwinglij* Blasphemiam redollet, ut putares, eam uno cum Autore sui simul intermortuam,

Fucus detectus Calvinianorum in hoc cap.

acceptum tamen est à plurimis, & quidē haud privatis, sed extra omnem dubitationis aleam publicis, utpote in casu confessionis confitentibus, in tali, tantoque publicæ Confessionis scripto, cui præ cæteris defertur, confessione nimirum *Helveticâ posteriore*. Conferatur *Harmonia Confess. sect. 4. c. 8. p. 68. 69.* id quod arripere, & tanquam Communem Ecclesiæ Reformatæ doctrinam proclamare non veretur, *Petrus Molinaeus in Anat: Arminianis. cap. 3. p. 8. §. 9. Calvinus in institutionibus,* quas publicis scriptis *Massonius l. 3. c. 33. sect. 4.* accenset, solo Divinæ voluntatis arbitrio in miseriam decidisse filios Adam putat, & §. 7. Deum primi hominis casum non tantum prævidisse, sed arbitrio quoq; suo dispensasse, contendit, idque post *Synodum Dordracenâ* in ipso *Belgio*, ne quicquam contradicentibus alijs à *Maccovio* publicè propugnatum fuit, necessarium nempe, fuisse, ut destineret Deus homines ad peccatum *Loc. Com: disp. 27. p. 131. disp. 29. p. 141.* Similes Blasphemias assertæ à *Theodoro Beza, in Colloq. Mompel. pag. 525, tract. de prædest. Tom. 1. operum p. 412. Hieronymo Zanchio lib. 5. de Nat. DEI, c. 2. Johan. Piscatore præfat. contra Schafm. Martyre, alijsque qui in Synodo Dordracena publicè præsidis voce celebrati, ceu Venerandi viri Heroës, Cælo Terraque Clarissima nomina Ecclesiæ numina; Vid. Acta Remonstr. Dordr. p. 144.* quorum sententias quod reprobarint Remonstrantes crimini ipsis datum; *Vid. Sentent. Remonstr. defensio p. 643.* Posterius exploratus error est Calvinianorum. Et licet hunc nonnulli, iuter quos nomen profitetur suum *P. Molinaeus,* paulo mitigare satagant. *Ita enim* inquit, *non statuimus, animam rationalem infundi in embrionem, non θυγαθὲν ἐμβρυόντι, ut vult Arist: l. 2. de Gen: Anim: c. 3. sed putamus, a DEO in ipso fetu, & humani corporis rudimenta formari;* quicquid tamen sit, non discrepat in eo *Molinaeus* ab ipsa re, seu creatione: quod enim hic de productione seu interiori formatione disputat, non tam ad rem, quam modum tantum creationis pertinent, quo modo videlicet & ubi dextera omnipotentis immediate sese applicet & creet, an extus, creatamque ita extus animam in materiam ingerat; an vero intus, ita ut illa intrinseca creatio infusionem nullam præsupponat, sed illius simul vicem suppleat?

3. Utut alias Calviniani in explicando & determinando peccato originali admodum cauti videri possint, eos tamen ex animo nobiscum illud fateri, imò omnibus omninò hominibus, tum, quâ reatum, tum, quâ habitum tribuere nobis persuadere haud possumus; vel ob solam illam, atque tritam Calvinisticam hypothesin, de fœderali Christianæ sobolis sanctitate. Ubi non frustra peccatum hoc, tum, quâ reatum, tum quâ habitum depingi. *Pareus* n. causæ suæ fucum faciens *part. 1. explic. catech. pag. 50. obj. 4.* Sanctitatem illam, ad duo restringit, nempe ad jus externæ Ecclesiæ, & deindè ad *pau- cos suos Electos*, seu aliquos, quod scilicet Deus propter fœdus Abrahamiticum, semper aliquos ex ejus posteris convertere & verâ, interna, sanctitate donare velit. Item sancti sunt piorum, liberi *quoad externam societatem* Ecclesiæ i. e. habendi sunt pro civibus ac membris Ecclesiæ atque etiam pro Electis & Sanctificatis, nisi adulti suâ incredulitate vel impietate diversum de se testentur. Ubi *Pareus* duplicem quasi fœderalem sanctitatem facere videtur: *alteram*, quæ jus quoddam commune ad externam Ecclesiæ societatem innuit, & hucusque orthodoxus esset; *alteram*, quæ respicit fœderalem gratiam; qua Deus aliquos saltem verâ & internâ sanctitate beare constituit. Prior sanctitas relinquit liberis fidelium & habitum & reatum originalis peccati, quo, utroque non obstante, infans habet jus, quod quoq; reprobis commune est: Posterior sanctitas, excludit reatum, ita, ut talis infans Christianus, habitum quidem peccati originalis secum afferat, non vero reatum, quia electus est. Apparet inde, nullam nos injuriam inferre Calvinianis, quando eos in liberos fidelium originalem labem inficiari dicimus. Id quod etiam egregiè prodit *Altingius*, quando in *exeget. A. C. Art. 2. p. 79.* sanctitatem illam fœderalem, partim *qualitative*, partim, *relative* considerat, & ait: *Sanctitas non est in prædicamento qualitatis, sed Relationis; Nec habitum Virtutis, sed jus fœderis, ac gratuitam in eo recensioem designat;* quibus eadem duo, quæ *Pareus* supra inculcat, ac si dicat, sancti sunt liberi, illi *non per qualitatem nature, quasi habitum peccati originis non haberent,*

cur & quomodo peccatum originale non admittant.

sed

sed per relativam DEI estimationem, qui refert ac recenset eos in sanctos, nec habitum peccaminosum imputat ipsis, ut peccatum.

4. Ambiguè accipi possunt verba in Confessione ita posita: quod (puta peccatum originale) omnes homines condemnat. Licet enim Calviniani omne peccatum naturâ suâ faciant mortale, quia tamen satis notam, atque satis ipsis alioquin exprobratam, de absoluto prædestinationis decreto hypothesin tuentur, hic quoque maculam *ερεσδοξίας* contrahunt; ut & in statim subsequentibus verbis, ubi reatum hunc morte Christi, & gratuita remissione deleri referunt. Nam quia ex communi ipsorum hypothesi, Christi meritum ipsis tantum executio est, seu medium executivum decreti prædestinationis in solis Electis etiam hic fraudem suam tegere possunt.

In Sequentibus, Quintò, Sextò, Septimò & Octavo capitibus, Conversionem & fidem justificantem ita depingunt.

Non circa
cap. V, &
VI. de fide.

Quintò: Credimus nos à Peccato originis & omnibus alijs peccatis, & ab æternâ Morte redimi & liberari, cum in Filium DEI, Jesum Christum, pro nobis mortuum, credimus: Nec sine hac fide, per ullum opus vel ordinem, ab ullis peccatis liberari posse.

Non circa
cap. VII. de
justificatione

Sextò: Quod hæc Fides sit Donum DEI, quod nullis precedentibus operibus aut meritis impetremus, nec proprijs viribus consequi nunc possimus. Sed Spiritus S. ubi vult dat & efficit fidem in nostris cordibus, cum Evangelium seu verbum Christi audimus.

Septimò: Quod hæc Fides sit nostra Justitia coram DEO, propter quam nos DEUS justos, probos & Sanctos reputet, sine ullis operibus & meritis, & per hanc fidem nos à peccato, morte, inferno, liberet, in gratiam recipiat, & salvet, propter Filium suum, in quem credimus, & hac fide omnium beneficiorum, Justitiæ & Vitæ Christi participes reddamur.

Octavo:

Octavo: *Quod Spiritus S. de Vitâ ordinariâ loquendo nemini hanc fidem & donum suum largiatur, nisi præcedente Concione, seu verbo Vocali, seu Evangelio Christi: Sed Per, & cum, verbo vocali operatur, & efficit Fidem, ubi, & in quibus ipsi visum est. Rom. 10.* Non, Cap. IIX. de Conversione per verbum DEI

Ast. I. de Fide non rectè docent, quia ejus fundamentum, gratiam & dilectionem DEI labefactant, eam non ad omnes, sed ad paucos aliquos, & quidem absolutè ad vitam à DEO electos, restringentes atrocem quidem criminationem hanc, Altingius vult æstimare & in A. C. art. 4. de Justif. p. 38. ita Colligit; *Qui gratiam & Dilectionem DEI & meritum Christi, vel ad quoslibet, h. e. ad cujusvis ordinis, Conditionis, ac ætatis homines referunt, vel ad omnes electos & credentes restringunt, ij non labefactant fundamentum veræ fidei; sed quid prodest ejusmodi subterfugium, in re tam arduâ? num ideò gratia dilectio DEI manent universalis, quod ad quoslibet & omnes cujusvis aut ordinis aut conditionis à Calvinianis extendatur? astutam sub pectore vulpem gerit, & non genera singulorum, sed singula generum intendit.* Deinde reprehendunt Calviniani Thesin hanc: *Infantes justificari fide suâ, & in dubium, vocant; usque adeò, ut hæc prædecessorum suorum anseruata accuratiùs perpendens Altingius, Cedro digna & scripturæ consentanea appellitet, cum citato loco inquit: spiritum regenerationis ac salutis, qui est Autor fidei, nemo denegat infantibus. Sed an Spiritus ille, jam tum ætate illâ infantili in ipsis operetur fidem, quâ coram DEO justificantur, quidam ambigunt alij disertè negant. Nec immerito: Nam fides justificans est notitia & fiducialis apprehensio promissionis gratiæ de remissione peccatorum. Joh. 17. 3. Act. 26. 18. Infantes verò, nec fiduciæ illius sunt capaces &c.* Bonum factum! itane Spiritus S. insensibiliter haud potest movere mentem, atque voluntatem, ad apprehensionem Meriti Christi, ut cognoscant & apprehendant Christum: Voluntaria quidem huc modo dici potest fides haud tamen à naturalis voluntatis actu elicitæ. Sed sufficiant hæc ad detegendum fucum.

E

abso-

Error Calvinianorum circa doctrinam de fide

absolutam, quam irresistibili voluntate Deum instillare dicitur; Electio enim, juxta *Canonem Synodalis IX Ultrajectini* absoluta est: Qui verò absolutâ voluntate vult electionem absolutam, ille vult & absolute fidem, quia juxta animum & mentem Calvinianorum, fides ex Electione tanquam fructus & effectus germinat, non refragantibus sed consentibus *Britannis*, & prius ordine *predestinantur homines ad salutem, quam ad gratiam & fidem ut Helvetij loquantur part. 2. act: p. 45*

Error Calvinianorum, circa doctrinam ad justificationem

2. Circa *Justificationis* articulum non parum errant, dum eam ex operibus propullulantem æstimant & Consent., in quo *Piscator*, cujus sententiam ceu scripturæ Consentaneam, *Altingius* amplectitur, *loc: cit: p. 40.* admodum operose occupatur. Hinc scribunt; Bona opera esse causam sine quâ non saluationis, esse viam, per quam perveniatur ad salutem, tanquam primò, à *Beza*, *Zanchio*, *Piscatore*, & *Goelenio* defensâ? Nec minus inconvenienter statum *Justificationis immobilē* faciunt per hanc suam Communem & protritâ hypothesin: *electos in Dei gratiam immobiliter & continuo perseverare.* Hujus consequentiæ vim agnoscunt *Britanni, part. 2. act. 253. th. 6.* Jus nostrum ad Regnum cœleste, nō in actionibus nostris, sed in gratuita adoptione, & in nostra Conjunctione situm est. In Interstitio vero prædicto Jus ad Regnum cœlorum non tollitur: *status justificationis manet immobilis.* Jus enim ad Regnum non tollitur nisi sublato eo, in quo fundatur. Ac, ne quis dubitare possit, an reverâ hoc ipsorum mens fit, egregiū subdunt simile; *sicut is, dicunt, qui in lepram incidit, propriâ domo carere egebatur, neq; interea loci jus ad suam domum amisit, ita cujuscunque peccati atrocis lepra corruptus, non potest quidem Cælum ingredi, & tamen jus ejusdem hereditarium non exstinguitur.* Quid opus est multis? Recipitur idem à *Britannis* quando *cit: loc: p. 265. thes. 5.* tanquam Heterodoxum rejiciunt: quoties grave peccatum committitur, toties statum *justificationis & adoptionis* amitti. item: *concludimus itaq; sanctorum lapsibus non abrumpi justificationem, aut amitti adoptionem.* Et, ne quis nobis insufficientiam testimonij in *Britannis* objiciat; agedum, addeste placita *Synodalia* à scopo non abludentia: *Patres Synodici docent, part. 1. Act: pag. 314. reject. 3. Rejicit Synodus errorum eorum*

omnium

rum, qui docent, verè credentes & regenitos, non tantum posse à fi-
 de justificante totaliter & finaliter excidere, sed etiam re ipsa non
 raro ex eà excidere, atq; in aeternum perire. Ita Job. Bergius, Rei-
 cheli Antecessor & Praceptor in Conc: exequiali Serenissimi E-
 lektoris Georgij Wilhelmi, Davidem per integros decem Menses
 in peccatis adulterij, Homicidij, alijsq; gravissimis impeditum,
 atque implicitū adhuc scintillam atq; semen fidei dilectionisq;
 in Deum retinuisse, ebuccinat. p. 34.

3. Conversionem hominis peccatoris faciunt irresistibilem &
 deò, ut gratia seu virtus, quâ DEUS hominem convertit, imme-
 diate voluntatem determinet. De quo Paradoxo Calviniano,
 inter alios consulatur Excell. Dn. D. Hülsemannus, de gratiâ inde-
 bitâ quæst. 7. seq. vero verbo virtutem convertentem ac conver-
 tere aptam & atam suffurantur, ejusdemq; loco, Solam Spiritus Sã-
 Eli internam operationem & immediatam influentiam, à verbo peni-
 tus distinctam, substituentes; Et, ne planè verbum contra expres-
 sissima Scripturæ testimonia, excludere videantur, hoc relin-
 quunt ei solum, quod convertendo homini, objectum credendum
 proponat: V. Altin. de Modo conseq. Fid. in art. 1. cit. sed si & ille,
 quod faciunt plerique omnes Reformati in actis Synodi, Dordr.
 p. 328. 308. 236. Cloppenburg, Diss. p. 84. Wendelin. in Theolog.
 Christian: p. 14. 15. verbo Dei vim intrinsecam, in hominibus re-
 novandis, simul adimit, ac eidem, ultra significationis usum,
 nihil quicquam, tribuendum esse, autumat, multum à nostrati-
 bus abit. Nam quemadmodum Spiritus S. Testimonium, vis
 & operatio, non sunt à verbo scripto separanda, ne Enthusias-
 mus fingatur, quanquam per abstractionem præcisionis distin-
 ctè considerari possint; ita à Scripturâ non est efficacia Spiritus
 S. sejungenda. Neminem itaque seducat simulatio Calvinia-
 na, quando sæpiuscule quidem efferunt: Deum per verbum atq;
 sacramenta convertere, verbis prorsus ijsdem, quæ in formula Cõ-
 sensus Marpurgensis & alijs nostratium scriptis habentur. Est
 enim in verbis fucus; Quem censores Leidenses, fatis produnt,
 in censura c. 17. p. 233. in quâ Arminianis concedunt: Vocationem
 activam effici & perfici, per prædicationem Evangelij, & eidem ad-
 junctam Virtutem Spiritus Sancti: Adjunctionem enim illam,

Error Calvi-
 nianorum
 circa doctri-
 nam de Com-
 versione

quomodo intellectam velint statim subsequencia ostendunt. Quando ex illâ adjunctione fit contraria prorsus, *nonadjunctio*, seu *sejunctio & separatio*, quod patet, *tum*, quod allegatum o. a. culum ex. 2. Corint. 3.6. de externâ tantum verbi gratiâ, in oppositione gratiæ Spiritus S. internæ, interpretentur; *tum*, quod immediatam atque separatam operationem clarè contestentur: Imò eandem distinctam non modo, sed & separatam à verbo, operationem, toties statuere coguntur, quoties gratiam regenerationis à verbo proscribunt, seu universaliter inesse negant, eâq; ad ultimum & supremum vocationis internæ gradum, particulariter restringunt. Sic *Leidenses* postquam concesserunt & externam Evangelij gratiam & internas Spiritus S. operationes eas, quibus mentem hominis de Evangelij veritate & officio suo convincit, esse resistibiles, hæc in *cenfur. coas. Rem. c. 17. p. 241.* objiciunt. *Sed inde non sequitur non esse aliquam gratiam peculiarrem, sive per DEI sapientiam, seu per ejusdem potentiam administratam, cui homo qui per eam vocatur, nunquam resistit.* Indè nihil usitatus ipsis est, ac distinctio vocationis, in *externam & internam* quarum utramq; electis quidem, Cæteris autem solam priorem contingere perversè autumant, & censent; cui etiam propterea omnem convertendi vim derogatam cupiunt. Sibrandus Lubbertus, quousque se extendat vocatio externa, nempe ad aures usque, satis explicat, in *Comment. catech. palatin. quæst. 54. p. 425.* ut interna dicit, *vocatio fit per spiritum seu intus moventem, corda nostra: ita externa fit per prædicationem Evangelij, extrinsecus moventem aures nostras.* Planè ut alias etiam duplicem faciunt baptismum, *aliud internum, externum aliud*, & hunc fieri per aquam, & internum tantum significari & obligari per Externum, non autem semper.

Sed de hoc Articulo lubet eorum mentem fusius, exprimere.

Non circa
cap. IX de
Sacramento
Baptismi.

Formula Confessionis ita se habet:

Nono: *Quod Baptismus sit Sacramentum, ad hanc fidem (Efficiendam & Obsiguandam) à DEO institutum. Et Quia*

Quia mandatum DEI, ite, Baptizate, & promissio DEI, Qui crediderit, Baptismo includitur: Non nudum signum, aut nota, & tessera professionis Christiana, sed signum, & opus DEI est, in quo fides nostra requiritur, per quam regeneramur.

Indignum est hoc loco agere prolixius, de Calvinianorum *Φλυαρίαις*, quibus alias articulum de Sacro Baptismate infestant, atque lancinant. Ipse Altingius art. 9. in C. A. à. p. 65. ad 69. eas quasi in fasciculum collegit, ut unicuique facile constare possit, Summa errorum Calvinistarum de Baptismo, ut effectum penitus Baptismo demant; limpidissimum scriptura testimonium, per tropum Sacramentarium; quod Baptismus non nisi Regenerationis signum ac sigillum sit, idque solum commune ac incertum, temere corrumpant. Nec aliter possunt, quousque fundamentale de absoluto decreto dogma defendere fatagunt; de quo verba hæc horribilia laudantur in Colloquio, Mompel: p. 469. quos Dominus, æterno & arcano suo consilio non elegit, etiamsi millies Baptizentur externo aqua Baptismo, illis tamen nunquam fides aut Spiritus S. donatur, sed justo DEI iudicio relictæ, suam culpam pereunt. Hinc Altingius mentem Calvinianorum in Exeg. de Baptismo. p. 65. his exprimere allaboravit: Calviniani disertè negant Baptismum esse necessarium ad salutem, quasi ei alligata vel inclusa sit gratia salutis: Quoniam autem autoritate Lutheri suffulciri cupiat, audiat, sodes, eum in Catech. Maj. & Min. imò dictum e. 1. Pet. 3. 21. quod pro sua sententiâ adducit, potius evertit, quam stabilit sententiam Calvinianorum. Nam expressè ibi positum vocabulum *σῶζεις*, quod Baptismati adscriptum, non potest non effectum planè salutarem arguere.

Credunt atq; sentiunt Decimo.

Quod Confessio seu petitio Consilij & (absolutionis:) apud pastorem vel proximum suum, etsi non coacta sed libera esse debeat tamen valdè utilis (& experienda) sit mæstis & afflictis vel in peccata aut errorem lapsis conscientijs præcipuè propter absolutionem Evangelij, qua vera absolutio est.

Non circa
cap. X. de
Pœnitentiæ
& Confessio
ne.

Errores Calvinianorum de absolutione & pœnitentia

Duos, caput hoc Articulos complectitur, & de privata Confessione & de pœnitentia. In quibus hos nunc solum errores Calvinianorum adducimus: *Primò Absolutionem* seu privatam Confessionem planè negligunt ac tollunt; loco verò ipsius substituunt examina eorum, qui primum admittendi sunt ad cœnam, iteq; infirmorum visitationes, atque rudiorum Catechisationes, quæ pro privatâ confessione, ut habet *Altingius in exeg. art. 11. de cõf.* usurpant ubi obiter non tam miramur, quam detestamur impudentiam *Altingii* in hâc tam audacter ad consensus *Marpurgensis* formulam provocantis. *Deinde*, in articulo de pœnitentia veras & Essentiales pœnitentiæ partes tollunt, surrogatis alijs ab effectu pœnitentiæ desumptis, quas ipsi fidei effecta esse scribunt: *Adeas Leidenses in Synopsi disp. 32. de resipisc. thes. 33. 36. 41.* & imprimis *Altingium in Exeg. pag. 81.* qui quomodo heterodoxiam suam distinctione inter partes pœnitentiæ strictè ac latè consideratas, evitare possit, non video. Alia sunt verba & mens Lutheranorum: *videatur Gerhardus in LL. CC. tom. 3. thes. 36. Eckardus in tract. de pœnitentia. c. 3 p. 59. & 65.*

Non circa cap. XI. de Magistratu politico

Undecimò fatentur: Quod Magistratus, Leges Civiles, iudicia & ordinationes politica, ubicunq; sunt, bonus & legitimus ordo sint, nec prohibiti sint, sicut aliqui Papista & Anabaptista sentiunt ac docent: Sed quod Christianus, qui ad Magistratum vocatur vel nascitur, bene per fidem Christi salvari possit: Sicut ordo conjugalis Patris & Matris Domini & Matris familias.

Errores Calvinianorum de Magistratu

Ne Herborensium incommodam assertionem, qua *leges Mosaicæ* forenses, legibus civilibus demptis ac prostratis, in usum revocandas & Spiritu Anabaptistico defendunt, in crustem, velim hic considerari solum historias Gallicanas atque Belgicas, & imprimis Anglicanas, annorum non ita diu elapsorum: in quibus admodum multa occurrunt quæ, cum *hoc formulæ consensus Marpurgensis* capite conciliari nequeunt: Ubi quidem non tantum facta, verum etiam sententiam & iudicium Calvinianorum Doctorum non ultimi subsellij indigito.

Deci-

Duodecimo credunt atque docent. Traditiones, quae sic nominantur seu ordinationes Ecclesiasticae ab hominibus factae, si non pugnent, contra manifestum verbum DEI libere servari, vel omitti possunt, prout homines sunt, cum quibus versamur, ita ut scandala non necessaria vitemus, & paci serviamus. Et, quod prohibitio conjugij sacerdotum, sit doctrina Demoniorum.

Non circa
cap. XII. de
reribus Ec-
clesiasticis.

Cum Calviniani multas non recipiant ceremonias in nostris Ecclesijs usitatas, & ab earum etiam usum graviter in nostris sacrainvehiantur causa nobis suppeditatur, etiam in hisce ritualibus traditionibus diversum quid a mente sana atque Lutheranâ, itemque a formulâ hâc consensus Marpurgensis statuere censendi. Ad ejusmodi ceremonias & ritus Ecclesiasticos referimus festivitatum & feriarum observationes, quas tamen Calviniani e medio sustulerunt, solum ferè diem Dominicum celebrantes, loco Evangelicorum etiam substituunt continuum quendam textum Biblicum, quod ex *Daneo* & *Calvino* probat *Menzer*. in *Exeg. p. 629.* & propterea vapulant ejusmodi puritani & separatistae in Ecclesia Anglica *Richardo Mantacutio part. 1. orig. p. 135.* Ad ejusmodi ceremonias referimus similiter usum imaginum in templis, quae tamen apud nos non coluntur, sed tantum inserviunt memoriae & externo simul ornatui, ut ita libenter assentiamur. *Johanni Davenantio determ: q. 18. imagines cultu religioso non esse adorandas.* Impiè tamen *Beza* in colloq. *Mompelgart: Fateor me ex animo Christi crucifixi imaginem detestari, ideòq; eam non possum ferre.* An numeramus etiam ejusmodi ceremonijs, usum altarium, non equidem ad superstitionem & sacrificium pontificiorum, sed ad ornatum pariter & administrationem rerum sacrarum; ut ut peculiari scripto suggillet ea, *Petrus Molinaeus* & *Nicol. Vedelius exerc: VI. in Ignat: c. 1. &c.* Conferri etiam possunt Disputationes *Giesberti Voëtij* de excelsis mundi, & manifestum erit, annon ritus indifferenter Ecclesiarum nostrarum; excelsis mundi annumerentur ac damnentur. Ita tollunt utique libertatem Ecclesiae Orthodoxae, quae easdem neque ex superstitione,

Errores
Calv. de riti-
bus Ecclesia-
sti

neq;

neq; è necessitate observat, tantum abest, ut quid sibi promereri inde cupiat. Nolo verò ulterius de hoc & alijs è confessione hacce Marpurgensi quicquam proferre. Neque enim hîc tanto apparatu opus fuisset, si verba & explicationem sanam in omnibus & per omnia retinuissent Reformatæ partis defensores; Interim hæc ita colligenda atque uberius deducenda erant ut ne mini non innotesceret, quam vane gloriatur ex hâc confessione & consensus formulâ *Reichelius* de idenditate dogmatum & consensu cum Lutheranis excepto de S. Coena articulo. Dispiciamus nunc de reliquis, quæ nobis porrò objiciuntur.

Ratio secunda Adversarij à consensu in Colloquio Lipsiensi de sumitur.

Refutatur (1) è Colloquio Lipsiensi de linatione generalis.

§. 6. *Alterum sententiæ suæ fundamentum è Consensu in Colloquio Lipsiensi Anno 1631. in quo præter dogmata de ubiuitate, de manducatione orali, de fide prævisâ, magni nominis tam à parte Lutherana, quam Calviniana Theologos, cõspirasse existimat. Quo minûs autem hocce fundamento quicquam obtineant, non una facit ratio.*

Nam (1) hæc collatio, seu ut tunc loquebantur temporis, Conferentia mera fuit privata non vero communis partis totius Lutheranae aut Reformatæ alia tunc movebant Electores, Saxo-nem, & Brandenburgicum ut cum alijs principibus & ordinibus comparerent; ubi demum occasione hâc Reformati *D. Johannes Bergius, Job: Crocius & Theophilus Neuberger, qui tunc simul Lipsiam appulerant à nostratibus colloquium expetunt, impetrant & Coeunt, hâc simul lege sanctâ: ut hæc consuetudo pro mere privata & saltem inter parietes privatos acta habeatur; sicut expressè ipsius Bergij verba sonât in relat, Conf: privat. So ersuchten sie die Chur Sächsischen freundlich ob denselben beliebte/diſſals mit ihnen unter rede zu pflegen/ und zu versuchen/wie weit bey isiger gelegenheit man beyder seits in einem so guten und der Evangelischen Kirchen zuträglichen fürhaben kommen und gelangen könnte: mit angeſten bedinge: daß diese Conferentur und ganz pur lauter-privat-handelung aller dings unverfänglich.*

(2)

(2) Etsi ab utrâque parte principes, postquam hæc per mandatarios ipsis innotescerent, in privatam hancce conferentiam consenserunt, id sibi tamen curæ & negotijs semper esse crediderunt, quâ ratione hæc privata conferentia nulli cætui damno atque fraudi foret, videlicet *inevitab. Defens. Contr. orac. Dodon. D. Hoë p. 22. & 23, nec non primordia Lips. Recens. 16. pag. 390 seq.*

(3) Sub finem colloquij omnis consensus, si publicaretur, irritus ac frustraneus æstimabatur: Clausula siquidem illius in hanc desinebat faciem: *Ut omnia hæctenus invicem acta, haberentur quasi non acta, utq; neutra pars sine alterius Consensu hos ipsos actus & recessum consignatum divulgare conaretur.* Quo in puncto quomodo se gesserint, & quem fundamentalem consensum ex hoc semper crepuerint, (nec enim saltem nudius tertius hæc *Reichelio*, quo patellam operculo suo quæreret, in mentem venerunt) ipsos ad domesticum conscientia tribunal revocatos edocet, *D. Hoë d. l. c. 28. p. 417.*

§. 7. Ne vero habeat *Reichelius*, quod de *normâ Augustana* *Conf. Reformatis* semper propositâ, de plerisque fidei articulis præter illos de *ubiquitate*, de *manducatione orali*, de *fide prævisâ* pertractatis insuper etiam de consensu & quoad literam & quoad explicationem objiciat, agendum, quod res sit, expediemus. Equidem amussis vice, cujus in conferendis sententijs sequeretur filium ipsis erat proposita Augustana Confessio, eaq; genuina, & invariata, Carolo V. Imperatori in comitijs Augustanis exhibita, quæ tunc temporis ipsis adeò arridebat, ut illico in ipsis colloquij carceribus sponte suâ faterentur, se paratos esse ad amplectendum eam, imo etiam, ubi quis desideraret, ad illud exemplar, quod in pupillâ Electorali Saxonica haberetur, *idiotæ* subscribendum: Sed seriò hæc tentata fuisse à *Bergio*, *Crocio* atque *Neubergero*, nemini persuadebit Adversarius, cui saltem de perpetuâ Calvinianorum intentione constat: Neque alio fine, quam ut Calvinismum, sub consensus specie, uberius disseminarent, hoc fuisse initum colloquium è propria confessione *Bergij* deducit *Excell. Dn. Præses* in præfatione sæpius citatâ

2. ex specialio
ratione per
dolosam ac
ceptationem
tum princi-
pii ac regula

tract: de Persona Christi. Ex περισσῶ affigimus testimonium ex ipsorummet glossâ germanicâ p. 394. ubi, ut & in ijs, quæ art. 3. adducunt, se saltem *secundum literam* (dem Buchstaben nach) Aug. Confessionem acceptare dicunt: In quibus verbis procul dubio ὑπερλόγη foveatur. Cum enim cortices literarum atque verborum saltem lambunt de nucleo sensus ne μὲν quidem auditur: perlege sis §. nach mietaq. item. §. schließlich. & reperies eos, nihil tunc egisse quæsisseque aliud, atque ut solæ tollantur. ἀμφοιβητήσεις, ipsis nihilominus in fidei Systemate toto Cælo à nobis distantibus. Expendens hæc *Reichelius* grave duxit *Bergij*, Cæterorumque verbis & loquendi consuetudini inhærere, ut ut eos hâc in parte in subsidium causæ suæ postulet: Nam consensum, non tantum κατὰ τὸ ῥητὸν & verba, sed quoad explicationem etiam effingit; quanquam ausu prorsus doloso, nec alio quam *Bergiano*, siquidem haud orthodoxum sensum, qui in Augustanâ Confessione & scriptura sacra fundatus, sed cacodoxum quam in scholis atque templis hæctenus professi sunt Calvinistæ, intendat. Egregia verò æquivocationum fabrica, dubiæque conscientiæ indicina! ubi ipse viderit an animi sui sententiam ad dictamen conscientiæ proloqvutus fuerit.

zum exempli
petiti ex Arti-
culo de Per-
sona Christi

§. 8. Sed forte queratur hîc *Reichelius* de injuriâ sibi illatâ, quâ temerè alienam animi sententiam ipsi assignamus, cum omni studio refugiat & aversetur devîa à recto & scriptura sacra explicationem. Sed dicere non sufficit: Contrarium ex scriptis atque confessionibus post Colloquium hoc editis probatu facile est. Arrige aures *Reicheli* & in uno saltem mihi periculum facturo succenturiaberis. Circa controversiam de personâ Christi n. 4. dicti Colloquij hæc dicitur in ita coalitio: Man ist dessen beiderseits einig worden/ ob wol leiden und Sterben allein der Menschlichen natur eigenschafften sind/ so haben doch nicht eine blosser menschheit gelitten/ sondern Gottes Sohn selbst der Herr der Herrlichkeit & 1. Cor. 2. der Fürst des Lebens act. 3. der gelobte Gott von Ewigkeit habe nach dem fleisch gelitten und ihm das leiden seinen fleisches approprieret und zu ge-

880
 zugeeignet. Rom. 9. 1. Petr. 4. und sey das für uns vergossne
 blut nicht nur ein blosses menschen blut / sondern auch des
 Sohnes Gottes blut. 1. Joh. 1. oder Gottes einiges blut wie
 Paulus redet act. 20. Ubi quidem vocem Jacobæam atque lin-
 quam prorsus Lutheranam audimus, sed hîc ad stateram mentis
 & scriptorum Calvinistarum appensis statim Esavi manus, seu
 mènes Calvinistica deprehenditur. Quod etenim ex scripturâ
 adsertum eunt ipsum DEI Filium, Dominum gloriæ &c. *passum*
esse secundum carnem, id ex Reformatorum communi sententia
 ipsiusque D. Bergij & Crocij imprimis declaratione, ita intelli-
 gendum; ut eum *predicatum* sit *humanum*, id de *humanâ* accipi-
 atur *naturâ*, & si subjecti loco positum sit nomen naturam infe-
 rers Divinam; quod *non ceu nature nomen* ipsi acceptarunt, sed
ceu nomen persone (pro ut è Bergio notavit Excell. Dn. Præses loc.
cit. Diss. XV. XVI. seqq.) Quod porrò profiteantur, filium DEI
appropriasse sibi passionem carnis sue veritati quidem consenta-
 neum habere possemus, modo Reformati illi colloqvutores ve-
 ram ac realem naturarum communicationem inter se mutuò
 amplexi fuissent: quò ita Divina natura & carnis particeps facta
 sit, & cum carne sibi *passiones carnis* appropriârît. E Bergio ve-
 rò contrarium haud obscurum est. Ut ergo *Divinam naturam*
participem factam esse humane nature non credunt, ita multo mi-
 nùs *proprietatum humane nature participem factam esse* admittêt,
 solumque *participationem* illam referunt *ad personam non vero*
ad naturam & λόγος *Divinam*. Quod denique personam Chri-
 sti omnia idiomata naturarum duarum communia habere, ea-
 demque de ipsâ rectè dici posse, concesserunt Reformati in Col-
 loquio Lipsiensi, id juxta eorum declarationem sic intelligen-
 dum, ut sistatur (1) *in personâ*, quod Nestorianum (2) ut minime
 credantur ita personæ communia esse, ut verè etiam eadem par-
 ticipent naturæ in concreto (3) ut servetur hoc discrimen, quo
 humana prædicata de humanâ solùm natura, divina de divina in-
 telligantur. Non enim aliud cum Heidelbergensibus velle D.
 Bergium rursus *cit. Loc.* ostendit Dn. D. Præses. Et sic in cæteris.

§. 9. Quod si verò hoc explicare confessionem Augustanam est, ut pro lubitu eum in sensum aliquem torquere licitum; quid est quod Reichelius de tribus reliquis utpote de *ubiquitate de manducatione or ali de fide prævise*, dogmatibus titubet, quin magè cæteris rite explicatis fidei articulis annumeret; siquidem & in illis verba satis commoda adhibentur: præsertim circa controversiam de *ubiquitate*: quæ à Lutheranis atq; Calvinianis ita deciditur: **Dass der ganze Christus ohne Zertrennung der Naturen allgegenwärtig sey/ nicht zwar als ob die allgegenwart/ auch der Menschlichen natur eingeschafft wäre / oder derselben/in/an/und auß ihr selbst bestunden/ vielweniger als ob diese eigen schafft wesentlich in dem fleische Christi haßete: sondern sie seyn und bleiben allein der Göttlichen natur eigenschafft/ und werde der ganzen Person Gott und Mensch umb der innerlichen Persönlichen vereinigung beider Naturen willen zugeschrieben.** Et additur ibidem ex parte Calvinianorum feu Theologorum Reformatorum: **Dass kein besser mittel zur vergleichung in diesen punct sey/ denn das man in diesen Hohen geheimniß bey denen reden arten allein/ welche in der H. Schrift in der vhralten allgemeinen Concilij und in der Augspurgischen Confession auß drücklichen gebrauchet worden verbleibe.** Interim nihilominus sub *consensu* hoc apparente *dissensus* verus, sive potius *non consensus* latuit. Dum enim *totum Christum* sine divulsione naturarum omnipresentem dixere, id secundum tritam Calvinianorum æquivocationem non *de toto Christi*, sed *toto Christo* intellexerūt. Dum Christo-Homini omnipresentiam concesserunt, id quomodo à Reformatorum parte tunc acceptum sit, è *declaratione Job. Bergij*, qui principalis erat partis Reformatæ colloqvutor, satius patescit: *vide sis eam apud Dn. Præsidentem de Pers. Christi qv. de omnipresentia disp. XXXI.* Dum denique conciliationis medium in Scripturæ S. loquendi formulis, Concilij œcumenicis & Aug.

Aug. Confes: ponunt, quam ut non omnimodum consensum, sed talem stabiliant, qua salva sententiarum discrepantia, manente solum utraque parte intra terminos formularum loquendi in scripturis, concilijs, & Augustana confessione receptarum, neutra condemnet alteram, pro ut hanc suam mentem prodidit *Johannes Bergius, in unersch. und vergleich.* q. 55. n. 3. p. 74. Quod verò in ipsa Augustana Confessione omnipresentia, quam nos credimus, asserta & fundata sit, si adhuc ambigit *Reichelius* adeat *Pl. Revcrend. Dn. Præsidis coronidem*: An Calviniani consentiāt cum Augustanæ Confessionis articulo, Tertio? & inveniet, in quo se exerceat.

§. 10. Ad Tertium fundamentum *Reichelij* pes pergit, quod ipse ponit in convenientiā omnimodā, catechesium & Confessionum ab utraque parte Ecclesiarum: quæ dicuntur gratis & per meram imposturam: Sunt enim Confessiones illæ Calvinianorum penitus ambiguae, obscuræ, fallaces, eaque de causa nunquam à *Luthero* & alijs fidelibus ejus successoribus receptæ; imo non paucis in locis veneno errorum satis apertè tinctæ. Conferatur de *Tetrapolitana Confessione*, *Historia, Aug: Conf: pag. 156. 157. de Helveticâ, Gallicâ, & alijs* scriptis *Calvini, Bezae, Helvetiorum* & aliorum Nationum fiat Judicium; Imprimis è Canonibus *Synodi Dordracenæ* & *Institutionibus Calvinii*, ex Orthodoxo Consensu & alijs scriptis, quæ *Christophorus Massonius cap. 8. in Anatom: Univers. pag. 31.* ut publica recenset. Quibus ita positis & expensis, Lutherani sanè prolixâ evolutione & collatione catechesium non habebunt, opus: Ut ut autem sit, ne Noster Adversarius sinè illa, cujus adeo est cupidus, abeat, deliberatione facta, commendamus ipsi *Menzeri Exegesi Conf. August: Defensionem contra Pierium, Anti-Crocium, & Examen censura Crocianæ Defensionem Absterfionis, Meisneri Probas Calvinianas, & Massonij Refutationem Wittebergæ editam; imprimis Dn. D. Fewrburnij Fundamentalem deductionem*, quæ fides hactenus in oculis & cordibus Calvinianorum illibata stetit & huc usque permanfit, conferre quoque poterit *Reichelius Epistolam Dedicatorem Tom. 1. Excellentissimi Domini Præsidis in A. C. Johanni Crocio Syncretista*

*Ratio tertiâ
Adversarij
Consensu catechesium & confessionum utriusq; partis Ecclesiarum mutatur.
Reprobatur*

tistarum Primipiani oppositam, quã ad oculum è collatione Confessionum Reformatæ Ecclesiæ Publicarum demonstrat, Calvinianos hisce Confessionibus suis in decem Articulis & Controversijs plus quàm triginta gravissimis *dis dia passõv* ab Augustana Confessione discrepare, nec in æternum conciliari posse: Ad quam *Crocus* intra septennium nihil respondere potuit, & fortassis ad calendas Græcas responsurus est. Juvat speciminis loco inde excerpere præclarum, contradictorias doctrinas, Calvinianarum Confessionum, & nostræ Augustanæ conciliandi artificium, quod eminet in Harmonia Confessionum, Publico Gallicanarum Belgicarum Ecclesiarum nomine divulgata, ad quam hic provocare videtur *Reichelius*, ut ex hoc uno dijudicentur omnia; semper enim sibi similis est, Spiritus Calvinisticus in hoc artificio conciliatorio & exungue Leo, quod dicitur, cognoscitur. Cum enim *Articulo XII. Aug. Conf. doceatur: semel justificatos verè amittere posse Spiritum S.* ac damnentur ij qui asserunt, *non posse semel Justificatos vere Spiritum S. amittere*; quod dogma ab universâ Reformatâ Ecclesiâ, ne Syncretistis qui *sem, Bergio, Crocio, Reichelio*, exceptis, ut ut expressissimis verbis in *A. C.* condemnatum sit, cui illi subscribere non dubitant, fovetur & ex professo propugnatur, tenore *Synodal: Decret: Do. drac: cap. 5. Art. 6.* quomodo verò manifesta hæc contradictio à Calvinianis concilietur, ex observationibus Harmoniæ prædictæ objectis *Sect. 8. obs. 3. ad A. C. & Sect. 4. obs. 1. ad Saxon: Confess:* annotare operæ pretium est quod in hac (Saxonicâ) tum his, tum alibi, in Augustanâ, aliquoties repetitur, de excussione & amissione Spiritus S. sic nos accipimus: Ut hoc primum *de donis* intelligatur, quæ in ipsos quoque, nihil prorsus ad Ecclesiam pertinentes, conferuntur, (ut in *Socrate, Aristide, Cicerone*, & alijs nonnullis Magnarum Virtutum scintillæ fulserunt) hem carneadem acumen! Augustana Confessio de *donis Justificato rum* loquitur; conciliatio ea trahit ad *dona eorum*, qui *nihil prorsus* ad Ecclesiam pertinent, Socratis Aristidis, Ciceronis; nisi forsitan succurrat, *Zwinglius* illos in excelsum atque cælum pro us collocans. Deinde etiam de donis in eos collatis, qui sic sunt in Ecclesia,

clesia, ut de Ecclesiâ tamen non sint, nec verè spiritu adoptionis regenerati, ut in Saulis, Judæ, & aliorum Exemplis apparet, ita scilicet torquent, contorquent, detorquent omnia, ut contrariam planè mentem Augustanæ confessioni affricent, egregij ejusdem interpretes. Annon enim disertissimè, Augustana Confessio de *Justificatis* loquitur? an Justificati tantum sunt in Ecclesiâ, & non de Ecclesiâ? an non verè spiritu adoptionis regenerati sunt, qui vetè sunt Justificati; denique addit Harmonia *evdquo* 56: *Quod autem ad illum Sanctificationis spiritum, qui est in solis verè renatis attinet, nunquam eis penitus adimitur; verùm ipsius duntaxat évεγγελια cupiditatibus regnantibus ad tempus interrumpitur, sicut ebrietas, non mentem ipsam, sed mentis tantum usum ad tempus auffert.* Habemus præclaram interpretandi Augustanam Confessionem rationem, correspondentem sine dubio, interpretationi, quam Reichelius solet instituere in locis à Reformatis dissonis. Augustana Confessio disertè affirmat, Spiritum S. in *Justificatis* verè amitti posse; damnat etiam id negantes, interpretes Augustanæ Confessionis, Calviniani, renatos & Justificatos *nnnquam* Spiritum S. amittere, affirmant & tamen rectè, nec non juxta leges *εγγυνηυτινάς* Augustanam Confessionem eo ipso interpretantur, congrueque cum suis Confessionibus conciliant.

DE SECUNDO

§. I. *Reformati & Lutherani in tribus potissimum questionibus dissentiunt; altera Francofurtensis Disputatoris est positio, deducta per denominationem questionum istarum (1) an Verum Corpus & Sanguis Christi in pane & Vino Cæna Domini corporaliter sint presentia? (2) an Verum Corpus Christi à diastatoc seu secundum indistantiam Loci, sit ubiq;? (3) an Electio facta sit ex Fide, pr. visa? Hæc deinceps scopo suo sic adaptat, ut nonnunquam planè à prioribus diversum sentiat, nihil non simul & tantum ut noceat, & decantatam Fraternitatem imperitiorum animis ingeneret. Vis verborum tamen ejus atque Argumenti nexus*

Summa Disputationis Francofurtensis quoad memb. 3.

Qui-

Quicumque in tribus saltem Fidei Articulis, & quidem non totaliter sed partialiter quæstionibus duntaxat inter se dissentiant, illi merito concordiam inire debent, ac possunt.

Atqui Lutherani & Calviniani in tribus solum Fidei Articulis, & quidem non totaliter, sed partialiter quæstionibus duntaxat, inter se dissentiant.

E. Lutherani atque Calviniani merito concordiam inire debent ac possunt.

Refutatio.

§. 2. Respondemus hic *Majorem & Minorem* vacillare; *illam*: Tum ob turpem *contradictionis Elenchum*, quo consensus à dissentientibus expetitur; affirmativa cum negativa conciliatur; nec non consentanea è dissentaneis fabricantur; quod ἀλογον & ἀθεόλογον est: Cum ob male intellectam *concordia* seu *unitatis rationem*: quæ namq; de *particulari* concordia, de quibusdam Fidei Articulis inter nos & eos sancienda proferuntur, nugæ sunt, gerræ sunt, & incautorum decipulæ. Talem quippe concordiam particularem, ne per febrim quidem somniare sanus potest; talem *scriptura* respuit, quæ non nisi unitatis vinculum exposcit integrum; talem etiam mancam & hiulcam Fraternalitatis concordiam *Analogia Fidei* simpliciter non admittit; quæ integrum Fidei Fundamentum approbat & singulos ac universos Articulos tanquam in catena anfulas in unum (non duo) σύντομα connectit, ita ut quam primum in uno fundamentaliter pecceturbe tota mox compages atque Corpus fatiscat, rimas agat, ac dispereat. Qua de te *Lutherum* audias *Tom. 5. Germ. Gen. p. 535.* disserentem: Wo es der Teuffel dahin bringet das Man ihm in einem Artikel einreumet/ so hat er gewonnen/ und ist eben soviel/ als hette er sie alle/ kan darnach auch wol alle ander zuritten/ und zernehmen; denn sie sindt alle in ein ander gewunden und geschlossen/ wie eine güldne Kette/ dass wo man ein gleich auff löset/ so ist die ganze Kette auffgelöset/ und gehet alles voneinander. Deinde nec *Minorem* nos admittimus & negamus, per negamus, & constanter iterum negamus, inter nos

& eos tria saltem intercedere, quæ in tribus Fidei Articulis dis-
sensum & quidem partialiter duntaxat faciant: contrarium puto
liquet ex antecedenti capite & Membro, per singula Formule cõ-
sensus Marpurgensis capita dilucidatum. Hic ergò solum pon-
deranda veniunt, quæ juxta mentem Adversarij, in prædictis tri-
bus Articulis, dissensum partialem pariant.

§.3. Primo de Sacra Cœnâ ita differit: *Questio saltem est, quæ
inter Lutherum & Zwinglium mota fuit: An Verum Corpus &
Sanguis Christi in Pane & Vino Cœnæ Domini corporaliter sint præ-
sentia?* putat ergò Adversarius in Articulo Cœnæ Dominicæ hæc
unicam obstitisse quæstionem, quo minus inter Lutherum atq;
Zwinglium, omnis controversia fuerit sopita & hodiernum ob-
stare inter nos & Zwinglianos, quod ipsis dextram Fraternitatis
denegemus. At consensum in dissensu maximo comminisci-
tur; quem ita demonstramus:

*Dissensus in-
ter nos &
Calvinianos
in articulo
de Persona
Christi.*

Si Reformati in Articulo de Cœna Domini à Lutheranis dif-
ferunt, tam quoad principium, quam quoad principiatum;
puta causas, effecta, subjecta & Adjunctum, non quoad so-
lam oralem manducationem, & corporalem præsentiam,
inter se dissentiunt.

Sed Antecedens Verum est.

(1) *Ratione principii formalis quod scriptum nobis & speci-
atim, hoc loco, institutionis verba sunt: Hæc etenim enervant
Viri Calviniani; quando illa, vel pro fundamento hujus Articuli
expressè non agnoscunt; ut ex Admonitione Neostad: p. 94. ap-
paret; vel ea saltem κατὰ τὴν διάνοιαν tropicè & figurate intelligit,
discedendo sic à sensu proprio eorum ac literalis; imò eadem, per
crimen falsi planè pervertendo: Ad quod probandum, vel sola
Adversarij Confessio sufficeret, si reliquorum excluderemur te-
stimonijs; siquidem hoc loco exsertis verbis profiteri non vere-
tur: Reformatos undiq; negare: Christum uspiam dixisse, quod in
pane & Vino sacra Cœnæ corpus suum & sanguis suus corporaliter
sint presentia: & quærit? ubi hoc exstat in sacris? probatio adjecta
(puta ex verbis institutionis) nulla est, sed petit principium. Eâ-
dem planè oberrat chordâ quidam Novitius in Vicinia Daniel*

*Circa princi-
pium*

G

Sachs

Sachs in peculiari Tractatu, quem vocat Nothwendigen und Trewherzigen unterricht / an die Reformierte Gemeinen in Fürstenthum Anhalt / cum p. 94. ita docet: Wolte iemand sagen: Wir beweisens auß der Schrift / (*Corpus Christi in sacra cenâ esse corporaliter presens*) Nemlich auß der Einsetzung des Helligen Abendmahls. Den da stehet / dass wir den Leib Christi Mündlich Essen sollen: Welches aber doch nicht Natürlich / sondern übernatürlich geschehen kan. So Antwortten wir. Dieser beweiß ist *petitio principij*.

(2) *Ratione causæ efficientis.*

Circa causam efficientem

Nam *causam Efficientem principalem*, utpote *Christum θεῶν ὁμοιωτόν*, secundum carnem atq, sanguinem, illi supremo Cælo, ut adesse Ecclesiæ suæ militanti non possit, ad extremum usque diem includunt, Quod *Admonit: Neostad: c. 3. pag. 88.* audiat: *satis est, quod scimus Dominum suâ humanitate post Ascensionem suam visibilem & Localem ad Judicium Mundi, visibiliter & localiter versari in Cælo, id est, in Domicilio illo Beato, DEI & sanctorum Angelorum.* Atque hinc etiam depravationem loci *Act: 3. 21. quem oportet Cælo capi usq, ad tempora restitutionis omnium,* ut veram interpretationem propugnat p. 89.

Longe aliter docet *Augustana Confessio*, (quam ideo adducimus, & in sequentibus etiam adducturi sumus, quò dissensus inter nos & Calvinianos evidentior evadat.) Hæc enim Ascensionem Christi *θεῶν ὁμοιωτόν* & sessionem ejus ad Dexteram ita describit; quod importent *dominium perpetuum super omnes creaturas, non per circūscriptionē quandam localem:* verba ejus hæc sunt: *Ascendit ad Cælos ut sedeat ad dexteram Patris, & perpetuo Regnet & Dominetur omnibus creaturis sanctificet credentes in ipsum &c.* Quibus verbis Christo, *dominium secundum Humanam Naturam*, sedenti ad Dextram DEI vindicet divinum, adeoq; omnipræsentsissimum; quia divinum *dominium*, non potest cogitari sine omnipræsentiâ.

DE

DE Causâ Ministeriali Reformatorum, hæc est sententia: Circa cau-
 Foris offerri à Ministro panem, & audiri voces Domini: Accipite, sam ministe-
 Edite: Hoc est Corpus meum & c. & accipi id quod datur à Mini- riale
 stro, Edi panem Domini, ac bibi de poculo Domini: Intus interim,
 opera Christi per Spiritum Sanctum percipi etiam carnem atq; san-
 guinem Domini: Corporaliter autem manducare non posse carnem
 Christi, citra flagitium aut truculentiam; quæ expressè ita in Con-
 fess: Helvet: Art. 21. pag. 71. habentur; & postea in Summario Cō-
 fess: Art: 22. hanc explicationem merentur: Quod Dominus Cor-
 pus & sanguinem ipsum, id est seipsum suis verè afferat, ut magisma-
 gisq; vivat in illis & illi in ipso: Non quod pani & Vino Corpus &
 sanguis Domini vel naturaliter uniantur, vel localiter includatur,
 vel ulla hic carnali presentiâ adesse statuatur; sed quod Symbola
 sint & c. Huc spectat dictamen Confessionis Basiliens; Art: 7. quod
 in Cœnâ DEI præfiguretur & offeratur, una cum Pane & Vino, Do-
 mini Verum corpus & Verus sanguis Christi, per ministrum Ecclesie,
 ita ut naturale & substantiale corpus Christi planè excludatur: Quæ
 & similia leguntur in Confess. Gallic: Art. 38.

At vero nos cum A. C. credimus & docemus In sacra
 Eucharistia Distributo à Ministro verbi Pane & Vino Bene-
 dicto, distribui simul ab eodem Corpus & sanguinem Christi
 vescentibus vi verborum, edite hoc est Corpus, bibite hoc est
 sanguis Christi.

(3) Materiam tollunt. Ne de Terrenâ dicamus, cujus loco
 Panem ex pulvere radicum atque asellis tostis confectum una
 cum aquâ simplici aut alio potionis genere substitunt. Pa-
 nem azymum urgent, & Ecclesie obtrudunt, quod ex praxi Cal-
 vinisticâ accepimus; Cœlestem simul plane respuunt. Nam illis
 nudus ac solus panis, nudum ac solum vinum sacramentum facit,
 quæ signa saltem corporis & sanguinis Christi tanquam signati
 sunt & manent. Ad hujus rei evidentiam non pigrabimur as-
 cribere Confess: Harm: Ecclesiar: Gallicar: atq; Belgicar: nomine
 edit: Verba in observ: sect. 14. obs. 1. Nec in, nec cum, nec sub Pa-
 adesse

Circa cau-
 sam materia-
 lem

adesse reipsâ Corpus Christi, aliter quam hâc sacramentali ratione dicimus, tum, quod verum Corpus sit suo locali situ circumscriptum, tum quod de terris verè supra Cælos omnes as spectabiles ascenderit, ibique permansurum sit. Et Verba Confes: Helveti Art. 21. p. 73. Corpus Domini & sanguinem ejus, cum pane & Vino non ita conjungimus, ut panem ipsum dicamus esse Corpus Christi nisi ratione sacramentali; Corpus Christi in Cælis est ad dexteram Patris, sursum ergo elevanda sunt corda. Sol absens à nobis in Cælo, nihilominus efficaciter præsens est nobis; quanto magis sol justitiæ Christi, Corpore in Cælis absens nobis, non Corporaliter quidem, sed spiritualiter per vivificam operationem.

Econtra Nos constanter iterum cum A. C. credimus ac docemus: In sacrâ Cœna quæ eadem juxta Christi Institutionem in his Terris celebratur verum substantiale Corpus & sanguinem Christi Vera reali, & substantiali Præsentia adesse, ut in, cum, & sub Pane Eucharistico, Corpus Domini, in, cum, & sub vino Eucharistico, Sanguis Domini distribuatur, vi verborum institutionis in A. C. sic definitorum: ecclesiæ nostræ magno Consensu docent, de Cœna Domini, Quod Corpus & sanguis adsint & distribuantur vescentibus.

*Circa formam
lem causam*

Porro citra Formam insuper hallucinantur. Non urgebo jam, quod Eorum plurimi, ratione δόσεως ἀετηκλασίαν Vini inq; poculum infusionem, ceu partem Essentialem poseant & quod hujus sacramenti acceptionem manu fieri debere clamitent; sed quod omninò maximum est. unionem sacramentalem penitus quod solvant, loco κοινωνίας substituunt meram analogiam, quæ panem atq; Vinum saltem repræsentet, nequaquam exhibeat: Sic enim expressè docet Confes: Harm: Ecclesiar: Gallic: & Belgic: nomine Edit: observ: 1. sect. 14. res istas significatas, Corpus, atque sanguinem Christi affirmamus, imo non aliter, quam sacramentaliter esse cum signis conjunctas; cujus quidem conjunctis sacramentalis

lis

lis veritas non in eo sita sit, ut ubicunq; signum adest; adsit res signo representata sed in eo, ut, quod addito signo, Deus promittit verè, id quod sumendum ipse præbeat. &c.

Nostra vero est Confessio: *Credimus & docemus in sacra Eucharistia distribui Verum Christi Corpus juxta cum pane Benedicto edendum & Sanguinem Christi juxta cum vino benedicto bibendum, una eademque sacramentali manducatione & bibitione vi verborum: Edite hoc est Corpus bibite hoc est sanguis.*

Pariter & Nos Lutherani circa *subjectum* credimus ac docemus: *Non tantum dignos atque fideles sed etiam indignos & incredulos qui ad Sacramentum cœnæ accedunt Corpus & sanguinem Dominice percipere, etsi hi percipiant ad Judicium uti Expresse in A. C. Definitur quod nempe Corpus & Sanguis Domini vescentibus quibusvis in Cœna Domini distribuantur.*

Circa subjectum

Secus docent Reformati, quando negant *impios & Fide Vivâ destitutos Corpus Christi manducare, vel ullo modo Christi participes effici.* Id quod *Anglic. Confes. Episc. in Syntag. p. 133. totidem verbis exprimit, & Confess. Belg. art. 36. pag. 183. ita effert: Malos recipere quidem sacramentum in suam condemnationem; at rem seu virtutem sacramenti non recipere.*

Circa effectum

Sic Quando de *Effectu* sacrae cœnæ inter nos: & Reformatos Quæritur: toto Cœlo rursus discrepant à Nobis Nos enim.

1. *In genere* credimus ac Docemus: **SACRAMENTA ESSE CAUSAS INSTRUMENTALES GRATIÆ, REMISSIONIS PECCATORUM, ET SALUTIS.** Quod dum nauseant Reformatæ partis Fratres in alia omnia iterû abire sibi præsumunt, sacramenta *nuda professionis signa aut sigilla* Gratiam jam ante collatam vel postmodum conferendam significantia, dicentes; imò usum Sacramentorum solum *per modum Communionis* qualis etiam *ex picturis* sumi potest, excitare fidem statuentes: Confer *Paræm in Exeg. Doctr. Pal. p. 82. Et Hulderic. Zwingl. in Conf. Fid. ad Carol. V. Art. 7. Cujus verba digna anathemati sunt: Credo,*

in genere

Credo, inquit, imo scio omnia sacramenta tam abesse, ut gratiam conferant, ut ne adferant quidem aut dispensent: Prorsus ita loquitur Confes. Palatin. p. 204. Cui usus sacramentorum primus ac præcipuus sunt certa sigilla ac testimonia Voluntatis atque gratiæ DEI erga nos.

In specie

2. *In specie Nos effectum Cœnæ Dominicæ dicimus applicationem promissionum Evangelicarum, ad quodvis hominum Individuum juxta salvatoris nimirum institutionem, ad Discipulos, primum illud percepturos, verba facientis: Hoc est Corpus meum quod pro vobis datur: Hic est Calix Novi Testamenti in sanguine Meo, qui pro Vobis effunditur. Luc. 22. v. 19. 20. Quorum verborum sensus redit huc, in Evangelii Christus se omnium salvatorem exhibet, nusquam in singulari de uno quovis homine, dicit Ego pro te Michael, Melchior, Christiano, &c. sanguinem fudi: Ut igitur Ipse Christus Generalem sui meriti declarationem ad homines etiam singulares applicet, offerendo sacram Eucharistiam, unicuique hoc testatur: Ede, hoc est corpus meum quod pro te traditum est; bibe, hoc est sanguis qui pro te effusus est in Remissionem Peccatorum; quæ est præcipua efficacia & Virtus Cœnæ Dominicæ. Ultro ergo dabitur quod qui Communicantibus in cæna sacra, promissionem Evangelicam & Individuam ejusdem applicationem demat, is quoque sacramentum ipsum sua spoliat Virtute nec non efficacia.*

At vero hoc Reformati faciunt, quod Nicol: Hun: in *διακ.* p. 14. Medio petito ab unico Fundamento huc efficiæ substrato probat, & est *meriti Christi universalitas*, quam cadmæi Fratres inficiantur: Ex mente ergo ipsorummet sequetur Christum, non testari omnibus ac singulis communicantibus, suum Corpus, pro ipsis omnibus ac singulis esse traditum; quod est suam sacramento vim & efficiam sublegere.

Dissensus in articulo de Persona Christi.

§. 4. *Secundò, in Articulo de Persona Christi dubiam atque disceptatam saltem mansisse quæstionem dicit hanc; utrum Verum Corpus Christi ἀδιαστάτως, seu secundum indistantiam loci sit ubiq;? Ubi vicissim prætextibus rem agit; qui tamen ipsi à nobis ita sunt monstrandi:*

Si

Si Reformati in Loco De Persona Christi dissentiunt à Nobis quoad ipsum atque totum incarnationis opus scilicet quoad Christi *tum* personam ratione causarum internarum & effectuum, *tum* officium utique *non in hoc solum puncto* de ubi-quitate & omnipræsentia, sed etiam in alijs quam plurimis iisq; gravioribus à nobis absunt.

Sed Verum est prius Ergo etiam posterius.

Illud vero sic deducere juvat, & quidem circa causas internas:

1. *Credimus ac docemus cum A. C. quod Verbum hoc est Filius DEI assumserit Humanam Naturam, ut sint duæ Naturæ Divina & Humana in unitate Persona inseparabiliter conjunctæ, unus Christus ita nimirum, ut nec Humana Natura sit extra verbi Personam vel Naturam Divinam, nec Verbi Persona vel Natura Divina sit extra Humanam Naturam, post unionem Personalem.*

Quibus haud parum derogat Pars Adversa docens:

(1) *Humanæ Christi naturæ Personam Filij DEI Realiter de Commu-
nicatione non esse Communicatam, uti factum à Wittebergens. Crypto-Cal-
vinianis, Disputat. Anno 1570 habit. & Jo:ephio Grabio qui in Refu-
ti lib. 1. D. Hun. de Person: Christi p. 49. Monstruosam dicit verbo-
rum formam; λόγον ὑπόστασιν suam realiter communicare car-
ni: Et Anonym. in Anthitron. Schröd oppos. p. 114. ubi prolixè
disputat: Hypostasin Filij DEI non esse communicatã Carni: Nec
non Johanne Piscatore, qui in quest: Miscell: quest: 8. p. 373. negat
rectè dici: Personalitatem Filij DEI communicatam esse carni
Christi. Nec probari possunt aut conciliari facile cum vera &
reali hypostaseos communicatione illa Reformatorum axioma-
ia & effata quibus nullum omnino proprium communicari posse con-
tendunt (quum subsistentia ἡ λόγος proprietas personalis sit Filij
DEI;) Finitum non esse capax infiniti præcisè urgent, (cum Hypo-
stasis ἡ λόγος non minus sit infinita quam Essentia ejusdem) &
Actum personalem Humanæ Christi naturæ derogant cum Ant: Sa-
deele de Verit: Hum: Christi Nat. dist. 7. p. 123.*

(2) Ita

(2) Ita totam λόγον esse in Humanitate assumpta, ut idem totus sit extra Carnem; Videatur Theodorus Beza in Colloq. Mōpelg. p. 321. Matthias Martinus in Menz. Anti Nuthetum. c. 2. p. 35. & c. 11. p. 154 seqq. Ludov. Crocius Apologet. Disput. 13. p. 377. Johan Maccov. Col. ac Mediat. Diss. 5. p. 211. quò redit, quod Adonit. Neostad. c. 8. p. 269. habet: λόγον eundem & totum esse intra & extra Corpus suum. A quo nec abludit Catech. Heidelb. (cujus doctrinam Verbo DEI in omnibus esse consentientem, neque ea quicquam contineri, quod ut minus eidem consentaneum mutari sive corrigi debeat, declaratum fuit in Synod. Dordr. sess. 148 omnium tam exterorum quam Belgicor. Theologorum suffragijs, p. 317 ut proinde eam pro universali scripto agnoscat Lud. Crocius in Exam. descript. Cal. D. Hoë p. 176. quest. 48.) Huc spectant qui similibus prorsus dissimilibus, *partialem inadequatam & impropriam* unionem inferentibus, personalem unionem describunt, & Nestorianum illud extra illustrant; ut cū λόγῳ Humanæ Naturæ unitus confertur cum Corpore Solis unito orbi suo, cum capite hominis unito pedibus cum Legione Demoniorum in misero illo Homine cujus Marc. 5. & Luc 9. mentio injicitur Vid. Theod. Beza in Resp. ad Brent. Argum. Tom. 2. oper. p. 511. 512.

II. Ad Formalem rationem incarnationis pertinet imprimis unio & Communio Naturarum; Hinc Credimus & Docemus juxta A. C. propter unionem personalem duarum Naturarum unū esse Christum vere DEum, & vere Hominem, non, quod Deus tantum sit secundum Divinitatem; Homo secundum Humanitatem; Hoc enim fluit ex ipsa natura & proprietate, non ex unionis beneficio, sed quod Deus sit & Homo Deus; tum ob personæ identitatem, tum ob Veram & Realem Naturarum communicationem, quā Divina natura se Humana & hæc illi se vicissim realiter communicavit in unione Personali. Contradiciunt hic nobis Calviniani rursus multifariam.

(1) tollunt mutuam unitorum presentiam; cum negant: Humanam Christi Naturam, esse, ubi est Divina Natura; imò Divinam Naturam innumeris ubi presentem faciunt, ubi Humana Natura minimè præstò sit; id quod ex Admonitione Neostad: ceu scripto publico à Masson: in Anatom. c. 2. p. 183. excerptum legimus.

(2) profitentur, sese talem solum unionem admittere, in qua manent singule Naturæ per se, citra ullam aliam Communicationem, ut Collocutores Mompelgartenses Reformati in Resp: ad Thes: de Pers: Christi ad 8. & 9. p. 205. Confer. Admonit. Neostad. c. 8. p. 256. Alting. part. 2. LL. CC. p. 523. Mares: cont. Tirin.

(3) Nonnulli cum Davide Pareo in Iren. c. 28. Art. II. Propositiones Personales ita interpretantur; quod Christus Homo realiter & substantialiter sit Deus, Deitate suâ, & Christus Deus: realiter & substantialiter sit Homo Humanitate suâ.

III. Effectus incarnationis nobis est communicatio idiomatum. Hinc ergo iterum Credimus & docemus cum A. C. Unionem Personalem consecutam esse veram & realem idiomatum communicationem, quæ realis sit, non respectu Personæ, sed & respectu Naturarum, adeo ut vere & realiter divina de Homine & Humana de Deo prædicentur in unione:

Credimus etiam & docemus: Verbum infirmitates & Passiones Carnis assumpta sibi non minùs verè & realiter appropriasse, quàm ipsam carnem, ut quàm vere particeps factus est Filius Dei carnis & sanguinis nostri, tam verè natus, passus, mortuus dicatur Deus in A. C. citra ullam vel Synecdochen, vel alleosin, qua, quæ, uti vere passus crucifixus mortuus dicitur Deus de Filio Dei dicuntur non de ipso Filio Dei, sed de Humana ejus natura intelligenda esse asseruntur.

Credimus insuper & docemus; Majestatem Divinam vere infinitam & immersam, Humanitati Christi in Unione Personali

H

sonalis

sonali convenire, non per *Physicam* aut *aliam* quamcunq; *realem* *transfusionem*, non per *Naturarum* *exaurationem* & *Cō-*
fusionem, sed per *veram* & *realem* *Communicationem* ad *com-*
munem *possessionem*, *usurpationem* & *denominationem*, *salva*
Natura *Humana* *Veritate*.

Porro credimus & docemus; *Humanam* *Naturam* per
Unionem *personalem* *participem* *factam* esse *potentia*, non so-
lum *finita*, aut quodammodo *infinita*, sed *vere* *infinita* *increate*
& *immensa* *potentis* *ipsius* *Filij* *Dei* *eque* *ut* *particeps* *facta* est
infinita *Filij* *Dei* *subsistentia*:

Sic credimus & docemus; *Humanam* *Christi* *natura* *com-*
municatam esse *Divinam* *omniscientiam* per *unionem* *persona-*
lem, non autem solum *scientiam* *summam* *finitam*.

Item credimus & docemus juxta *Synodi* *Ephesinae* *tenorē*;
carnem *Christi* per *unionem* *Personalem* *qua* est & *λόγος* *omnia*
vivificare *valentis* *proprie* *vere* esse *vivificam*, non *alia* *à* *λόγος*
Virtute *diversa*, sed *ipsius* *λόγος* *Virtute* *vivifica*, *personaliter* *si-*
bi *communicata*.

Ulterius credimus & docemus: *Humanam* *Christi* *natu-*
ram *quam* *in* *unitate* *personae* *inseparabiliter* *conjunctam* *cum*
Divina *asserit* *Augustana* *Confessio* per & *propter* *unionem* *illam*
Majestate *omnipraesentiae* *gaudere* (*ad* *cujus* *plenarium* *usum*
admissa *est* *per* *sessionem* *ad* *dexteram* *Dei*) *adeoque* *juxta* *cum*
Divina *Natura* *omnipraesentem* *esse*, *vera*, *reali*, *substantiali*, *effi-*
caci, *praesentia*, *citra* *tamen* *vel* *diffusionem* *vel* *expansionem*,
aliam *ve* *localem* *Physicamq;* *conditionem*.

Credimus & docemus: *Humanam* *Christi* *Naturam* *in* *u-*
nione *personali* *una* *eademq;* *adoratione* *cum* *divina* *Filij* *Dei*
natura *non* *diverso* *vel* *inferioris* *gradus* *honore* *colendam* &
adorandam *esse*, *juxta* *Synodi* *Ephesinae* *canonem*.

Tan-

Tandem credimus & docemus: *in actionibus officij Christi utramq; naturam agere, quod suum est cum alterius Communicatione, ita ut Deitas appropriet sibi, quod humanum est & Natura Humana agat ex Communicata sibi virtute Divina, ut vere sit & dicatur actio Theandrica DEI Virilis, non Divina tantum aut Humanà tantum sed Divina - Humana - Humana - Divina, sicut vere dicitur Christus Deus & Homo.*

Sed huic nostræ rursus è diametro est contraria Confessio Reformatorum, qui.

1. Cum Admonitione Neostad: cap. 8. p. 250. *Communicationem idiomatum esse realem, respectu personæ, sive à Deitate, sive ab Humanitate suâ denominatæ, verbalem vero, respectu naturarum dicunt.*

de communicatione idiomatum

2. Rursus cum Collocutoribus Mompelgar. Reform. pag. 213. *Deum passum, Mortuum esse realiter quatenus Homo est, non concedunt sed nominatenus saltem, quatenus est Deus; unde sane enunciationem: qua Deus dicitur passus sic interpretantur: DEUS, id est Caro, Deitati unitæ, est passa: quæ & Zwinglij erat interpretatio in Resp. ad Luther. Confes. Tom. 2. oper. fol. 457. nempe ut, cum DEI filius pati vel mori dicitur DEI Filium pro Humana Natura in Christo accipiamus, quam sanctam & innocentem vocat ἀλλοίωσις ubi totus Christus pro altera duntaxat Natura, aut altera naturarum, pro alterâ ponitur. Huic Zwinglianæ allæosi gemina est Synecdoche Job. Piscat. Herborn. l. 10. de Pers. Christi thes. 23. seqq. pag. 217. Vol. 1. Thes. Theol. Job. Scarp. p. 788. & aliorum.*

De primo genere communicationis

3. Ex eodem loco p. 251: *Negant realem communicationem idiomatum, in Naturis ex unionne consequentem & Humanitati realiter communicari Divinas proprietates Essentiales; Asserunt autem pag. 256. non aliter Humanitati communicatam esse omnipotentiam & alias proprietates Dei essentiales, quæ in ipsam Deitatem: Deitatem autem non esse realiter datam, vel communicatâ humanitati & criminantur per realem communicationem idiomatum, non tantum fenestram, sed latam portam aperiri Arianis & Si amosatenianicis blasphemis, Confer orthodox. Consens. passim Ausführlichen Bericht Palatinorum. pag. 290. seqq.*

De secundo genere communicationis

Kurzer anhang eorundem p. 225. seqq. Endliche überweisung p. 44, Ex adverso vero profitentur; summa quidem dona Deitatis, quæ in creaturam cadere possunt, & quorum capax est Humana Natura, in Humanitatem Christi collata esse, sed hæc dona non esse proprietatis Dei quin potius habitualia creata dona quæ Humana Natura in se habet, quibus omnes creaturas superat. Theod. Beza. in Colloq. Mompelg. pag. 265. Hieronym. Zanch. in fid. de Relig. Christ. c. ii. num. 12. D. Johan: Bergius in Unterschied vnd Vergleichung der Evangelischen q. 34. n. 2. & Disp. Francofurt: Analys: de Pers. Christi Thes. 285. Ubi ex unione sequi ait, communicationem idiomatum secundum analogiam & similitudinem qua λόγος in Natura assumpta similem non equalem Divinæ sapientiam, sanctitatem, potentiam efficit seu effundit, quo illa in se formaliter intelligit & operatur.

4. *ex eodem loco p. 255. negant Humanam Christi naturam omnipotentem esse, Syntag. vero Confess. in Palat. Confes. p. 208. docent: Non Humanam naturam Filij DEI, Domini Nostri Jesu Christi, sed Hominem Christum, juxta divinam suam Naturam, omnipotentem esse: Adscribunt Humanæ Christi Naturæ, solam potentiam seu Virtutem creatam, quæ omnipotentia Minor, Major tamen robore & Virtute omnium Angelorum atque hominum, sit. Vid. Johan. Berg. Disp. cit. thes. 246. seqq.*

5. *pag 87. contra Naturam Finitam esse, omniscium simpliciter esse garriunt, atque sic Christo secundum Humanam naturam non nisi creatam sapientiam, quæ tamen omnium Angelorum atque hominum sapientiam superet, assignant. Vid. rursus Berg. disp. cit. Thes. 285.*

6. *Carnem Christi non esse vivificatricem eâ vi, & Virtute, quæ est, propria Deitatis, atque prorsus ἀκοινώνητος: sed, primò quoniam in hac carne Christus mortem pro nobis abolevit, deinde, quia non nisi hujus carnis spiritualiter nobis per fidem communicatæ, inter ventu, vitam illam æternam, ex Christo Deo, & Homine, nansciscimur: Ita statuunt Colloc. Mompelg. in Resp. de Pers. Christi ad thes. 15. p. 208. Lambertus Donæus in Exam. Cbenit. p. 307. Job. Berg. disp. cit. thes. 201. 202. qui Synecdochen dicit*
in

in propositione, *Caro vivificat*, ubi nempe caro, non ut unita solum λόγῳ sed ut data pro mundi Vitâ, adeoq; tota Passio & Meritum Christi intelligatur & mentione medij seu organi etiam causa principalis, ipsum nimirum verbum vitæ, cuius est caro, cōprehendatur nec Virtus nisi organica in carne supponatur, & in unterscheid und vergleichung qu. 36. die Lebendigmachende krafft und reinigung vnserer sünden/wird dem fleisch und blute Christi zugeschrieben/nicht als eine wesentliche eigenschafft der Gottheit/ Sondern als die krafft vnd frucht seines leidens;/und ist gleich so viel gesagt: Mein fleisch giebet der Welt dass leben/Dass ist/dadurch empfehet die Welt das leben das ich vom Himmel kommen/wahres Menschliches fleisch angenommen/und dasselbe für das leben der Welt dahin gegeben. Pollicem huic premit Novitius in vicinia *Sachsius* in *Nothwendigdn vnterricht c. 4. p. 67.*

7. Derogant passim Humanæ Christi Naturæ *Majestatem* & *omnipresenciam*, eamque varijs & horrendis calumnijs infectantur. Ita *Confes. Helvet.* negat, Christum secundum Humanam Naturam adhuc esse in mundo, adeoq; esse ubiq;. In *Syntag. Confes. p. 34. art. 11. Conf. Palatin. in syntag. Cfo. q. 208* ait: *Non Humanam naturam Filij Dei, sed Hominem Christum juxta Divinam suam Naturam ubiq; presentem & efficacem esse. Admonit. Neostad. c. 8. p. 265.* rem similitudine illustrat hoc modo; *sicut simia semper est simia, etiam induta Purpura, sic ubiquitas Corporis, semper est monstruosum figmentum, quocunq; nomine eam cupiant insignitam, sive Majestatem, sive modum dextræ DEI, sive Esse Personale; sive omnipresenciam sive realem Communicationem idiomatum, sive proprietatem communicatam, sive dispensationem, sive actum primum sive secundum.*

8. Contendunt adorari Hominem non in se ipso, sed *κατ' ἄλλο* id est *verbi respectu*, cui unitus est: sicut civiliter adorari dicitur *Corona Regis*, eâ ipsâ adoratione civili, quæ Regi coronato tribuitur, ut ut adoratio in coror am sive sceptrum non feratur. *Vid. Bez. Vol. 2. Apol. 3. ad Se Inec. p. 473. Hinc Collocut. Mompelg.*

p. 344. *Totum Christum adoramus, sed non Totum Christi, id est, Humanitatem cum DEitate; quod similitudine explicabimus: Regem vel Principem adoro, purpuratum, coronatum, dextra tenentem sceptrum; in illa adoratione non respicio, vel ad coronam, aut ad purpuram, aut ad sceptrum: Eodem modo, in adoratione religiosa Christi invocationem dirigimus ad Filium DEI seu Divinitatem eius tanquam ad unicum proprium objectum religiosa adorationis & non ad Humanitatem eius; Lamberti Danaei in Exam. Chem. p. 417. Mens & verba hæc sunt: Qui ad ipsam Christi carnem (etiam in illa unione Personæ manentem) suam invocationem aut adorationem dirigit, is ex ipsius DEI ore maledictus est Jerem. 17. vers. 5. Vid. & Apol. ejusd. ad Jac. Andr. in Oper. fol. 1551. Hier. Zanch. l. 2. de Incarn. Filij DEI col. 1981. è vi verborum scripturæ evinci non posse, carnem adorandam esse, eâ scilicet adoratione qua Deus adorandus est. Alij distinguunt invocationem Divinæ Christi Naturæ, & Humanæ gradu, quod, quemadmodum Fides ipforum tribuit Christo Divinam gloriam, & gloriam Deo proximam, pro discrimine naturarum: Ita invocatio tribuit Christo, quod ei secundum utramque naturam debetur ac petat, ut in opere exauditionis, tanquam officij apotelesmate, secundum utramque naturam agat, quod cujusque naturæ proprium est, hoc est, inspiciat corda, audiat gemitus, det Spiritum Sanctum; aliaq; bona immensa Deitatis suæ sapientia, bonitate ac potentia, approbet preces, & exauditionem etiam humana voluntate, Job. Bergius disp. cit. Thes. 193. Inter duplicem honorem, alium λόγῳ alium carni debitum distingvi ait, non ut duplicem propriè adorationem, sed ut in eadem adoratione principalem respectum, ad λόγῳ tanquam fontem bonorum; secundarium, ad carnem cœu causam Instrumentalem: qui geminus respectus non minus est gemina atque diversa adoratio, quàm diversa est species, excellentia virtutis, organicæ carnis (quam solam illi tribuit Bergius) & potentiæ infinitæ τὸ λόγῳ & quam diversa est utriusque excellentiæ apprehensio & veneratio. Gisbertus Voetius in disp. Select. 36. p. 527 hoc, ceu hypothesein communiter supponi, contra librum Concordiæ à Reformatis observat, Christi carni propter
 Com-*

Communicatam omnem divinam potestatem, & gloriam non deberi cultum ad orationis divinæ, & inficiatur Christum *quæ Mediatorem* esse adorandum, in quam sententiam etiam adducit veteranum Theologum *Rivetum*, ut & *Francis. Gomarum Polyandrum à Kerckhoven*. E recentioribus, *Maccovium Isaac. Junium, Vedelium, Abraham. Heidanum, Jac. Laurentium, Johan. Clutonem, Carolum de Maëz, Henricum Diestium*; ex antiquioribus *Piscatorem, Cramerum, Zanchium, Cartvrichtum* & c.

9. Circa actiones officij Christi ita docent; non Humanam Christi Naturam sed Divinam miracula edidisse, Christum ideo vivificare & sanare, quia, ut inquit, Athanasius, Deus Homo accepta servi forma vocatus est Christus, & ad ea efficienda non plus caro Christi quam ad edita ab Apostolis miracula Caro Apostolorum contulit; aut virga Moysi, ad edenda miracula Moysi profuit, verba sunt, *Danae in Exam. Clem. p. 118. quem defendit Theodor. Beza, præfat. in p. 1. Resp. ad Art. p. 13. Admonit. Neostad. cap. 8. p. 273. Sunt aliæ in hoc opere Theandrico Divinitatis, aliæ Humanitatis partes: Divinitas vivificat & purgat per Spiritum S. accendendo in cordibus fidem, conversionem & vitam eternam & inserendo nos in massæ humanæ tanquam capiti, resuscitando & glorificando Ecclesiam: Caro & Sanguis vivificat & mundat nos, dum pro nobis traditur & effunditur & hæc ejus traditio & fusio à nobis apprehenditur. Johan. loqui non tantum de merito, sed etiam de ex purgatione peccati, cum dicit, Sanguis Christi mundat nos ab omni peccato, nec posse probari, cū Spiritus S. cujus operatio propria est regeneratio, non possit dari per carnem, sed per Deitatem Christi, & p. 253. Non caro dat Spiritum S. & operatur Vitam eternam, sed λόγος qui in carne illa habitat.*

§. 5. Tertio tandem ex articulo de predestinatione solum de illa questione inter Nos & Calvinianos disceptari vult Reichelius: An Electio facta sit ex fide prævisâ? neque hanc ab omnibus & omni tempore in dubium vocari, superaddit; distinguit enim inter Lutherum, quem ultrò concessisse questionem hanc exsertis verbis pronunciat, è *Lutheri libro de Servo Arbitr.* item è *Formula Confess. Marpurg.* atq; insuper ex præfatione in *Epistol. ad Rom.*

de tertio genere communicationis.

Dissensus in articulo de predestinatione.

Et

Lutheranos seu Lutheri posteros, quos in causa hac ab Authore suo discesum fecisse autumat; Nos Respondemus.

I. Nullibi & nunquam Zwinglianis in hac causa favisse aut palpum fecisse Lutherum, nedum horrido ipsorum decreto, calculum suum addidisse, cum errori huic crasso statim ab initio se opposuerit veluti e Tom 5. Jen. fol. 561. liquidò apparet.

An Lutherus in libr. de servo Arb. Calvinianis faveat?

Quod de servo Arbitrio librum attinet, in eo certè non Calvinianorum de absolutâ necessitate, absolutoq; Electorum decreto dogma approbat, sed duriores saltem atq; difficiliores phrasas ponit, quas ex Eo equidem tum temporis non invitus, Adversarius extorserat; cujus assertionis nostræ scopus hujus scripti primarius fidem faciat; nec enim animus Luheri fuit, agere de Prædestinatione aut Electione, sed de Libero Arbitrio in spiritualibus. Hic enim inquit Lutherus p 174 B. (S. igitur non est religiosum) est cardo disputationis nostræ: hic versatur status Cause nostræ. Et p. 171. S. breviter videamus: Extra vires consilia nostra in Solius Dei opere pendere salutem nostram: Quod intra in Corpore disputationis spero me evicturum. Si ergo, verba sunt Domini D. Martini in Appen. disput. de causa peccati per Acc. in hoc disputandi & adversarium urgendi modo, quedam difficiliora, durioraq; videntur infirmioribus, quibus tam sublimia capere aut sine offensione audire datum non est, ut dicebat Selneccerus, illi cogitent, ista à Luthero, non tam propter se erudiendos, esse inserta, quàm propter Adversarium versutum, callidum, & flexi loquum, tentandum urgendum & confutandum: Qui dum nihil voluit assertum rursus tamen assertor videri velit, ut de ipso loquitur & queritur Luth. in initio hujus libri pag. 161. quemq; tum omnes admirabantur intentiq; ora tenebant & avidissime expectabant percipere, quomodo ser Lutherus ab hoc Achille & forti armato victus & prostratus esset. Interim illa difficiliora, nonnullis visa, sunt talia, ut neminem cordatum & sine præjudicio sincere arbitrantem, turbare & offendere possint. Quando enim, integer liber, debitâ diligentia & attentione; quam omninò requirit accuratiore perlustratur, singula studiose examinantur, sententiæ inter se recte conferuntur, facile apparet Lutherum se ipsum sufficienter explicare & nihil omnino in libro

libro illo, quod sit contra orthodoxam Veritatem, nihil quod erro-
ribus Calvinianorum faveat vel inserviat contineri. Huc spectant
ea quæ Dn. D. Meisnerus P. M. in Anthropolog. decad. 3. Diss. 23. in
posteriore Edit. Diss. 3. qu. 2. §. 66. hac de re prodit. Lutherus in-
quit libellum illum de servo Arbitrio, confecit ante certamen Calvi-
nisticum, ideoque non nihil securius est locutus, non secus atque alij
Patres, qui Adversarijs nondum exortis, multa scripserunt incauti-
us. Et post pauca: Idem alijs contingit quod securius locuti fue-
rint, quam diu nullos alios habuere Adversarios. Mens quidem
orthodoxa fuit, sed lingua liberior, ut de illis dici possit, quod Scali-
ger de Antiquis Philosophis, quod bene senserunt, male sunt locuti:
Hoc ipsum quoque Lutheri evenisse deprehendimus: Quia enim bis de
necessitate eventuum & ratione prædestinationis æternæ, tum nondum
mota fuit à Calvinianis, in multis securiores phrasas adhibuit, qui-
bus nunc factio Calvinistica abutitur, §. 69. autem docet, Lutherum
correxisse, quæ securius ante fuerat locutus. Plura qui desiderat
de hoc scripto Lutheri, adeat Analysin totius Tractatus & vindi-
cias locorum à Calvinianis adduci solitorum D. Johan: Behmij,
qui ex professo eadem exsecutus est.

Pariter in Form. Consens. Marpurg. Consensus vestigium pla-
ne nullum est, nisi ex omissione capitis & articuli hujus de Præ-
destinatione consensum hunc exsculpere quis velit; quod foret
ἀποτρον. Plura tum Temporis Doctrinæ capita inter nos &
Calvinianos, tunc & nunc enormiter disceptata, intacta manse-
runt, ob temporis puta angustiam, prout in literis ad Electorem
Philippus fatetur: Ergone statim & in illis cum Zwinglianis, Lu-
therum easdem tibias inflasse, extruendum erit? nulla ratione; nã
à silentio vel omissione rei, ad ejusdem complacentiam & consensio-
nem nõ valet cõseq. Ut taceã, quod tum nondum ita publica fuerit
impietas Zwingliana in hoc fidei capite: Eidẽ præfatione Ep. ad Rom:
tidẽ nil quicquã obtinebit Adversarius, quæ per omnia sano cõ-
textu fluit. Quod n. ex æterna prædestinatione, originaliter proma-
nare, quis credere vel non credere debeat, dicitur, id eo sensu ac-
cipiendum est, quod cum decretum prædestinationis à DEo ipso,
quem nemo prævenire potest, sit certa τὰ ἔξω atque ordine limi-
tatum, nemo ordinarie credere possit, nisi ordinem illum omni-

An in præ-
fat. Ep. ad
Rom.

905

una primo à DEO institutum observet, ut ita originaliter ex DEI manu profluat omnis gratia, quippe qui sanxit illum ordinem, ut qui fidem cupiat concipere, eâque insuper salvari, verbo & sacramentis ad id Ecclesiæ concredit utatur Breviter, vult hoc Lutherus: Fidem esse donum & effectum, non electionis sed gratiæ DEI eligentis qui non solum de salute credentium decretum fecit, sed certa quoque media salutis & fidei præordinavit, absq; quo ordine vel nemo crederet vel salvaretur.

2. Negamus hanc unicam in hoc articulo de fide prævisa, quæstionem litem parere. Plura sunt, quæ desideratæ concordia admittendæ nauseam nobis creant atque conciliant, utpote de Prædestinationis causis fere omnibus, de horrendo atque absoluto prædestinationis decreto. Nos enim.

I. Credimus & docemus: gratiam DEI universalem & ad totum genus humanum se porrigere, qua non tantum creavit nos in primis parentibus ad imaginem suam, ad aeternæ salutis fruitionem, sed & universi humani generis in peccatum prolapsi misereri desinat, omne sq; homines, quantum in se est, ab æterno exitio liberare & æternum salvare, serio vult, non tantum voluntate externa signi, sed & voluntate interna beneplaciti.

Dissentiunt hac in parte à nobis Calviniani, quando i. cum Theod. Beza de Prædest. Tom. 3. oper. p. 420. asserunt; æternum DEI decretum de gloria sua etiam in nonnullis, quos ipsi visum esset per misericordiam servandis & in nonnullis justo judicio perdendis patefacienda non modo Corruptionis sed & integritatis, atq; adeo ipsius creationis propositum, ordine causarum antegredi, nec ejus propositi aliam causam dari posse quam semper sapientissimam & justissimam ipsius opificis veritatem. Hinc Francisc. Gomarus, in Synodo Dordr; objectum prædestinationis statuit hominem ante lapsum consideratum Ses: 107. p. 241. & Job. Maccovius LL. CC. Diss. 27, p. 132. objectum Prædestinationis ratione finis prout est in intentione dicit hominem possibilem factu, sive creabilem; ut sic Dei s statuisse censendus sit: Volo potestatem in hominibus, item-

itemq; justitiam punientem & misericordiam manifestare, & quia hoc non potest fieri sine peccato, peccatum autē sine permissione, sine eo qui labi permittatur, ideo volo hominem creare, in lapsum permittere & labi; aut quando 2 cum Joh: Calvino statuunt: non pari conditione creari omnes, sed alijs vitam eternam, alijs damnationem eternam præordinari, è lib. 3. Inst. c. 21. num. 5. aut quando 3. cum Embdanis negant; DEum secundum beneplacitum suum, serio velle omnes salvos fieri & c. ad Synod. Dordr. deputat. in Judic. Exteror. p. 81.

II. Credimus & docemus: DEum toti humano generi ordinasse & misisse Redemptorem Christum, eumq; ex intentione DEI Patris, loco & vice omnium hominum plenarie satisfecisse omnium loco ut sponsorem, mortem subiisse, debitamq; causam persolvisse, ac omnes in universum satisfactione sua, Deo meritorie conciliasse & à morte æterna redemisse, omnibus deniq; gratiam, Vitam & salutem eternam, merito suo ex æquo acquisivisse.

Deviant ab hac parte Calviniani, quando 1. vel omnino negant; Christum pro omnibus esse mortuum. Sic enim Reform. Colloq. Mompelg. Resp. ad Thes. de Prædest. p. 514. Nobis, inquit, intolerabilis vox visa est, Christum esse mortuum pro damnatis: Theod. Beza part. 2. Resp. ad Acta Colloq. Mompelg. p. 221. coram rota DEI Ecclesia profiteor ait, falsum, blasphemum, impium esse dicere, Christum sive quod ad DEI Consilium attrinet, sive quod ad ad effectum, non minus pro damnandorum & æterno judicio adjudicandorum peccatis crucifixum mortuum esse, & satisfecisse, quam pro peccatis Petri, Pauli, & omnium sanctorum; Deputati Synodi Geldr. in Judic. provinc. p. 101. judicant vim & dignitatem Passionis Christi sufficientem fuisse in se, ad tollenda omnium & singulorum hominum peccata: illud autem; Christum pro singulis hominibus mortuum esse, & singulis impetrasse & obtinuisse crucis suæ Morte, reconciliationem & peccatorum remissionem, falsum esse, justitiæ Divinæ contrarium, ædificationi ac consolationi, laborantium Christianorū non modo non utile sed & noxium. Hel-

vetici in Jud. Exteror. p. 103. §. 1. 2. 5. Christum ex æterna DEI Patris Voluntate atque Consilio, obedientia, & morte sua, remissionem peccatorum reconciliationem cum DEO, restitutionem in gratiam, adoptionem, justitiam, coram DEO, Salutem, seu gloriam æternam, *omnibus & solis Electis*, atque *totius mundi* cum V. tum N. Testamenti *fidelibus* impetrasse statuunt. *Embdenses in Jud. exteror. p. 129.* Christum ex intentione, consilio, & decreto Patris pro *Solis Electis* mortuum esse, volunt. *Deputat. Synod. Gallo-Belg. in Jud. Provinc. p. 165. th. 2.* dicunt; Christum re ipsa pro nullis alijs mortuum esse, *quam pro credentibus*, nec aliam fuisse voluntatem Patris, mittentis Filiū, nec Filij ipsius morientis. *Genevenses* negant *universales propositiones* in scriptura, significare: *pro omnibus & singulis hominibus* mortuum esse Christum, satisfecisse &c. ex consilio & Patris voluntate. *Palatin. in Judic. exter. 92. nec non Profes. Belg. in Judic. provin. p. 99. n. 1. Deput. Synodi Austral. Holland.* rejiciunt hanc thesin; *pretium redemptionis quod Christus Deus Patri obrulit non tantum in se, & per se toti generi humano sufficiens esse, sed etiam pro omnibus ac singulis hominibus ex decreto, voluntate & gratia Patris, persolutum esse, in Judic. provinc. p. 112. n. 3.* Eandem respuunt quoque *Fratr. Zeelandi*, statuentes *absolutam voluntatem & intentionem Patris tradentis in Mortem & Filij eam subeuntis fuisse persolvere Redemptionis pretium pro solis Electis*: Proinde *Solis Electis* redemptionem & salutem per Mortem Christi esse impetratam *Jud. Provinc. p. 122.* ead. est sententia *Deputatorū Trans. Jfulan. p. 147. & Deput. Grōning. & Omland. p. 162. Ultraject. in Jud. Provinc. Th. 4 p. 128.* Christus, ajunt, *pro omnibus & singulis hominibus non est mortuus, reconciliationem cum DEO & remissionem peccatorum singulis non promeruit, nec impetravit, justitiæ DEI, pro singulorum peccatis non satisfecit, sed quibus reconciliationem cum DEO & remissionem peccatorum promeruit, satisfactione sua plenissima ijs etiam omnibus & singulis applicat, & contrariam sententiam falsam, gratiæ DEI & gloriæ Christi inimicam esse, pronunciant, ac proinde eam in Ecclesia DEI reformata non ferendam, judicant; vel utur (2) fateantur, Christum semet*

semetipsum dedisse pretium redemptionis pro peccatis totius
 Mundi, solum esse pretium pro omnibus, reprobant tamen
 ceu thesin heterodoxam: *Christi Mortem impetrasse omnibus ho-*
minibus restitutionem in statu gratiae & salutis, ut Theologi Britanniae
in Judic: Exter. p. 90. Vel licet etiam (3) agnoscant, sufficientiam
 redemptionis universalis, non solum eam quae satis esse posset,
 sed quae omnino talis sit, quae satis sit, & quam Deus & Christus
 satis esse voluerint, Christum insuper meritum esse omnibus fa-
 vorem DEI obtinendum reipta, si credant, & sic ex favore DEI
 justitiam atque vitam, dicant etiam, Christum mortuum esse
 pro omnibus intentione salvandi: reprobant tamen, si dicatur,
Christum pro omnibus ac singulis, non modo, quantum ad sufficien-
tiam, sed etiam quantum ad efficaciam & λύτερ mortuum esse; con-
tendunt q; Christum pro Solis Electis hoc sine mortuum esse, ut
 regenerationem, efficacem vocationem, justificationem atque
 glorificationem revera promereretur & efficaciter communicaret,
 largiretur, applicaret, quae *Matth. Martinij est sententia in Ju-*
dic. exteror. p. 114 seqq. Contendunt aequae late patere recon-
 ciliationis atque remissionis peccatorum per Christum impe-
 trationem, eorumque beneficiorum applicationem, *Heinr. Isel-*
burg. 6. in Judic. Exteror. p. 173. vel *quamvis* quoque (4) Christum
 si magnitudinem & sufficientiam sacrificij atque λύτερ respici-
 as, omnium hominum peccata portasse, dissolvisse, & expiase,
 morteque sua, gratiam Justitiam & Vitam omnibus meritum ef-
 se, reconciliationem sufficientem omnibus acquisivisse, nec tan-
 tum ita sufficienter, quasi Mors Christi perfectissimum λύτερ
 sit, omnibus hominibus sufficiens redimendis, interim tamen
 omnia haec ad *conditionem hanc* restringunt, scilicet, *si modo o-*
mnes illud fide susciperent, quod tamen suscipere nequeant. Con-
 tendunt enim voluntatem Patris, & Christi praecipue fuisse, ut
 haec universalis medicina Virtutem suam & fructum (totalem &
 ultimum) infallibiliter & certo *infidelibus & Electis*, quos coele-
 stis Pater ipsi dedit, quosque ex singulari gratia, fide salvifica
 donare decrevit tantum sese exsereret, ut *orthodoxae declar. Herm.*
Hildebr. (Judicij Joh. Davenantij Sarisburiens. & Joh. Halli.

Exon. Epis: Andr: Riveti ut & Theol. Brandenburg. Hassiac: & Bremens. *Comprobat.*) *Artic. 1. n. 2, 4, 5, 9, 10*, quodque ex liberissima DEI voluntate quibusdam solum de facto efficaciter & infallibiter applicando, sit mors Christi salutifera, quod DEUS quosdam decreverit, non efficaciter liberare, quæ imprimis est Joh: Davenantij explicatio in *Judic: ad Hildebr. p. 27. 31. (5)* alij non tantum sub *Hypothesi fidei*, vel Solis credentibus sed toti humano generi, Morte Christi re ipsâ gratiam acquisitam esse sufficientissime & efficaciter profitentur, *sed, communem*, quâ vocantur, & remissio peccatorum ijs offertur, non autem *specialem*, ipsam scilicet remissionem peccatorum quam Solis propriè *fidelibus* & impetratam & applicandam statuunt. *Aur;* omnibus impetratam dicunt ut *offeratur: Solis credentibus* ut *Conferatur* ut *Joh. Bergius & M. Agricola in Judic. ad Hildebr. p. 48.* vel (7) concedunt etiam Christi mortem & redemptionem sufficere salvandis omnibus, etiam nonnulla efficere circa reprobos, sed *maximam tamen differentiam* statuunt, ratione illius pretij inter *Electos & alios*, non modo, *qua eventum* sed etiam *qua voluntatem* DEI, nec voluisse Christum idipsum voluntate efficaci, pro alijs beneficia, quæ proprie sunt salutaria in eos pervenire *Andr. Rivetus disp. de Justificati & Grat. DEI dispensat. thes. 19. 20. p. 98. 99.*

III. Credimus & docemus: *Reprobationem non ex mero absoluto & simplici beneplacito factam, sed ob finalem incredulitatem DEum neminem absolute decrevisse, vel gratia salutifera præterire, vel in exitio & miseria communi relinquere, vel à salute æterna excludere nedum maximam hominum partem, absoluto, peremptorio decreto ad æternum exitium reprobasse, sed, prout condemnantur homines, eo quod non apprehendant per fidem salutem per Christum partem, ita ab æterno decretum fuisse, eos ob infidelitatem condemnandos.*

Calviniani verò ab his plane diversum statuunt, nam (1) cū *Joh. Calvino in instit. lib. 3. c. 21. seqq. Theodoro Beza atq; soeijis in Colloq. Mompelg. p. 516. Joh. Piscat. contra Schasm: de d. si pr. ev. p.*

237. etiamnum defensum eunt; Deum solo è bene placito, nullo futura incredulitatis vel impietatis respectu, Majorem hominum partem aeterno exitio decrevisse: Deum sine ulla prorsus conditione ad mortem reprobasse: Cum Hieronymo Zanchio l. 5. de Nat. Dei c. 2. q. 3. f. 483, quando in reprobatione tria consideranda ponunt; rejectionem ab eâ gratiâ, quâ Deus nos elegerit à Christo, & ab ijs gratiæ effectis, ad quæ simus electi, eoque à sine aeternâ Vitâ reprobatorum ad usus non honestos deputationem & ordinationem ac destinationem ad aeternam mortem, & totam hanc reprobationem, hoc est tum rejectionem à gratiâ & gloriâ, tum destinationem ad dedecus & ad iram DEI ex sola DEI voluntate pendere, non autem ex pravis operibus contendunt. Hanc etenim sententiam post habitam Synodum Dordracenam, defendit imprimis Maccovius, disp. 29. LL. CC. pag. 139. b. m. Reprobatio est decretum Dei aeternum, quo Deus ab aeterno ex mero suo beneplacito, certos quosdam sibi, quierât factu possibile, decrevit in lapsum permittere, in lapsu relinquere, & aeternum damnare. Non ergo reprobationis causa est peccatum & p. 141: Non ergo destinatio ad exitium potest esse actus Justitiæ vindicantis, quia destinando ad exitium, destinat etiam ad peccatum, illiusq; perseverantiam. (2) cum Guil. Twisse, prævisionem peccati reprobationi ad interitum non quidem subordinant, sed nec præmittunt, imo coordinant nullamque extra Deum causam reprobationis agnoscunt, ne peccata quidem in vindic. grat. l. 1. part. 3. p. 332. seqq. (3) Synodi Dordracenæ sententiam amplectuntur, in qua decernitur: Deum liberrimo iustissimo, irreprehensibili, & immutabili beneplacito decrevisse, quosdam in communi miseria, inquam se suâ culpâ præcipitarunt, relinquere, nec salvificâ fide & conversionis gratia donare, sed in Vijs suis relictos, non tantum propter infidelitatem, sed etiam Cætera omnia peccata ad declarationem justitiæ suæ damnare, & aeternum punire. cap. 1. art. 15. & rejiciuntur, qui docent; Deum neminem ex mera justâ suâ voluntate, decrevisse in lapsu Adæ, & in Communi peccati, ac damnationis status relinquere, aut in gratiæ ad fidem & Conversionem necessaria communicatione præterire, art. reject. 8. statuuntq; causam cur Deus quibusdam gratiosè electis reliquos præterierit, non esse eorundem

dem

dem impœnitentiam & incredulitatem, sed solam DEI iudicium: ut explicatur Ecclesiarum Reformatarum Doctrina, à Theologis Hassiacis in *Judic. Exteror.* p. 73. Britanni Theologi, si ponamus, inquirunt, neminem reprobari, nisi ob prævisam impœnitentiam & incredulitatem finalem, nihil esset mysterii in decreto reprobationis in *Judic. exteror.* p. 114. (4) Keckermannus l. 3. *System: Theol.* p. 303 ita tuetur absolutum decretum: quod si nos homines in quotidianâ bestiarum actione utimur nostro arbitrio neque injusti, aut dicimur, aut revera sumus, si hodie hunc bovem mactemus alterum non mactemus, quanto magis hic DEO suum relinquendum arbitrium, aut absolutum decretum in homines, qui DEI respectu non sunt tanti, quanti hominibus est culex aut pulex.

Ex his quo fufius ostensum est quam plurima in illis & de Sacramento Cœnæ & de Persona Christi & de Prædestinatione Articulis, præter illa, quæ denominat Reichelius, restare dogmata inter Nos & Eos dissensum facientia, eò accuratius patere puto, quam frustra hactenus in concinnandis quæ ad Consensum atque conspirationem utrorumq; faciant, à Reichelio laboratum sit, ne Nobis amplius obstrepat, à parte Lutheranorum stare se, cum suis, nil se derogare fidei, & quæ sunt alia, quæ specioso titulo suggestit simulata Lutheranorum imitatio, fucò atque dolo passim interpolata.

§. 6. Sed instat *Adversarius*, alijs quippe suæ armaturæ militibus, ut Consensum & Concordiam Fraternitatem à nobis, impetret; *Distinguendo* inter ea quæ *fundamentum fidei* concernunt, & quæ *minus fundamentalia* sunt, illa dissensum facere existimat, hæc non item: non ex illorum sed horum numero & censu petenda esse dicit, si plura sint, quæ numerum quæstionum ordinatum superent: ob quæ inter nos & Calvinianos hactenus sit disceptatum: quo collimat in ἐπιπέρω disputationi annexo. Ubi inter alia ita scribit: cum igitur opiniones hæc &c. minimè fundamentales sint ne gravissimè errant, & Conscientias suas vehementer onerant, quicumq; alias vere Christianos in reliquis omnibus eadem secum profitentes propter nudam atq; simplicem id est, ab omni Voluntatis pravitate, & pertinacia defæcatam, æq; solius veritatis amore

more propullulantem negationem injustis odijs prosequuntur, communione Ecclesiastica excludunt.

§. 7. Quanquam statim hîc ad ea Nostratum Theologorum scripta, quibus ejusmodi farinae Calvinianorum Syncretistarû excusationes dudum profligatæ sunt, possemus provocare, imprimis vero *Dnn. Tübingenses Wirtenbergicos contra Palatinos, Dnn. Marpurgenses contra Casbellanos, Dn. D. Hoë contra Berolinenses, Dn. D. Hutterum & Sigwartum contra Pareum, Dn. D. Meisnerië In der Calvinischen proba, Dn. D. Nic. Hunnium in Διασκέψει Dn. D. Menzerum contra Crocium, Dn. D. Wellerum contra Massonium; imprimis Dn. D. Calovium in Harmoniâ Syncretisticâ adversus Calixtinos*: Cum tamen hæc à Reichelio an ex crassâ ignoratiâ, an affectatâ malitiâ, non curata deprehendimus & hic nostrâ opus est industriâ, ut tergiversationes Adversarij, quas alit, retundantur.

Quoad primum ergo de *S. Cœna*, ex ijs quæ hæcenus è scriptis Calvinianorum decerpimus, argumentamur (1) *in genere*, Quicumque sacramentum Cœnæ ratione, tum principij, tum principijati, sciunt atque violant, illi Fidem seu Fidei fundamentum sciunt atque violant.

Ratio Majoris hujus hæc est; Quia Ecclesiæ veræ, notæ sunt *verbum DEI* atque *Sacramenta*: Errores itaque de sacramentis erunt fundamentales, separabuntq; hæreticos à Catholicis. Sic ad Cômunionem Ecclesiæ requiritur communitas sacramentorum. 1. Corinth. 12. v. 13. & quemadmodum Doctrina de Baptismo τῆς θεμελίους s. fundamentis Christianismi accensetur, ut hanc evertentes, ipsum fundamentum evertant ad Ebr. 6. v. 2. Luc. 7. v. 30. ita quoq; *Doctrina de sacra Cœna*, cujus hæc in parte cum doctrinâ de Baptismo par est ratio.

Atqui Reformati sacramentum Cœnæ ratione tum principij tum principijati violant & sciunt. E. &c.

Si diverticulum in eo vellet quærere *Adversarius*, quod sacramenta ad salutem præcise non sint necessaria, hunc ei obverte-remus arietem:

Si nullus de sacramentis error per se saluti exitiosus esset, aut

K

hæret

probatum, errores Calvinianorum fundamentales esse i. de Cœna.

hæreticus, eo quod sacramenta non præcise sint ad salutem necessaria, immerito hæreseos acceusati atque anathemate percussi fuissent, plurimi in prisca Ecclesiâ, ob errores de sacramentis, utpote *Manichæi* aquam Baptismi partem essentialem negantes, *Jacobitæ* igne aquæ loco substituentes *Cataphryges*, *Marcionitæ*, *Gnostici*, itemque alij formam Baptismi immutantes; *Montanistæ* cum *Marcionitis* Baptismum reiterantes, *Hemerobaptistæ* quotidie eundem repetentes; similiter circa s. Cœnam *Simon Magus*, *Menander*, & *Basilides* materiam terrenam immutantes: *Ebionitæ*, *Marcionitæ* *Encratitæ*, aquam loco vini adhibentes, *Donatistæ* à qualitate Ministri substantiam & efficaciam sacramenti suspendentes, *Mesaliani*; sacramenta reprobantes; de quibus omnibus consulatur *Augustinus lib. de Hæres: Irenæus, Philastrius &c.*

At conseq. est absurdum. Ergo & Antecedens.

Quid quod ob errores de sacramentis similes, aut certe nō deteriores, quales Reformati fovent, olim nonnulli hæreseos condemnati sint, uti jam in specie (2) juxta cum alijs demonstraturi sumus; argumentamur enim.

Si *Donatistæ*, eò quod à qualitate Ministri substantiam & efficaciam sacramenti suspenderit; *Nestoriani* quod Eucharistiæ efficaciam nec non effectum impugnarint, aliique multi; quod materiam cælestem sustulerint, ab Ecclesia damnati & hæreseos accusati fuerunt, quid ni Reformati ob eosdem errores: Sed verum prius, nempe de *Donatistis* ex *Augustino lib. de Hæres: Irenæo, Philastrio; de Nestorianis* è *primæ Ephesinæ Synodi canone; de reliquis* ex *Ignatio ad Smirnens: Theodor: dial: 5. conf: Epiphaniï Hæres: 2. August. Hæres. &c.* Ergo etiam Posterius.

2. Qui sacramento Christi Nucleum suffurantur, illi errorem saluti verè perniciosum errant.

Atqui Reformati, dum substantialem Corporis & sanguinis præsentiam tollunt, verba Christi pervertunt, rem Cœlestem subtrahunt, eo ipso nucleum Sacramento Christi suffurantur. Ergo.

3. Qu:

3. Quidam nāt & blasphemant oralem Corporis Christi mā-
dicationem, illi non errant errorem simplicem, sed vere exitio-
sum & fundamentalem, siquidem ab orali mandicatione, vis &
efficacia totius sacramenti dependet.

Atqui Reformati damnant & blasphemant oralem corpo-
ris mandicationem. E. &c.

4. Quo errore inducitur reatus Corporis Sanguis Domini
& Judicij condemnationis, is verè hæreticus & salutis exitiosus
est. Atqui errore Reformatum de sacrâ cœnâ inducitur rea-
tus Corporis & Sanguinis Domini, itemque judicij condemna-
tionis, *tum* quia Corpus atque sanguis Domini nostri Jesu Chri-
sti plane non usurpatur, manducatur, atq; bibitur, per illam hy-
pothesin nimirum, quâ Corporis atque sanguinis Christi præ-
sentiam in S. Cœnâ negant: *tum* quia & indignè manducatur,
panis Eucharisticus, & indigne bibitur Sanguis Eucharisticus,
scilicet, ut nudus panis, & nudus sanguis, non ut vera Corporis
Christi communicatio, contra institutionem Christi I. Cor. II. v.
29. Er. &c.

§. 8. Porro quoad *secundum* in articulo de Persona Christi 2. de Perso-
Reformatum errores *fundamentales* sunt, & uti loquitur Ter- *na Christi.*
tullianus *eternæ salutis devoratorij.* Argumentamur enim.

(1) Quicumque *Communicationem substantiæ*, quâ Filius
DEI Humanæ naturæ assumptæ suam hypostasim verè ac realiter
communicavit, ita ut hæc verè substantiâ reali τῷ λόγῳ gaude-
at, sincere non credunt, illi fundamentum Fidei evertunt; per
hanc consequentiæ rationem: quia unio personalis ipsa ad fun-
damentum fidei spectat, (quod nec ipsi Reformati in dubium
vocare possunt) ideoque non minus unionis personalis, & hypo-
staseos Filij DEI Communicatio.

Atqui Reformati, *Communicationem substantiæ τῷ λό-
γῳ* sincere non credunt.

E. Dum *communicationem substantiæ* non credunt, Fi-
dem labefactant.

(2) quicumque λόγον Totum totam Filij DEI hypostasim,
extra carnem post incarnationem ponunt illi in fundamento Fidei
hallu-

hallucinantur. Patet hoc ex eo; quod in carnatio & unio Personalis nequeat salvari, si hypostasis Filij DEI tota constituatur extra carnem, unio enim Personalis non est, nisi totalis sit, quæ mutuum unionem & præsentiam subinfert, adeoque locum habere nequit, si natura altera vel alterius naturæ hypostasis extra alteram constituatur: ut e. g. animatum Corpus esse nequit, cum anima extra Corpus constituitur, ita nec incarnatus DEI Filius sincere creditur, aut carni assumptæ unita Divina & λόγος natura; si DEI Filius totus, vel natura ejus Divina extra carnem assumptam dicatur: id quod etiam in causa est, cur *Antiquitas Veneranda Nestorianos* Christum in duos Filios distinxisse arguerit, eosque hoc nomine ceu *hæreticos* damnarit: quod docerent λόγον extra carnem existere. Vid. *Cyrill: ad Reg. de rectâ fid. fol. 49.*

Atqui Reformati &c.

E. Dum λόγον totum extra carnem ita ponunt, in fundamento fidei hallucinantur.

(3) Quâ Doctrinâ directè tollitur naturarum mutua cōmunicatio & περιχώρησις in Christo, eadem etiam directè tollitur ipsa personalis unio. Nam sublata definitione tollitur & definitum, illa vero περιχώρησις, & communicatio naturarum ad ipsam definitionem personalis unionis pertinet; hinc est, quod *Samosatenus & Nestoriani* ab Ecclesiâ damnati fuerint, quod affirmarint: τὰς δύο φύσεις ἀκοινωνήτας πρὸς ἑαυτὰς εἶναι.

Atqui doctrinâ Calvinianâ tollitur naturarum mutua cōmunicatio.

E. & Personalis unio, & per consequens fundamentum fidei.

(4) Quâ doctrinâ negatur: Deum realissimè hominem esse, & unio personalis, Deum realissimè passum & Mortuum esse, itē qua doctrinâ soli carni Christi tribuitur passio & mors, illâ fundamentum fidei evertitur, constat ista Major ē Cyrillo in *defens. Anthem: 4. Vigilio l. 4. contra Eutychetem c. 3. Maxentio in capitulo. advers: Nestorian. & Pelagian:* qui in universum omnes, impium & sacrilegum pronunciant imo ceu hæreticum damnant: *Soli Christi Carni passionem accensere:* urgemus in super & cum primis hic anathematismum *Ephes. num. 12. si quis non confitetur DEI verbum passum Carne & crucifixum, anathema sit:*

Atqui

Atqui Calvinianâ doctrinâ negatur Deum realissimè hominem esse & mortuum esse; tribuitur insuper Soli Carni Christi, Passio & Mors. E. illa, eo ipso, fundamentum fidei, evertitur.

(5) Qui negant humanæ Christi naturæ communicatam esse Divinam τὸ λόγῳ Majestatem omnipresentiæ, virtutis vivificæ &c. illi merito anathemate tanquam evellentes fundamentum fidei, percutiuntur. Patet hoc tum è naturâ unionis personalis; siquidem, si negatur communicatio majestatis Divinæ, necessario etiam Personalis labefactatur unio: Quo pacto veneranda Antiquitas adversus Nestorianos conclusit: eum unionem personalem labefactare & Personam Christi solvere, quod tam fervide contra idiomatum & Majestatis Divinæ, respectu Carnis Christi, communicationem pugnaret; tum ex fine incarnationis, redemptione, & operibus redemptionis theandricis: Nam si non humanæ Christi naturæ Majestas Divina Communicata est, nequit Caro Christi mundo vitam reparare, nequit sanguis Christi, amplius à peccatorum labe nos mūdare, nequit passio Christi esse redemptio, & satisfactio pro peccatis totius mundi; siquidem hæc omnia divinam simul ac infinitam Majestatem ac virtutem postulant: tum denique è concilio Ephesino, à quo anathemate percussi sunt, qui negant Carnem DEI esse vivificam, propterea, quod propria facta sit verbi vivificantis omnia.

Atqui Reformati negant humanæ Christi naturæ communicatam esse Divinam τὸ λόγῳ Majestatem omnipresentiæ, virtutis vivificæ. E. eo ipso anathemate, ceu fundamentum evellentes, merito percutiuntur.

(6) Qui Christum secundum humanam naturam omnia scire negant, illi pro hæreticis habentur; eo siquidem non tantum negatur catholica scripturæ veritas, simulac articulus de Judicio, quod, quâ homo, Christus est administraturus, impugnatur; sed & insuper ad Nestorianorum ut & Agnoëtarum castra quàm proximè acceditur, quorum error, tanquam fundamentalis dudum, est damnatus in synodo Constantin: 6. art. 2. anthem: dicto Agnoë

ris, Christum secundum humanam naturam haud scire omnia docentibus, *Conf. Damasc. in Catalog. Hæreticor. c. 19.*

Atqui Reformati negant hoc.

E. Merito, eo ipso, pro hæreticis habentur.

(7) Qui negant *Carnem Christi adorandam* esse unâ & eadem, adoratione, quæ Divinæ Christi naturæ debetur, illi hæreticis accensentur, quod ex *Oecum. Synod. Eph. Anathem. 8.* ut & è *Cyrillo Anathemat. in defens. anathem. 8.* luculentum est, *Si quis dicat inadorabilem Domini nostri carnem ut hominis, & non adorandam, ut Domini & DEI carnem, hunc anathematizat sancta & Catholica Ecclesia.*

Atqui hoc negant Calviniani.

Er. eo ipso Hæreticis accensentur.

(8) Quicumque negant mutuam duarum naturarum communicationem in actionibus officij, illi labefactant officium redemptoris *θεαυθεωπια* & per consequ. ipsum fidei fundamentum; negata namque naturarum communicatione in actionibus officij, non poterunt eæ Christo secundum utramq; naturam convenire, aut statui theandricæ; Si Divina natura tantum Divina & Humana tantum humana peragit, nec Christus amplius secundum humanam naturam, exsequitur actus mediationis, satisfactionem; quia hi actus veri Divini sunt; nec regula illa Chalcedonensis vera erit amplius; agere utramq; naturam cum alterius communicatione; quin ita nulla relinquitur naturarum communicatio, dum natura Divina tantum divina, Humana tantum humana agit.

Atqui Reformati &c. Ergo.

3. de prædestinatione.

§. 9. Denique quoad *Tertium*, in articulo de *Prædestinatione* exitiosis similiter erroribus implicantur; idque probatu facile est.

(1) Quibus dogmatibus labefactatur, & subruitur veræ pietatis omnisque Religionis fundamentum, ea ceu exitiosa atque fundamentalia habenda ac damnanda sunt.

Atqui talia sunt dogmata Reformatorum (1) *De absolutâ prædestinatione* quæ ex unâ parte dubitationi ac desperationi, ex alte-

alterâ carnali securitati viam sternit prout *Form. Concord. in Solid. declarat. artic. XI.* docet (2) de absolutâ rerum omnium necessitate quâ positâ penitus simul necessitas peccandi absoluta, adeo que prorsus pietatis studium aboletur, libertas expirat, neque locus amplius Religioni exhibetur (3) quod peccatis DEI voluntas impleatur, & quidem *Voluntas beneplaciti* quo desupra.

Ergo.

(2) quâ doctrinâ omnis *non-conversionis atq; damnationis reprobatorum* culpa in Deum transfertur, meroque DEI beneplacito & absolutæ voluntati vindicatur, sive reprobatio sive non-electio & preteritio ratione gratiæ salutiferæ, & gloriæ maximæ partis generis humani, ea exitiosa est & fundamentum fidei labefactat.

Atqui doctrina Reformationum de Prædestinatione talis est.

Ergo etiam exitiosa & fundamentalis est.

Major in aprico posita est. Si enim merum DEI beneplacitum causa est non-conversionis & damnationis, hominibus ea culpa justè ascribi nequit, nec ulla solida tentatis conscientijs supererit consolatio; quando quidem absolutum istud decretum consolationis vivificæ fundamenta, de *gratia DEI universali*, de *Redemptione totius generis humani*, de serâ ad salutem *vocatione*, de verbi & sacramentorum *efficacia* &c afflictis demit. Quid enim ijs, qui *num in Electorum numero sint?* tentantur neque fidè sentiunt, ne desperent, solatium restabit? *gratiam* DEI sibi proponere nequeunt, hanc enim peremptorio decreto non nisi paucissimos tantum attinere asserunt; *nec meritum Christi*: quia ab hoc maximam hominum partem absolute exclusam docent, nec electionem in Christo factam: quia illos solum Christo redimendos datos ajunt, qui absoluto decreto prius ad vitam electierant, illos verò, qui in tempore non credunt, non esse electos ergo nec Redemptori datos. Tentatus itaq; cum fidem minus sentiat, se non esse electum, nec Christo, Redemptori, datum, nec in Christo Electum se esse necessario concludet, nisi forte cum *Piscatore contra Schaffman. th 86.* ita sese consolaturus sit: *Gratia nonnullis offertur, ergo fieri potest, ut ego sim in illorum numero;*

vero: suggeret vero Tentati conscientia: Ergo fieri potest. ut non sis in illorum numero; Imo fidem nullam cum sentias, Deum tibi fidem dare absoluto decreto noluisse, adeoque te ab æterno ad exitium peremptoriè destinasse concludas, unde certissima desperatio. Exemplum hujusmodi tentationis ad desperationem tendentis ex hoc absoluto Calviniano decreto, ut Vetera taceamus, (de quibus *Vide Gerhard. Diss. 3. de Fund. Consol. p. 109. th. 29.*) habemus in studioso quodam Gissenfi Calviniano Anno. 1647. apud Dn. D. Fewerbornium in *disp. de cap. IX. ad Romanos Anno 1652. 30. August. habita th. 93.*

3. Quia doctrina culpa incredulitatis DEO adscribitur ut & impœnitentia finalis, ea teu fundamentalis & hæretica merito proscribenda est.

Atqui Calvinianorum doctrina de Prædestinatione de Fide prævisa, de reprobatione &c adscribit Deo culpam incredulitatis &c. & quidem non ea tantum, quæ à Zwinglio & Calvino propugnata est; sed quam ipsimet Dordraceni decretis Synodis suis sancivere *cap. 1. §. 6.* quo de supra. Ergo, &c.

4. Qui errores directe negant dogmata, sine quibus fides generari, concipi, esse, sive conservari nequit, illi verè fundamentales sunt.

Atqui errores Reformatorum, quibus negant, Deum omnium hominum salutem serio velle, Christum pro omnium hominum peccatis satisfecisse, omnibus gratiam regenerationis ac salutis acquisivisse directe negant dogmata, sine quibus fides generari aut conservari nequit.

Ergo, illorum errores de Prædestinatione vere fundamentales sunt.

§. 10. Hactenus in eo satisfactum Adversario putamus, ut non unam, quæ in uno faciat dissensum, quæstionem esse, sciat, sed numero plures, easque Fidei acropolin tangentes, ob quas Reformatis dextra Fraternitatis subducatur. Juvat nunc & illa quibus in Nostratum argumentis principalioribus destruendis occupatur, ad amussim veritatis dirigere. Singulis enim hætenus citatis Fidei articulis, singula Lutheranorum fundamenta Adversarius adaptat simul ac refutat.

Primo

Primò quidem quod de Cæna Domini quæsitum spectat, ait, Lutherum, quiq; calculum suum hic adjiciunt, Verum Corpus & Sangvinem Christi in pane & Vino Eucharistico corporaliter præsentia esse, probare imprimis conari ex verbis institutionis: Accipite, comedite hoc est corpus meum, quod pro vobis traditur. &c. Ex quibus ita colligant.

Quicquid Salvator noster, qui Deus omnipotens omniscius & ipsa veritas est, in institutione novi Testamenti sui dixit, id proprie accipiendum, & simpliciter, b. e. sine tropo credendum est.

Atqui in pane & Vino S. Cænae Corpus & sanguinem suum corporaliter esse præsentia, Salvator noster, qui Deus omnipotens, omniscius & ipse veritas est, dixit. Ergo. Annectit simul rationem Majoris, quod verba Testamentorum, & quæ à personis gravibus, in rebus gravibus & arduis enunciantur, non nisi secundum literam & absq; tropo intelligenda veniant; Et Probationem Minoris; ex verbis Christi: Hoc est Corpus meum: quæ nil aliud volunt, quàm quod Corpus Christi corporaliter sit in pane. Et hucusque in enarrâdo nostratiû fundamento versatur. Ad illud enervandum autem non uno utitur effugio; reponit enim, primo, non necesse esse, ut omnia institutionis verba sint propria, quoniam ex sacris & profanis, imo hæc ipsâ institutione Eucharistica constet, tropos subinde in Testamentis occurrere; allegat insuper in testimonium hujus è nostratibus Græverum in appendice ad artic. 13. Conf: August. p. 271. Brentium in Exeg. p. 122. qui in verbis Ἰσθὶ τοῦ ποτῆριον ἢ καὶ τὴν διαθήκην ἐν τῷ ἀίματι tropum ponunt, imo Lutherum ipsum, qui Synecdochen in verbis, hoc est Corpus meum, asserit. Secundo, negat, Christum uspiam dixisse, quod in pane & Vino S. Cænae, Corpus suum & sanguis suus præsentia sint corporaliter, quod hoc in scriptura nullibi reperiat, nec verba: Hoc est Corpus meum, eundem importent sensum, atque hæc: In hoc est Corpus meum. Atque sic Majore simul ac Minore Argumenti nostri pernegata, concludit: sententiam hanc nostram, esse ἀγερσθον esse & ἀντιγερσθον. Ad majorem rei evidentiam verba Adversarij libet huc repetere. Ad ista Reformati respondentes (1) negant connexum Majoris. Nam quamvis nec veritati,

Adducuntur
Examinantur
Adversarij
responsiones
exceptiones,
& instantia,
in articulo
de Cæna?

nec omnipotentia aut omniscientia Sospitatoris sui, quem verum Deum & verum hominem esse, non minus quam reliqui pij Christiani omnes, corde pariter atq; ore sanctè fatentur, quicquam derogatum eant: Non tamen rectè hinc confici ajunt, quod omnia institutionis verba necessario debeant esse propria: Rationem vero consequentia, quæ adducta est, inconsequentem esse: siquidè in Testamentis tropos subinde occurrere, exemplis tam sacris constet, quam profanis: imo in ipsa hac institutione Eucharistica, quæ tantopere, urgetur si reliqua tantisper seponantur, hæcce: $\xi \tau \omicron \tau \omicron \rho \omicron \tau \eta \rho \iota \omicron \nu \eta \eta \kappa \alpha \iota \nu \eta \delta \iota \alpha \theta \rho \iota \kappa \eta \kappa \omicron \tau \omega \alpha \sigma \mu \alpha \tau \iota \upsilon \varsigma$, hoc poculum est novum testamentum in sanguine meo, non omnis tropi expertia esse, ne ipsos quidem Lutheranos inficias ire posse: Et factos id etiam esse, Graverum in appendice ad artic. 13. Conf. August. p. 271. & Brentium in Exeg. pag. 122. Lutherus vero ulterius quoq; progressus est, atque in verbis illis: Hoc est Corpus meum: quæ sub disquisitionis incudem præprimis vocantur, Synecdochen latere asseveravit, uti notum. (2) Negant Minorem, Christum (puta) uspiam dixisse, quod in pane & vino S. Cæne Corpus suum & sanguis suus præsentia sint corporaliter. Ubi hoc exstat in sacris? Probatio adjecta nulla est, sed petit principium. Etenim, an hæc loquendi formulæ eadem sint: Hoc est Corpus meum: Et, in hoc est Corpus meum: illud est, de quo disquiritur, quodque à Reformatis, quippe quod nullo S. Scripturæ testimonio nitatur, non conceditur.

An Reformati in hoc articulo aliquid omnipotentia omniscientia & veritati DEI detrahant?

An In verbis institutionis insit tropus?

S. II. Sed meræ ventilantur palææ. Etenim circa negationem Majoris, primò, falsum est, quod ajat; Reformatos nec veritati nec omnipotentia nec omniscientia sospitatoris sui DEI quicquam detrabere: Imo illum verum Deum & verum hominem esse, non minus quam nos corde pariter & ore sanctè profiteri, contrarium in antecedentibus monstratum à nobis est, & à B. Gerardo in dissp. de Glor. DEI, abunde ostensum. Secundo, consequentiam in Majore inconsequentem sine ratione dicit; Sunt certe verba illa; quibus nova DEI colendi ratio est consecrata, & Testamentum Domini conditum; de cujus ratione est, ut verbis quoad e-
jus fieri potest, planissimis, significantissimis, scribatur, unde Testatoris voluntas, perspicuè & sine disceptatione agnosci possit: Quod

Quod in *Stereom. Excellentissimi Dn. Presidis Johanni Bergio op-*
posito, prolixius probatum est; unde plura decerpere possemus
 si actum agere vellemus. Quod verò in assertione stabilienda
 suâ Adversarius ad exempla tam sacra quam profana provocet,
 mera sunt ludibria, & verba sine capite & probatione, exempla
 sine exemplo, ut propterea responsione prolixa non sit opus: *ἐ-*
περὶ τοῦ tamen addimus: verba Testamenti, quibus *ultima testato-*
ris voluntas potissimum exprimitur, à reliquis, quæ prioribus saltem
illustrandi causa sunt annexa, verba item *substantiam Legatorum*
 concernentia ab *alijs circumstantijs* aut *alia attinentibus*, ritè di-
 stingvenda esse: Fieri potest ut in prolixo testamenti cujuscumque
 contextu *verba* adhibeantur *modificata*, illisq; tropus aliquis nō-
 nunquam inseratur, quod tunc tamen *accidentarium* est, *rarum*
 atque *anomalon*: Id quod de verbis *capitalibus* & *primarijs* qui-
 bus nucleus Testamenti proponitur, statuendum non est: ibi nō-
 omnis modificatio expirat. Ad verba vero Evangelistæ & Apo-
 stoli *τὸ πρῶτον πρὸς τὴν καὶνὴν διαθήκην ἐν τῷ ἀμνασίῳ*, alij respon-
 dent, distingvendo *inter primam Testamenti Dominici nuncupa-*
tionem, factam in nocte, quâ traditus est Dominus; & *inter illius*
repetitionem factam post ascensionem; illam verbis proprijs & si-
 gnificantibus conceptam tradidere *Marcus & Matthæus*, nempe
Bibite hoc est sanguis meus Novi Testamenti, hanc *Apostolus* I. Cor.
 XI. delineavit, quam propter dici nequit, Christum Testamentū
 suum verbis modificatis condidisse, sed jam ante conditum, vel
 ipsum, vel Apostolum ejus repetiisse; quo respectu etiam admit-
 tunt tropum quendam, sed talem qui in ipsis Testamenti verbis
 fit, & ab omni dubio liberatus, nempe *partim* in originali *Mat-*
thæi, Marciq;, descriptione *partim* in anteriore Paulinæ descri-
 ptionis parte, verbis nempe, *edite hoc est Corpus meum, partim*
 etiam in *πρὸς διόρισμῳ* *in sanguine meo*; hisce namq; ratio subji-
 citur, ob quam Calix iste Novum Testamentum audiat, scilicet
 quod mediante illo Calice, non distribuatur sanguis Vitulo-
 rum aut taurorum; sicuti sanguine vitulorum & Caprorum Is-
 raelite adspangebantur, quando Vetus sanciebatur Testamen-
 tum; sed quod ad litteram Matthæi & Marci accipiatur verus san-

An verba
 Pauli atque
 Lucæ ad por-
 bandum tro-
 pum quic-
 quam faci-
 ant?

An verba
Lucæ & Pauli
etiam sine
tropo expli-
cari possint?

An proposi-
tiones hæc
Hoc est San-
guis meus: &
Hic calix est
novum testa-
mentum: u-
num eundem-
que admit-
tant sensum?

guis Domini qui pro peccatis nostris est effusus. Eandem quoque rationem esse verborum *Lucæ*, quæ licet imbuta tropo sint eo ipso tamen non evincitur Christum verbis figuratis & improprijs Testamentum suum condidisse. Nos tutissimum observaturi, censemus distingvendum esse, inter verba S. Cœnæ substantialia *διατακτικὰ* & *διαθετικὰ*, legata ipsa hujus testamenti explicantia & quæ his adjiciuntur, sive substantialia, sive finem, effectum, aut efficaciam sacramenti concernentia; in illis tropum admitti debere, nullatenus probabitur unquam, in his si, maxime tropus aliquis haberet locum, nihil id officeret causæ nostræ; qualia sunt illa *Lucæ* ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ ἀμνατίμῳ quæ certe non ad substantiam sed finem sacramenti pertinent. Adde quod verba ista proprie ac sine tropo explicari queant, dum modo rite expendantur: Hoc poculum scilicet, in actu bibitionis, qua bibitur (non enim hic spectatur materialiter ipsum continens, sed formaliter in quantum in usu S. Cœnæ bibitur & percipitur) est Novum Testamentum vel foedus gratiæ, ex parte scilicet nostri, seu nobis applicatum: in sanguine meo hoc est per & propter sanguinem meum, vel in & cum sanguine meo, quem exhibet. Non exagitabo jam ineptam propositionum harum, hic calix est novum Testamentum in Christi sanguine pro nobis effusus & Hoc vinum est sanguis Christi pro nobis effusus: comparisonem à Reichelio suppositam, qua ita colligit, & quo sensu de calice dicitur; quod sit Novum Testamentum in Christi sanguine pro nobis effuso, eo quoque sensu de Pane & Vino dicatur, quod sit Corpus Christi pro nobis traditum & sanguis ejus pro nobis effusus. Quamvis enim absolute non inficias eamus, sensus harum propositionum identitatem, ratione ipsius rei, non tamen recte deinde concluditur elocutionis uniformitas, ratione generis dicendi & phraseologias. Hæc eadem est in his, Hoc est Corpus meum: hoc est sanguis meus N. T. minime vero in ista comparata cum hac præsentē; hoc poculum in sanguine meo est novum testamentum. Iste enim sunt communes, hæc Ebraismum sapit. Deinde quoque una est significantior altera. Ea enim potissimum repetere voluit S. S. quæ declaratione aliquâ opus habere judicavit; adeoque ita declaravit

ravit primam institutionem ut contra quosvis tropos sit munitissima. Quod è superioribus hic non repeto. Tertio Lutherus in verbis illis: *Hoc est Corpus meum*; *Synecdochen* quidem collocat, non tamen in *sensu technologico*; *rhetoricam*; qualem sibi somniat Reichelius; sed in *sensu Etymologico*; *grammaticam*: videlicet, quæ *vi vocabuli* comprehensio est rerum diversissimarum: seu qua ex rebus ex parte non visis & unitis, id quod non videtur exprimitur, ac in verbis certam rem explicantibus esse potest, ut Joh. 1. v. 29. 32. c. 2. v. 9. c. 20. v. 22. Matth. 3. v. 16. Nec aliam fuisse mentem, Lutheri Ipse testis est locupletismus Tom. 3. *Jennens. Germ. in Conf. Major. fol: 487. b. seqq.* unde etiam ab eò definitur *Synecdoche* quod sit *modus loquendi de rebus diversis, tanquam de unâ, scilicet quia poculum & sanguis & Novum Testamentum* sunt sacramentale unum, ita mens B. Lutheri fuit, propter istam unitatē seu cōjunctionem poculum effundi dici, cum tamen solus sanguis effundatur: *Seu poculum effundi dici, quia cum sanguine, qui effunditur, constituit unum sacramentum.* Graverus in loco à Reichelio citato fuse mentem suam explicat, cum inquit: *In hac propositione, Hoc est, Corpus meum tropum Rhetoricum nullum agnoscimus: in hac vero, hoc poculum est Novum Testamentum tropus inest,* (attende Reicheli atque percipe mentem Nostri Graveri) *non Metonymia signi pro signato sed synecdoche continentis pro contento. Poculum namq; ponitur non ἀπὸ τοῦ οἴνου pro vino sed pro potu seu potione, perquam potionem συνεκδοχικῶς tota intelligitur actio, quæ non significat, sed est ipsum fædus, quod cum ipso DEo in sacramento inimus.* At illa verba non substantiam sed finem S. Cœnæ cōcernere antea observavimus. Quo de audiat iterū Adversarius p. 270. Dn. Graverum in hac propositione, *Hoc est corpus meum, docetur quod ad substantiam Sacramenti pertinet, quidq; principaliter manducandum sit, nempe corpus Christi. Altera vero propositio. Hoc poculum est Novum Testamentum in meo sanguine, quæ Lucas utitur, sicuti & Paulus, principaliter non exprimit substantiam Sacramenti, nec docet propriè, quid sit bibendum (quapropter nec à Luca nec à Paulo verbum, bibite, est appositum, quod tamen à Mattheo & Marco factū) sed potius salutarē usum Sacramē-*

De Lutheri
mente, cum
Synecdochen
ponit in
verbis Insti-
tutionis.

de Mentē
Graveri at-
que Brentij

li denotat, quatenus nempe per Testamentū intelligitur res promi-
 ssa, scilicet remissio peccatorū, justitia, & vita aeterna. Hæc ut clariùs
 percipiantur, conferamus verba Matthæi & Marci cum verbis Lucæ
 & Pauli, Illi sic loquuntur: Hic seu potius juxta Græcam literam: Hoc
 est Sanguis meus: hi vero sic: Hoc poculum est Novum Testamentum
 in meo sanguine. Priori propositione docetur, quid sit id, quod da-
 tur adbibendum, nempe Sanguis Christi: Posterior vero propositio
 indicat, in quem finem ille sacer potus sanguinis distribuatur, nem-
 pe sanciri ibi Novum Testamentum seu fœdus, & quidem sanguine
 Christi in potum distributo. Quapropter non simpliciter poculum
 dicitur esse Novum Testamentum seu novum fœdus, ut Beza vertit,
 sed novum fœdus in sanguine seu per sanguinem Christi, quem pocu-
 lum illud bibendum exhibet, ut ita Novum Testamentum in sangui-
 ne nihil aliud sit, quam Testamentum sanguine Christi, in potum
 distributo, sanctum. Brentius vero ita sese explicat in illo ipso
 in Joh. cōmentar. quem pro se adducunt Adversarij p. m. 121. eum
 admittendum esse tropum, qui in scripturâ, & in communi ho-
 minum cōsuetudine familiarissimus est, syncedochē quam usita-
 tis exemplis declarat, utpote cum de monstratis cunis dicitur: en
 accipe puerum & alio sepone: duo inquit his dantur cunabula &
 puer, nominatur tamen duntaxat præcipuū quod est puer: ita in
 Cænâ Dom: duo nobis offeruntur panis, & corpus, solum tamē
 corpus nominatur quod sit in hâc distributione præcipuum. Ad
 hanc igitur figurâ exige Christi verbum &c: Loquitur ergo de sy-
 necdoche Grammaticâ, quam Brentius ita vocat. non a. de tropo
 quodam R. hetorico, qualem sacramentarii fingunt. Non ha-
 bet itaque Reichelius, ut de consensu Nostratium ullibi glorie-
 tur. Circa negationem minoris vero Adversarius Sophistam agit
 heterogenea quæ à nobis in probatione non attenduntur ho-
 mogeneis immiscendo: Quarit ubi extet in lacris: Corpus &
 sanguine in Christi in pane Eucharistico corporaliter exhiberi? &
 cum ipsi abundè suppetat probationis, vocat eam nullam, quin
 imo petitionis principium vel ob hanc solum causam, quod hæc
 loquendi formulæ: Hoc est corpus meum: Et, in hoc est Corpus
 meum, non sint eadem. Si in eo potissimum probationis fun-
 damen

damentum collocent nostrates: Quasi disceptetur adeo præci-
 sè de identitate propositionum istarum, ut hæc sublatâ tollantur
 verba Domini, *Hoc est corpus meum*. Ad exprimendam unionem
 sacramentalem cōparatam respiciunt nostrates, adeoq; locutio-
 nem eam non tam *literale* aut *immediatum* *Dominicæ propositionis*
interpretamentum quam *nudum πόρισμα* atq; *confectarium* è pro-
 positione Dominica deductum volunt: verba verò Domini, hoc
 est corpus meum, in se satis sunt probationis, satis habent robo-
 ris ad stabiliendam minorem Latheranorum. Etenim sunt *ex-*
hibitiva, quibus mediante uno exhibetur & alterum: sicut autem
 in oratione exhibitiva, id quod ex primitur, & denominatur,
 non excluditur, sed præcipuè porrigitur e. g. si quis tradat alaba-
 strum dicens: *Accipe hoc est unguentum pretiosissimum*, ilico in-
 telliges, unguentum pretiosissimum non excludi, sed esse rem
 præcipuam, quæ verbis his exhibeatur: Ad eandem plane ra-
 tionem cum Dominus panem sumens inquit, *edite hoc est Corpus*
meum; Et rursus calicem sumens, inquit: *Bibite hoc est sanguis me-*
us: utique Corpus atque sanguis Domini, quæ disertè nominan-
 tur à comestione & bibitione imperata neutiquam excludentur;
 sed præcipua Cælestium bona erunt, quæ terrenis symbolis su-
 muntur atque percipiuntur. Idem insuper demonstrat parti-
 cula *δεκτηκή* *Hoc*, quæ, ut in oratione exhibitiva usitatum est, id
 quod præcipuum, antequam distinctè nominatimque exprima-
 tur *συγκεχυμένως* indicat; Voculaque græca τὸ το græco nomini
 quod est *ἀστ* Ⓞ, genere non respondens optimè convenit cum
 nomine sequente quod est *σῶμα* sive corpus, idque quod medi-
 ante pane accipiendum & sumendum erat. Et ex his manifesta
 prodit ratio confectarii illius: *In Hoc est Corpus meum*, quod Lu-
 therani hætenus è verbis: *Hoc est corpus meum* derivare & de-
 ducere sunt soliti. Quia namque Dominus suum corpus non
 seorsim sine symbolo aut medio, sed mediante pane jubet edi,
 protinus concluditur: *In pane esse Corpus Domini*; & propterea
 non immerito accommodatur ad declarandam propositionem
 Ecclesiasticam, quam modo prædicandi inusitato, unio sacra-
 mentalis indicatur; ita tamen, ut respectus differentię inter *lite-*
ralem

An iis propo-
sitione Domini-
ca invertatur?

valem verborum expositionem, & inter consecraria è verbis recte
expositis petita semper attendatur. Nec hoc modo invertitur
aut pervertitur ipsa propositio Dominica, sed extrema saltem pro-
positionis immutantur ad doctrinam Logicorum de Conversione
& analogiam seu expositionem propositionis inusitata: hic homo est
Deus receptissimam, quam rectè sic resolvi in hoc homine est Deus
scriptura suffragatur 2. Cor. 5. v. 19. quidquod in ista locutione:
si ad suum fontem, nempe propositionem Dominicam resolu-
ter indeque expleatur, nulla terminorum transpositio,
mutatio aut inversio cernatur; Sed talis evadat: id quod in pane
est Corpus Domini: è qua per conversionem demum prodit ista:
Corpus Domini est in pane.

§. 12. Sed pergit Adversarius & alia tria objicit, nempe, hanc
de substantiali corporis in S. Coena presentia sententiam adversari,
tum ipsis Christi verbis in institutione sacramenti hujus adhibitis,
tum explicationibus Paulinae atque Johanneae in 1. Epist. ad Co-
rinth. 10. v. 16. 17. & cap. 6. Joh. tum Symbolo quoque Apostolico.
Sed his nil aliud agit, quam ut Ipsi Christo in os contradicat.
Paulo & Johanni alienam mentem affricet, symbolum
Apostolicum torqueat, detorqueat? & quid non? Videamus ta-
men, quomodo & quibus assertionem hanc stabiliat. Pro re-
pugnantia & adversitate verborum Christi, in institutione sacra-
menti adhibito, aliud nescit in medium adferre, quam Antesi-
gnani sui Bergij scriptum, quod vocatur *Der unterschied und ver-
gleichung der Evangelischen*/ at hoc æque nobis suspectum est, ut
Reicheli tuum: suspectum ergo per æque suspectum, obscurum
per æque obscurum probas. Sed quid Joh: Bergius proponit
inibi? præter transpositionem terminorum (ad quam modo re-
sponsum est) nil amplius urgere mihi visus est, quam panem pro-
pria locutione non posse dici Corpus Christi, ideo, quod conti-
nens propriè non sit contentum: Sed heus bone Vir cum Bergio
discerne inter propositiones: *Panis est Corpus Christi; & hoc est
Corpus Christi*: Et nullam improprietatem hic invenies. Dis-
ce in super; panem non præcisè sumi, sed ἐκ προθέσεως, panem
non esse continens in sensu tuo. Adde cum Christus ait; hoc

De propo-
sitione Panis
est corpus
Christi:

est Corpus meum, Paulus explicat, & ait: Panis est *κωινωνία* Corporis Christi: quod in effectu *tantundem* est ac: *Corpus Christi communicatur in pane*, est ne hæc trajectio reprobata? est ne impropria locutio! estne propterea continens ipsum contentum? nonne potius ad vertis, complexivæ propositionis expositionem, quæ subministrat, quod in complexo sit ministeriale & organicum, quod subtime & Dominicum. Nemo è nostris dixit unquam, panem non per *τῆρο* indigitari, nolunt tamen eum solum, & ex *ἀφαιρέσεως* ita dici.

Non proinde dissentimus, sed optimè consentimus cum S. Paulo in allegato 1. Cor. 10. v. 16. 17. loco, imo promptiùs exinde colligitur, mediante panis esu, simul edi Corpus Dominicum. Dicitur enim panis, quem frangimus communicatio Corporis Domini, quia est *symbolum, organum ac medium*, communicationis istius, sicuti Evangelium ad Rom. 1. *potentia DEI ad salutem omni credenti* dicitur, quia nempe *organum* est ac *medium* salutis. Nec adversatur nobis Johannes in allegato 6. cap. quod non de *manducatione Eucharistica ut sic*, quæ inperceptibile *ἠνώμενον* objectum fertur, sed de *spirituali*, quæ istam *ἔρωσιν* cum caducis rebus non attendit, sed solo mentis nostræ spiritu ex operante fide perficitur, loquitur: quod probamus (1) quia concio h. l. descripta integro ad minimum anno prius habita est, quam in mortem tradebatur Christus (2) quia quam maximè distat, illa à Paulo & Evangelistis descripta manducatio ac bibitio, ab hæc, quæ hoc loco delineatur; cum illa stare dicunt æternam damnationem, 1. Cor. 11. 19. At manducationem hanc semper salutarem Johannes docet v. 54. 59. (3) manducatio ac bibitio de quo h. l. Johannes disserit. v. 53. *adeo necessaria* dicitur, ut absque eâ nemo aut salvatus sit, aut salvari unquam possit; sed manducatio & bibitio sacramentalis tantum abest, omnibus absolute sit necessaria: ut Soli ad hanc manducationem queant debeantque admitti, qui mortem Domini annunciare & se ipsos probare possunt, teste Paul. 1. Cor. 11. v. 28. (4) in sacramentali usurpatione corporis & sanguinis Christi externum elemētum panis atque Vini necesario requiritur, hæc quam h. l. urget Christus, externa

M

terna

De loco 1.
Cor. 10. v. 16.
17.

Locus Job. 6.
expenditur.

terna Elementa non attendit, unde & in universa hac manducationis ac bibitionis descriptione ne minima quidē vini extat mētio. Alias hujus inter spiritualem atque sacramentalem manducationem differentiaē notas *Un. D. Dorscheus in Tract: de Cæna. p. 266.* tangit, quæ uberiorem hujus Johannei capituli & scopi declarationem subministrant.

Supereft adhuc *symbolum Apostolicum* quod Adversarius his verbis in hanc causam suam trahit, inquiens: sed & symbolo Apostolico dogma hoc, quod Corpus Christi in pane corporaliter præsens sit, reluctatur. Ibi enim clare docemur, Christum *non solum* verum Deum, *sed etiam* verum hominem esse, adeoq; *corpus vere humanum* habere. Corpus autem verè humanum quod vere humanum manet, non est eodē tempore *visibile & invisibile*, non est *in multis locis simul*, non est *ubiq;*, non admittit *penetrationē dimensionum*. Egregium sane nexum, atq; contradictionis nervū, dignum sanè qui ad rectæ rationis stateram appendatur. Siccine tam perversè ratiocinaris, ut è conclusionibus remotis, mediatis, ignotioribus & ad forum aliud spectantibus, cōfestim rei repugnantiam & contrarietatem tubinferas? ut symbolum Apostolicum sententiæ nostræ, quod Christum dicat *Hominem* adversari contendas? Si hoc modo repugnantiam rei licitum est colligere; colligam, & symbolo Apostolico esse contrarium. Christum dicere *ἀναμάτητον*; Christum secundum humanam Naturam statuere *ἀπέραστα*, ex eo, quod in symbolo Apostolico dicatur Homo verus, adeoque, habere corpus verè humanum, quod enim corpus humanum habet & homo est, habeat & Patrem, habeat etiam peccatum necessum est &c. Vide quo impietatis atq; imbecillitatis æstu sis abreptus mi Reicheli? Deinde quod hypothesin in se spectat, nempe, *Corpus vere Humanum nō esse eodem tēpore visibile & invisibile, nō esse in multis locis simul; non esse ubiq;*, non *admittere penetrationem dimensionum*, est petitio principij spiritus Calvinistici. Adeas *Schröderi sceptrum Regale Christi c. 14. p. 584.* & doceberis, quā ratione Corpus Christi *vere humanum sit & fuerit, simul visibile atq; invisibile, quod & quomodo corpus vere humanum Christi in multis locis simul & ubiq; esse & penetrationē dimensionum admittere, nō repugnet.*

An corpus
possit est eo-
dem modo vi-
sibile & in-
visibile? An
in multis lo-
cis simul &c.

§. 13. Tandem concludit *Adversarius*, sententiam hanc suam de verborum Christi sacramentali acceptione, analogiæ tum Scripturæ Sacræ tum fidei correspondere; *Illi* quidem dum, in more, positum habet sacramentaliter sæpe rem efferre; quò spectare vult exempla Gen: 17. v. 10. & 13. *Circumcisio est fœdus* Exod, 12. v. 11. *Agnus est Pascha sive transitus* ad Tit. 3. v. 5. *Baptismus est lavacrum regenerationis*; Huic vero dum catholica atque constans fides sit, non ore corporis sed animæ, id est, fide Corpus Christi manducandum & sanguinem ejus bibendum esse, juxta illud *Augustini*: *Crede & manducasti.*

Primò omnium assumimus verba: *Hoc est corpus meum: sacramentaliter* intelligenda, quod Antesignanus Carolstadius negavit; libenter damus verba Christi: *Hoc est Corpus meum: Hoc est sanguis meus*: esse propositiones sacramentales ac propterea sacramentaliter intelligendas, At si *Adversario sacramentaliter* idē est ac *figurate, metonymice & significative* principiū petit: quo collimare nobis non usque adeo obscure videtur, cum allegat ad hanc causam suam *confessionem Helveticam Posteriolem c. 21. de Cœn: Domini*, quæ in hâc vocabulorum convenientiam digito exserto mōstrat; at, tunc dicimus ejusmodi convenientiam respere non tantum vocabutum & nomen sacramenti, uti quidem satis ex schola Theologica cōstat, sed quoque verba institutionis, quæ docent unionem corporis Christi cum Pane, non in nuda significatione cōsistere; sed in eo quod mediante benedicto pane, Corpus Christi vere præsens nobis manducandum sistatur.

quomodo Calvinianè concedant propositionē Dominicanè esse sacramentalem:

§. 14. Age vero expendamus speciatim propositiones, quas adducit, ex scriptura pro hoc sacramentalis, id est, figuratæ ac significativæ acceptionis usu, è quo postmodum de verbis cœnæ judicandum sit.

Primum petitur ex Gen; c. 17. v. 10. 13- ubi *circumcisio* vocatur *DEI fœdus*, & hanc à *Reichelio* declarationem meretur: *circumcisio est sacramentum, ceu sanctum signum, symbolum, & sigillum fœderis*. At nulla hic apparet *sacramentalis metonymia* (qua signati nomen pro signo ponatur) sed verè atque propriè de integro spiritualis fructus sacramento prædicatur, quod nempe *circum-*

De loco Gen. 17. v. 10. 13

uca-
t mē-
man-
e Cæ-
fco-
arius
bolo
orali-
n non
; cor-
quod
visibi-
etra-
ionis
atur.
notis,
estim
olum
inem
m est
ium
nam
olico
num,
& Pa-
o im-
einde
um nō
l; non
st pe-
m Re-
Christi
od &
mul &
igner.
§. 1.

circumcisio sit foedus Dei, respectu infantium, & signum seu sigillum foederis, respectu adultorum. Sane sacramentum circumcisionis verbum gratiae & promissionis includebat, adeo ut circumcisi in foedus reciperentur: igitur tam vere circumcisio in Veteri Testamento foedus erat, quam vere Baptismus in Ecclesia Novi Testamenti est lavacrum regenerationis & stipulatio bonae conscientiae erga Deum. Signum autem vocatur non significans dumtaxat sed etiam obsignans scilicet gratiam & foedus DEI & propterea a Paulo ad Rom. 4. σφραγίς δικαιοσύνης τῆς πίστεως insignitur.

De loco Exod XII, II.

Alterum de promittitur ex Exod: 12. v. II. Agnus est Pascha seu transitus: quod ita rursus a Reichelio vertitur (sine dubio ad eap: sequens 13. Exod. v. 9.) agnus est signum transitus. Sed sciendum harum propositionum neutram in textu haberi. Etenim fontes veritatis ita tradunt: comedetis festinanter פסח יהוה ליהוה ut est Pesach ipse Domino; ubi פסח notat proprie transitum seu transitum, quo respectu regni Aegyptiaci Dominus transibat per omnes ejus angulos; respectu vero aedium Israelitica- rum transibat sive praeteribat. פסח vero non agnum respicit, uti perperam commentatur Zwinglius, quem secutus Piscator in Analys. c. 26 Matth. ne hunc nanciscatur sensum; agnus est transitus Domini, cum nec littera in textu hoc affirmet, nec verborum cohaerentia facile patiatur, sed potius ad actum illum spectat qui tum instituebatur: Hinc commentatorum alij hunc textum explicat; quod inibi reddatur ratio praeccepti de festinanda manducatione; ideo scilicet festinanter comedendum esse agnum, quia parum superfuturum sit temporis Domino per Aegyptum transeunte, quae Pelicani est expositio. Alij vero cum פסח מנהג מועדו ejusdem transitus Num: 9. v. 2. 2. paralip: 20. v. 20. Matt. 26. v. 1. usurpetur ideo propositionem sic interpretantur, Hoc est Pesach Domino i.e. Hic ritus mactandi atq; manducandi agnum est singulare sacramentum & festivitas domino; quo spectat etiam paraphrasis Chaldaica: Est phase coram Domino, quamcunq; interpretationem amplectaris Reicheli, neutra sacramentali tuae metonymiae favebit.

Ulti-

Ultimum desumitur ex Tito cap. 3. v. 5. *Baptismus est lavacrum regenerationis*. Quæ verba explicat Adversarius hunc in modum: *Baptismus est signum & sigillum lavacri regenerationis*. Hic si per signum non nudum sed obsignans nempe cœlestia bona Adversarius intelligit, concedimus Baptismum ita signum esse & vocari posse, & ita hæc non *tropica* sed maxime propria est prædicatio, in qua fructus & effectus spiritualis de integro sacramento prædicatur. Alienam explicationem verba & contextus non admittunt.

§. 15. Pro analogia vero fidei sic pugnat Adversarius cum differit: *Interim minime diffitentur Reformati, quod quamvis Christus sanctissimo Corpore & sanguine suo non præsens sit in Cœna Domini xar adiacentia indistanter verè; præsens tamen sit omnibus fidelibus alio modo ita nempe, ut animas eorum pascat ad vitam æternam.* Minime diffitentur, quod licet Corpus & sanguis Domini non manducetur & bibatur ore Corporis (quod in sacris nullibi docetur) tamen manducetur & bibatur spiritualiter, ore nimirum anime, h. e. vera fide. Ratum quippe habent Augustinianum illud: *crede & manducasti*. Illud vero, vel ipso Lutheranorum arbitratu, & præcipuum isthoc in mysterio est, & maxime necessarium: cum manducatio contra oralis (cœu Formula concordie loquitur) & noxia aliquando esse possit & damnationis causa. Sed hic accuratius ad statum controversiæ attendere debebat Adversarius, ubi quidem non est quæstio, an fides omnibus communicantibus in S. Cœna necessaria sit, seu an detur manducatio spiritualis quæ fit fide? Sed an præter hanc quoque statuenda sit manducatio ac bibitio oralis quæ fit ore; hanc male separat ab illa Adversarius & propterea ad analogiam fidei confugit. Nemo negavit manducationem spirituales; (quamvis hæc improprie talis sit) Cum enim manducatio & bibitio oralis sit ad actum sacramentalem adstricta nec ultra illam duret sive extendatur; spiritualis manducatio & bibitio indefinens sit oportet: semper enim meminisse juvat panem atque vinum Eucharisticum cœu media admirandæ & sublimis perfruitionis, à quâ tamen minus manducatio oralis separanda est utpote ab illa distincta ad objectum perceptibile nro-

Calviniani
salvis hypo-
thesibus nec
Spiritualem
manducatio-
nem
qua fit fide
saltem, pos-
sunt credere.

De mente
Augustini.

μενον lata, cum admirabili quâdam *κωνωνία* implicata. Quan-
quam (quod *ως ἐν παροχῶ* dixerim, dubitare adhuc liceat, num
Calviniani, etiam spiritualem manducationem sincere credant?
nam cum stante metonymiâ suâ non admittât, Christum Corporis
sui manducationem in S. Coenâ instituisse, cum fide dubia cor-
pus Domini *vivificum* pronuncient; quâ ratione credant illud
spiritualiter in S. Coenâ manducari, neque enim nisi cibus vivifi-
cus spirituali modo manducatur. Cum refragantur: Christum
mortuum esse pro omnibus; quis eorum in individuo certus es-
se potest, Christum pro se esse mortuum, & se in individuo cor-
pus Dominicum fide manducare? quia fundamento, quo fiduci-
alis applicatio infallibiliter firmatur, fide sincerâ, qua mandu-
catio est perficienda, destituitur. Et si hoc, quid est quod Adver-
sarius in thesibus de non substantiali, sed gratiosa atq; fidei præ-
sentiâ tam thraſonicè gloriatur, & phaleratis verbis vocem atq;
mentem Reformatorum sic elevet, ut statuât: Reformatos mi-
nime diffiteri manducationem spiritualement, quæ fit fide, nec non
gratiosam corporis & sanguis Domini in Coenâ præsentiam.
Sanè quod non fide manducatur, non est *presens fidei*, tametsi a-
lias dici possit: fidem quæ nullis temporum & locorum spatij
intercluditur, quoq; remotissima sibi præsentia habere, ut ut non
realiter, intentionaliter tamen ut *Schröderus in Sceptro Regali*
p. 595. id ostendit. Nec à partibus Reformatorum stat quem Ad-
versarius prædicat, *Augustinus*: Ille siquidem expressis verbis do-
cet: *Eucharistiam quoad substantiam suam, constare duobus, Visi-
bili Elementorum specie, & invisibili, Corpore & sanguine, insen-
tent: Prosperi; Corpus Dominicum per manum ministri exhiberi
indeq; in pane accipi, quod pependit in cruce; Et in Calice quod flu-
xit de latere ad Neophyt: ap. Bedam: Corpus & sanguinem Domi-
ni, non tantum fide sed & ore corporis percipi contra Advers. Legis
l. 2. c. 9. Etiam indignos fide carentes accipere Corpus & sangui-
nem Domini: eaq; inter discipulos innocentes accepisse proditorem
Judam lib. 5. contra Donatist: c. 8. epist. 162. & l. 9. cont. Fulgent:
verba vero è *Tract. 25. in Johan:* allata sententiæ Adversarij pa-
trocinari nequeunt, vel ob hanc rationem, quod illa non sine*

expli-

explicativa verborum institutionis Eucharistica, sed versiculi 29. c. 6. Johannei; Ubi Johannes ait: Respondit Jesus & dixit eis: Hoc est opus DEI ut credatis in eum, quem misit ille, è quibus sic infert Augustinus: Hoc est ergo manducare cibum (scilicet in sermone Jesu à Johanne consignato) non qui perit, sed qui permanet in Vitam æternam. Et qui paras dentes & ventrem? crede & manducaſti. Monstra hic Reicheli ullum manducationis tuæ vestigium. Perge verò, cogenti ad institutum modum urgere locum Augustini, & compendium habebis ad manducationis sacramentalis everſionem. Et hæc ὑποτύπωσις esto ὑγιαίνοντων λόγων de primo quaesito ex articulo de S. Cenâ, quem monstrosis imaginibus horribilem fecisti. Videamus quid loquantur theses de quaesito altero ex articulo de Persona Christi.

§. 16. *Secundo itaque impugnas, quod Corpus Christi secundum indistantiam sit ubiq³, idque ex unione personali tanquam loco palmario dicis nos evincere velle; Adducis verba Formula concordie, à Luthero allegata p. 784. quam stilonimis Sarcastico & pungente fodicas, vel eo nomine quod in ea multa aspera hoc loco inveniantur, ut, quando dicitur: Absit ut ego talem Deum agnoscam & colam de quo videlicet rectè dici posset: Hic est Deus ille, qui non est Homo & qui adhuc nunquam homo factus est. Tandem syllogismum quempiam nostratum tibi fingis quem lancinæ & refellas.*

Ad ista vero respondetur, (1) gratis dici nos omne fundamentum sententiæ nostræ ad solutè & simpliciter in unione personali, è qua, teu palmario loco, omnipræsentiam evincamus, collocare. Cum enim hæc ex unione hypostatica desumpta ratio ad certum omnipræsentiam modum, quem hypostaticum salutamus, peculiaritèr spectet, illa quoque nihil aliud evincere præsumimus, quàm quod de assumpta humanitate rectè dicatur eam personaliter omnipræsentem esse: Non enim omnipræsens est per immensitatem essentia sue, ut Divina natura, sed per unionem cum λόγῳ. Nec per solam unionem omnipræsens est, eo modo quo porrò omnipræsens est per exaltationem, nam per illam nempe unionem omnipræsens est κατὰ περιχώρησιν & naturarum

Adducuntur & examinantur Adversarii responsiones, exceptiones & instantie in articulo de Persona Christi. quomodo & quo respectu ad omnipræsentiam carnis argumentemur ex unione personali.

rarum conjunctionem penitissimam τῷ λόγῳ, & catenus pro omnipræsentia, ex loco de personali unione argumentum nectimus quod alias à nostratibus sic formatur,

Id quod Filius DEI ubicunque apud creaturas est, creaturis omnibus sibi & secum præsentius & proximius habet, de eo recte dici potest quod sit personaliter omnipræsens.

Atqui Filius DEI, ubicunque apud creaturas est, creaturis omnibus sibi & secum præsentiosem & proximiorum habet assumptam humanitatem. Ergo, de assumptâ humanitate recte dici potest, quod personaliter sit omnipræsens.

Per Exaltationem verò omnipræsens est, etiam κατὰ κοινότητα seu universalem & plenariam rerum creaturarum gubernationem qui omnipræsentia modi ideo à nobis hic tanguntur, eo quod ab Adversario perperam Confundantur, (2) nulla verbis antea citatis Formulæ concordia inest obscuritas, quin potius ex omni parte verbo DEI I. Cor. I. 13, sanctis Patribus, dum assumptam naturam unitam dicunt assumpti, non solum ἀσυγχύτως καὶ ἀτρέπτως sed etiam ἀδιαίρετως καὶ ἀχωρίτως, ἀδιασπύτως καὶ ἀδιασπάτως congruunt; Divideretur enim Christus, & assumpta natura ab assumptente divelleretur si talis Deus coleretur, qui non esset Homo vel qui hic Deus, alibi Homo, foret. Quod vero, inquit Reichelius: si hæc simpliciter vera sunt quid de DEO Patre, quid de Spiritu S. statuendum erit? id facit more suo calvinistico & deceptio, quo pervertit verba & ad Deum in essentia consideratum applicat, quæ de Deo tamen in unione considerato sive θεανθρώπῳ intelligenda erant. Verba itaq; Formulæ concordia non simpliciter sed secundum quid acceptanda erant; plura absurda quæ se ex eadem hâc concordia Formula hausisse scribit Adversarius cum non apposuerit, nec eorum atque plurium à nobis sibi demonstrari absurditatem facile ignoscet. (3) ad rem & ad argumentum, quod ita format:

Quicumque præter naturæ ordinem cum Deo personaliter unius est, & ita unitus perpetuo manet, ille ubique est, ubi Deus est, & ita ubiq; est, uti Deus ubique est, nempe repletivè, perque consequens indistanter.

Sed

de sensu verborum Form

Sed humana Christi natura (s. quod idem h. l. est Christus secundum humanitatem) (personaliter cum Deo est unita, & ita unita perpetuo manet. E.

Hujus argumenti Majoris connexionem negat: scilicet nulatenus sequi: quod qui prater vel supra naturæ ordinem cum Deo personaliter unitus est, & ita unitus perpetuo manet, necessario ubiq; sit, aut esse debeat, ubi Deus est; aut etiam eodem modo ubiq; sit, quo Deus est ubiq; ; item non statim etiam tolli unionem, esse unum eorum non in eodem loco, neque eodem modo sit, in quo loco & quo modo est alterum. Resp. Extra oleas vagatur hic in multis Reichelius: Disputat de eodem omnipræsentia Divina & Humanæ naturæ modo, qui tamen minus hic attenditur; Concedimus Humanam Christi naturam non eo modo omnipræsentem esse quo omnipræsens est Divina, quoniam huic omnipræsentia κατὰ φύσιν sive per essentiam, Illi, κατὰ χάριν seu per unionis gratiam competit: Ratiocinatur insuper de loco: An Divina & Humana natura in eodem loco sint; quod in controversiam tamen non venit: neque enim de loco quaestio est: An Deus & Homo sint in eodem loco: Deus plane non est in loco: Sed hoc quaeritur: An Divina & Humana natura post unionem factam ita sint sibi invicem præsentem, ut una absq; altera non sit? hoc qui negat, certo certius in Nestorianorum castra labitur & unitorum unionem tollit, cum ea facta sit ἀδιασπάρως ἀχωρίτως, ἀδιασπάρως. Quâ de re fuse docet B. Brentius Theologus, genuinae Confessionis Augustanae gnarus, in scripto de Majestate Christi Jesu edit: Francof: 1562. p. 73. Cujus verba, cum ad illustramentum hujus & cum primis ἐπισόμια oggannituriensis faciant per plurimum, adscribemus ut ut prolixiuscula: grata veritas compensabit, si qua futura videatur temporis jactura: Cum de Christo sermo est, quid in una Persona unitum esse, aliud est, quam ita inseparabiliter conjunctum, ut non solum ubicunq; est Deitas, ibi quoq; sit humanitas, verum etiam ut Deitas omnem suam Majestatem humanitati communicaverit? quemadmodum, supra copiose demonstravimus. Quare si quaesiveris, quomodo Humanitas Christi possit esse capax omnipræsentia, vicissim quaeram & Ego, quomodo ea-

N

dem

dem humanitas possit esse capax *omnis plenitudinis Deitatis corporaliter*? si hujus infinitæ rei capax est, quomodo non etiam illius? *Et si totus Homo est Deus, & totus DEUS est Homo*, quomodo homo non esset *ubicunq; est Deus*? plus ne est, *ubicunq; Deus est, quam esse Deum ipsum*? *Et in libello de personali unione duarum naturarum edit: Franc: 1563. Postquam ex concilio Ephesino & Chalcedonensi ex Athanasio & Leone etiam unionem naturarum illustrasset, sic p. 13. inquit; Annon perspicuum, quod cum Deitas & humanitas in una persona Christi inseparabiliter & indivulse conjunguntur, necessarium sit, ut, ubicunq; est Deitas, ibi etiam (propter personalem subsistentiam) sit Humanitas Christi?* certe nisi hæ duæ naturæ sic semper unitæ in Christo maneant, ut altera *nusquam* sit sine altera, fieri non potest, ut Christus una maneat persona. Si Deitas Christi *alicubi* est sine humanitate ejus, duæ erunt personæ non una. Quid igitur est, quod nonnulli dicant, *Personam Christi non habere sibi* ubique humanitatem unitam? *Et paulo post p. 14. quæ fronte audent illi dicere, personam Christi non habere ubiq; sibi humanitatem unitam?* Certe Deitas & Humanitas Christi, sunt una & inseparabilis persona, quomodo supra dictum est. Negari autem non potest nec debet, quin quæcunque sint unita *inseparabiliter, ubicunq; unum est, ibi sit & reliquum, nec sit ullus locus aut locorum spatium, quod ea posset separare.* Sed respondere solent (quod collimat noster etiam Reicheliius cum ait: *An igitur non separantur naturæ in Christo & aboletur unitas personæ Christi?* Nequaquam: Nam etsi Humana ejus natura non sit ubiq;, tamen Divina natura est ubiq;, & proinde ab Humana non potest dirimi vel separari: quod enim ubiq; est, à nullo potest separari) hoc tam verum esse, cum alterum eorum quæ sic uniuntur, non excedat alterum, nec sit majoris ambitus quam reliquum. Quasi vero hic (arrigeaures Reicheli) sit dandus locus Geometricis, de ampliori excessu & majori ambitu, speculationibus: Et quasi hanc ineffabilem & inseparabilem unionem, cujus nullum aliud extat in universa rerum natura Exemplum dissolvere queant unius immensitas & alterius dimensitas: ac non potius nos in summam admirationem adducant: cum

per

perfidem certo sciamus, quod Filius DEI assumpserit Filium hominis in eandem personam, & ornaverit eum omni sua Majestate, atq; evexerit eum ad dexteram DEI Patris, ut sicut Filius DEI fuit ab æterno immensæ potentia, ita nunc filius hominis, postquam in unitatem personæ assumptus est, ejusdem sit Majestatis & coram omnia gubernet. Sed iterum etiam *objiciunt* (objicit ita etiam *Reichelius* in thes. *unum tantum esse infinitum & immensum.*) Si igitur Humanitas Christi ibi semper esset ubicunque est Deitas annon essent duo infinita. Sic quidem argumentatur humana sapientia. Cui etiam ex philosophia ejus responderi potest, quod, (NB) etiamsi humanitas Christi esset ubiq; in omnibus locis, tamen ne sic quidem esset infinita. Et si proprie loquendum est: de infinito libet recitare verba Nazianzeni: *δι-
χῆ δὲ τῶ ἀπειρῶ θεωρημένῳ κατὰ τὴ ἀρχὴν, καὶ πάλῃ τὸ γὰρ ὑ-
πὲρ ταῦτα καὶ μὴ ἐντέτοις ἀπειρῶ* h. e. infinitum considera-
tur dupliciter, & secundum *initium* & secundum *finem*: quicquid enim hic superat nec in illis continetur infinitum est. Quare, etsi humanitas Christi nunc post unionem est, ubicunque fuerit Deitas ejus tamen non idcirco caret initio, sicut Deitas; ideoque non est hac in parte infinita p. 19. ait, cum tribuitur Christo humanum Corpus, vel est simpliciter considerandum, quæ sint proprietates, quæ accidentia humani corporis per se in hoc mundo, & pro conditione hujus mundi, sic enim manifestum est, quod Corpus sit in loco localiter & circumscriptivè, id quod res ipsa testificatur: Sed maximè omnium considerandum est, quod Corpus illud Christi unitum sit cum Filio DEI, unione hypostaticâ seu personali ac inseparabili ut ubicunq; est Filius DEI, ibi sit etiam Corpus ejus, unitas personæ disceptatur. Itaq; etsi humanam naturam extra Christum, & juxta Physicas rationes, in uno tantum loco esse oportet: sicut Augustinus dicit, & Christus suscepit tempore ministerij & convelationis suæ in hoc mundo humanas (præter peccatum) imbecillitates, ac fuit corpore suo pro conditione hujus mundi in loco circumscriptivè: tamen, interea hypostatica unio non fuit dissoluta, & ubicunque fuit Deitas Christi, ibi non secum habuerit etiam humanitatem suâ,

idque non localiter, sed ut ex illo Prophetæ dicto (ego Cœlum & terram repleo) Veteres locuti sunt repletivè. Quam igitur gloriam Corpus Christi vel habuit in hoc seculo, vel jam habet in altero seculo, non habet ex natura humanitatis per se, sed ex natura Deitatis, cum quâ Corpus Christi hypostatica seu personali unione inseparabiliter est unitum.

Præterea cum humanitatem Christi Deitati ejus, ita conjungimus seu unimus, ut ubicunq; est Deitas, ibi secum habeat humanitatem, non tribuimus Christo multa & varia corpora, nec tribuimus Corpori ejus localem extensionem, aut diffusionem, sed evehimus ipsum ultra hunc corporalem mundum extra omnem creaturam, & locum & collocamus juxta conditionem hypostaticæ unionis in Cœlesti Majestate: quam etsi tempore carnis suæ in hoc seculo dissimulavit, seu ea sese, ut Paulus loquitur exinanivit, tamen nunquam eâ caruit. Potestatem, inquit *Cyrillus*, quam post resurrectionem dicit sibi datam, antè resurrectionem quoq; habebat. Itaque non habuit vel duo, vel tria vel quatuor, vel plura Corpora, aliud quidem in Hierusalem cum in templo concionaretur, aut in cruce penderet, aliud urbe Româ, aliud Athenis, aliud in Cœlo: sed unum idemque Corpus, quod erat in Hierusalem, visibiliter, & illocaliter. Neq; enim ea loca, quæ sunt in nostris humanis oculis diversa, & à se invicem distantia sunt tot, tanta, & talia in oculis divinæ Majestatis: sed sicut omnia tempora sunt ei momentum, ita & omnia loca sunt ei unus locus, imò ne punctum quidem loci, aut si quid minutius dici potest. *Hactenus Brentius.*

*Argumentū
Lutheri ex
Sessione ad
dexteram
DEI exami-
natur*

§. 17. Pergit ad argumentum *Lutheri* quod, pro ubi-quitate ex sessione ad dexteram DEI desumpsit, & illud hunc in modum impetit, non sequitur dextera DEI est ubiq; ergò etiam Humana natura, quia Christus ad dexteram Dei sed & ubiq; est. Meminisse enim oportebat, quod non omnia, quæ de dextera DEI predicari possunt predicari simul debeant de Humana Christi natura, v. c. Dextera DEI, (quæ nihil aliud significat, quam summam DEI potentiam, Majestatem & gloriam) rectè dicitur esse æterna infinita &c. Sed non rectè idem dicitur de Humana Christi natura, testibus ipsis *Luthera-*

nis.

nis. Idem iudicium esto de ubiuitate, seu omnipresentia, quæ, cum infinitate longè est conjunctissima.

Sed neq; hæc tam valida & robusta sunt, ut Lutherum de ponte dejiciant, nedùm fundamentum ejus destruant.

Primò quam de attributo eternitatis, & infinitatis ἐὼς αἰῶν ὅσιν opponit nobis, à scopo rei perquam aliena est. Lutheri argumentum, ad quæstionem; *ubi* sit humana Christi natura? tendit; de qua rectè concluditur; *Dextera DEI est ubique*: Ergo etiam humana natura, quæ sedet ad dexteram DEI, est ubiq;. Sed instantia *de eternitate infinitate*, à Reichelio data, quæstionem: *qualis* sit humana Christi natura? concernit; ubi demùm non est integrum, sic ratiocinari aut concludere: *dextera DEI est immensa, æterna*: Ergo etiam humana Christi natura, quæ sedet ad dexteram DEI, est immensa, est æterna. Uti non procedit, thronus Regis est eburneus; ergo quoque Rex est eburneus: econtra valet hoc; cum quæstio de *ubi* est: *Thronus Regis est in atrio*, ergo & ipse Rex est in atrio. Quapropter Adversarij instantia, vel eo nomine repudiatur à nobis, quod primò, conjuncta sit, cum μετὰ βασιλεὺς ἄλλο γένος & de categoria *substantiæ* vel *qualitatis* cõcludat, cum de categoria *ubi* concludere debebat. *Secundò*, falò etiam supponitur, quasi aributorum *eternitatis* seu *infinitatis*, atque *omnipresentiæ*, in hoc communicationis idiomatum respectu, eadè sit ratio. Quanquam n. fateri necessum sit divina idiomata essentialia, longè conjunctissimè se habere, ut separari à se invicem omninò nequeant; sit tamen hoc respectu *communicationis* saltem quæ est μετὰ δόσεις & collatio omnium aributorum realis, de qua dictum est, ad Colos. 2. *In ipso habitat tota plenitudo Deitatis*; atque sic concedimus, *eternitatem & immensitatem* humanæ naturæ, per eandem δόσιν esse communicatã, quæ communicatã est *omnipresentia* neque unquam separanda, ab *omnipresentia*; alia verò ratio est, *κἀνομιᾶς* sive *predicationis* cujus respectu, attributa, sese non semper eodem modo habent; adeò ut rectè neget, quicumque negat: *Æternitatem & infinitatem* perindè ut *omnipresentia* de naturã Christi humanã, esse prædicanda: Non enim dico: *Humana natura est æterna*: sicut

dico: *humana natura est omnipresens*. Sunt enim *infinitas & æternitas* non idiomatica *Energetica*, quale est *omnipresencia*, cum assumpta natura, non sit organum *æternitatis*, & *infinitatis*, prout *omnipresencie*; unde nec mirum, si non perinde ab illis, quomodo ab istâ, denominetur: Quemadmodum, e. g. Corpus non dicimus credere aut intelligere sicut dicitur sentire, nec pes videre, ut ambulare dicitur, quia, non Corpus sed animus, est organon intelligendi, non pes sed oculus, organum videndi. Rectè tamen prædico, Humanam naturam *æternâ virtute omnipresentem*: quæ prædicatio tamen *mediate* fit, mediante scilicet *omnipresentiâ*; ut innuatur: unum sine altero, *omnipresentiâ* sine *æternitate*, aut quoq; reliquis attributis communicari haud potuisse, sed horum semper eandem esse rationem, licet non *ratione κατὰ φύσιν*, tamen *κοινωνίας, ἐν ὑπάρξεως*, ut ut nō ad *prædicandum* tamen ad *habendum*. Tertio in super *Reichelius*, sui, suorumq; penitus oblitus est, quando concedit; dexteram DEI ad quam humana Christi natura sedet, nihil aliud, quam summam DEI potentiam, Majestatem atque gloriam involvere: quod confessioni *Helveticæ*, quam omnes alias Reformati suscipiunt, per dexteram DEI *locum in cælis* intelligenti, contrariatur. Quam sententiarum diversitatem atque repugnantiam, quomodo conciliet, ipse videat.

§. 18. Ad dicta scripturæ nos accingimus, quæ summâ contentione, enervare studuit. Allegat loca, imprimis ex Matth. 18. v. 20. *ubi sunt duo aut tres, congregati, in nomine meo, ibi sum in medio eorum*. Atq; ex Matth. 28. v. 10. *Ego vobiscum sum omnibus diebus, usq; ad consummationem seculi*: Quæ parum nobis patrocinari putat, vel ob duas rationes additas (1) quia hoc loco sermo est de *tota persona*, quod pronomen *Ego* manifestat; non de *alterutrâ natura*; de *personâ vero totâ*, verum esse prædicatū dicit hoc secundum *Divinam* saltem naturam, non *humanam*, quia, de humana natura, Dominus longè aliter locutus, ut videre est ex Joh: 11. v. 15. c. 12. v. 8. c. 16. v. 28. Luc. 24. v. 6. (2) Quia de præsentia non *substantiali*, sed *corporali*, sed *gratiosa* seu *spirituali* sermo est.

Nos

Nos ad hæc respondemus i. *in genere* quod ista planè nos non feriant, siquidem ultrò admittant etiam Lutherani; Et de *Tota Personâ, & de gratiosâ præsentia*, dictum hoc accipiendum esse. Sed quemadmodum tota persona, duas simul naturas in se comprehendit, ita ut nequeat esse, una absque alterâ; gratiosa verò præsentia, non *exclusiva*, sed *inclusiva* potius sit *præsentia generalis*, non possunt non, hæc tela Adversarium ipsum jugulare, quod sic ostendemus:

Ubi cuque præsens intelligitur tota persona ξ λόγος ibi simul præsens intelligenda est humana natura quia tota persona constat è duabus naturis, & persona tota, post ἐνσάρκωσιν, non est sine humanâ naturâ. Atqui in hoc loco Matth: 18. præsens intelligitur tota Persona ξ λόγος (quæ minor, è confessione Adversarij ipsâ fluit)

E. Et hoc loco simul præsens est intelligenda humana natura.

Porro, secundum quam naturam Christus præstò nobis est, suâ gratiâ & spiritu, secundum eam quoque nobis præsto est quò ad substantiam quia præsentia gratiæ & spiritus non excludit sed includit ac supponit, præsentiam naturæ vel substantiæ, quod vel ipse Altingius fatetur p. 2. B. C. cum inquit: Præsentiam gratiæ Christi, præsupponere, præsentiam Personæ ejus, nec aliter se res habere potest, quia præstò esse gratiæ, & largiri spiritum sanctum, pertinet ad officium Christi, quod ei convenit, secundum utramque naturam; nec enim solum operatur Christus in Ecclesiâ secundum Divinam, sed etiam secundum humanam naturam: Nec separari potest vel *hypostasis à naturâ* cujus est hypostasis, vel *virtus operatrix à naturâ* ipsâ operante. Atqui, secundum Humanam naturam, Christus præ præstò nobis est suâ gratiâ & spiritu, (quod Reichehlius fatetur)

Ergò secundum eam quoque; præstò nobis est natura.

In specie vero 2. ad dictum Matth. 18. v. 20. R. τὸ Ego, non posse Personam solum secundum *Divinam naturam*, excludendo humanam, importare, quod probamus i. *ex verbis Textus*: hoc modo: Quam naturam respiciunt verba, ubi duo aut tres congregati fuerint in nomine meo, secundum illam etiam Christus præ-

De Dicto
Matthæi c. 18
v. 20.

præsens est in medio eorum: At illa respiciunt Christum, non
 tantum secundum Divinã, sed etiam humanam naturam: Quan-
 doquidem in nomine Christi congregari oporteat, ut Christum,
 non ut Deum tantum, sed quoque hominem agnoscamus, con-
 fiteamur, invocemus, in eumque credamus, ceu Deum pariter
 & hominem, Redemptorem nostrum: Porro: in cuius nomine
 congregamur, ille præsens & in medio nostrum; At in Christi
 nomine, non solum quã Deus, sed quã homo etiam, congrega-
 mur. Ergo Christus, non solum quã Deus, sed quã homo etiam
 est præsens & in medio nostrum. 2. *Ex verbis antecedentibus*
 hoc modo: secundum quam naturam Christus est solvens & li-
 gans, in cœlo & in terrã, secundum eam etiam est præsens è col-
 latione v. 16. & 19. Atqui hoc fit, non tantum secundum Divi-
 nam, sed etiam humanam naturam: Est enim etiam iudex, secun-
 dum humanam naturam, cuius est absolvere & ligare. 3. *Ex Co-*
herentiã totius textus, hoc modo: Juxta illam naturam Christus
 se in medio duorum aut trium præsto futurum promittit impri-
 mis, juxta quam naturam, eum præsentem fore tum poterant,
 ambigere discipuli &c. Deinde *to adesse in medio* hoc loco, non
 solum *gratiam & operationem*, sed simul *substantialem adessentiã*
 involvere, vel ex coliquet, quod quotiescunque hoc adesse
 in medio sanctorum & fidelium de Persona Divinã usurpatum
 sit, semper *utrumq;* comprehendat, & illocalem substantialem
 adessentiam, & gratiosam operationem Id quod cõtra *F. Socinũ*,
 alibi à Theologis, constanti omniũ locorum scripturæ testimo-
 nio probatum: *Cõf. D. Tarnov. de Trin. p. 857. & seq.* Et h. l. tale in-
 super *esse in medio* requiritur: scilicet Divinum; *quia* hoc adesse
 debet esse fundamentum disciplinæ Ecclesiasticæ in quã exercẽ-
 dâ, necesse est constare non agi de absente Domino & Ecclesiar-
 chã, sed eodem intime præsentem v. 15. *quia* hoc adesse debet etiam
 esse principium concordie, solutionis, ligationis in Cœlo & in
 terra peragenda ad cuius apotelesma pertinet, ut quod ministe-
 rialiter in terra, hoc est in statu fragili & humili perficitur inter
 mortales, idem dominice in cœlo, h. e. divinã, summã, emirẽ-
 tissimã potestate peragatur, quorsum rursus Divina substantia-
 lis

lis adessentia requiritur v. 18. *Porrò quia hoc adesse est argumentum gratiosæ adessentiæ DEI patris in Coelis v. eod: ut autem DEUS Pater adest, & gratiose respicit nos, ipsi factos supplices, non gratiosa operatione tantum adessendo, sed etiam substantialiter, ita & Christus. Ait enim is: Deus Pater dabit, quicquid in Coelesti & omnipræsente Majestate ejus contenditis, si id in meo nomine facitis; quare? quia ego sum in medio eorum: qui in meo nomine aliquid à Patre contendunt.* Quomodo ex hoc illud concluditur? ideo, quia ubi aliquid à DEO Patre nomine Christi contenditur, ibi Christus ut Mediator illico adest, tam intimus atque indistans ac Deus Pater, & Deum Patrem nobis conciliat. Ergò non est major DEI Patris propinquitas, quam Mediatoris.

Par ratio est loci *Matth. 28. v. 20.* ubi nempe rursus *⁊ Ego,* tam humanæ quam Divinæ naturæ significativum est, ac si dixisset Christus: *Mea Divina & Humana natura est vobiscum: seu ego & secundum Divinam & secundum Humanam naturam sum vobiscum.* Quod probatur. i. *ex prædicato, adesse Ecclesie,* quod nō potest nō attribui Christo *θεανθρώπων* secundum humanam naturam, ut alias, quod Christus *θεάνθρωπος* sine limitatione de personâ suâ pronunciat, de Personæ illius humanâ naturâ quoque est accipiendum: imprimis ubi de adessentiâ sermo est. Quia ubi unum est unitorum *ἀδιασπάρως καὶ ἀδιατάτως* conjunctorum ibi alterum itidem esse oportet sicut omninò sequitur; ubi præsens est Petrus, ibi anima & corpore ipsum adesse: non vero solâ animâ, aut solo corpore: Ita ubi præsens est Christus ibi humanam & divinam ejus naturam præsentem esse necessum est: *alia ratio est* si documentum evidens textum limitet, seu prædicatum ita comparatum sit, ut Christo secundum humanam naturam, aliquid attribui haud permittat, cujus exemplum extat *Joh. 8. v. 58. 2. è Christi scopo: Qui est partim generalis, & proponit, facere credibilia, non obstante passione atque illis, quæ cohæserunt passioni, infirmitatibus.* Itaque Christus cum nosset, ob oculos discipulorum adhuc versari *τὰ παθήματα,* ipse eos adducit, ad considerandas, *τὰς μετὰ ταῦτα διζας,* uti *S. Petrus 1. ep, 1. v. 11.* ait. Id quod etiam *S. Athanasium* movit, ut postquam etiam locum

*De dicto
Matthæi c.
28. v. 20.*

hunc, inter objectiones *Arianorum* contra Deitatem Christi enumerasset, generatim inter Deitatem & humanitatem, in unâ personâ Christi distinxerit, & postea sigillatim ad humanam naturam applicaverit *Tom. 1. oper. orat. 4. contr. Arianos p. 270. & 279. seqq. & orat. 5. p. 305. conf. Gregor. Nyssenum orat. 7. de Resurrect. p. 202. Bedam, in com. h. l. partim* quoq; scopus est hoc loco Christi, & quidem *specialis*, demonstrare, titubantibus Apostolis, basi ministerij Evangelici, ceu fulcrum fiducia, patrocinij sui inter medios Tyrannos & hæreticos concipiendam: Idq; duplici ex fundamento, *tum* ex omnipotentia suâ, de quâ v. 18. *tum* ex omnipræsentia, de quâ v. cit. loquitur. At ex v. 17. omninò certum est: Apostolos imprimis, & præcipue, de ejus secundum *humanam naturam* præsentia perpetuitate, quâ fundatum ministerium immote perstiturum erat, dubitasse: sequetur ergò de eadem hæc præsentia Humanæ naturæ, ab ipso Christo, Apostolos speciatim informatos esse. 3. *è promissionis assistentia fundamento*; quod est concessio omnis *ἐξουσίας* in Cælo & in terrâ Christo datæ, quam accepit, secundum Humanam naturam vi v. 18. cum ergò hæc cum omnipræsentia per conjunctionem copulativam textus *ὅτι* *ὅτι* expressè conjungat, tuto colligendum erit: secundum quam naturam Christus accepit omnem potestatem, in cælo & in terrâ, secundum eam etiam omnipræsentiam suam promittit. 4. *è promissionis hujus complemento*: quod est sessio Domini ad dexteram DEI. Nam ita Marcus c. ult. v. 19. 20: *Dominus, posteaquam locutus fuisset eis, receptus in Cælum, & consedit à dexteris DEI.* Quomodo ergo Christus, secundum humanam naturam simul sedet ad dexteram DEI, ita quoque, secundum eam, præstat promissam præsentiam. Plura è præcedenti argumento huic gemino petantur. Nec moramur ea, quæ ab Adversario illustrationis causa his annexa sunt.

De dicto Joh. XI. 15.

Dictum enim Joh. i. v. 15. intelligendum est de actu naturali humanitatis, è quo alter nempe personalis, impugnandus non erat. Vid. *Hun.* in com. h. l.

De dicto

Joh. XII. v. 8. Dictum Joh. 12. v. 8. *me non semper habetis*, intelligitur secundum quid, & substratam materiam, sc. in tali *visibili* formâ, atq;

947
atque statu servili, ut mihi possitis bene facere, prout, cum præ-
sto erat, & pro ut pauperes habemus, quibus beneficiamus,
quemadmodum bene tunc de illo mereri voluit mulier. Ne-
gat ergò Christus, non *præsentiam* secundum carnem *simpliciter*,
sed certum saltem *præsentia* istius *modum*. Eadem est ratio dicti
Luc: 24. v. 6. Surrexit non est hic, sc. ratione *præsentia* visibilis
& quidem secundum modum, infirmitatis, juxta quæ ibi quære-
batur & Joh: 16. v. 18. relinquo mundum nempe quoad continua-
tionem saltem *præsentia* localis, non quoad ipsam *præsentiam*
substantialem atque invisibilem.

Ebr. 8. 4.

Dictum ad Hebræos 8. v. 4. si *adhuc in terris esset sacerdos*
non esset, demonstrat, Christum non terrenum, aliquem, sed Cæ-
lestem esse sacerdotem. E quo, si *Reichelius* omnimodam &
substantialem absentiam vult elicere, textui injuriam infert,
quia τὸ ἐν τῆ γῆ in hoc dextu non est simpliciter *idem*, ac in
terrâ adesse; sed more sacerdotum, qui juxta legem offerebant
donaria, in terrenis versari, donarijs, victimis, ac umbris. Ac pro-
inde non sequitur: Christus non est in terrâ ut sacerdotes leviti-
ci, qui alibi non sunt quam in terrâ, ubi res terrenas tractant, vel
non est in terra ut sacerdos, tabernaculum nondum ingressus,
vel non est in terrâ tanquam in mansione ordinaria. Ergò sim-
pliciter quâ homo non est in terrâ. A negatione *præsentia* modi,
seu secundum quid, ad negationem simpliciter non valet cōseq;
Ut taceam, quod eâ explicatione stante dicendum foret Reiche-
lio, Christum dum in terrâ erat, sacerdotem non fuisse, quod fal-
sum est, & absolum.

§. 19. Quod porro regerit: *totius Historia Evangelica*, una
cum *symbolis omnibus communi consensu*, in *Ecclesia DEI* receptis,
axioma esse: Christum Dominum nostrum, non saltem in tempore ex
Mariâ virgine, verè & propriè natum esse: Sed postea etiam quoti-
dianis auctibus adolevisse, de loco ad locum migrasse, in Cælum af-
sendisse, è Cælo ad decretorium illum, extremi *judicij diem*, certo
rediturum esse; Veritati maximè litare, nemo negabit. Nega-
mus autem Nos omnipræsentia Christi, quâ hominis, in terrâ,
quam nos adstruimus, convenienter illud opponi. Ratio est:

An Ascensio
ad caelos pu-
gnet cum
substantiali
praesentia
Christi?

Quia ex nullo principio constat, ascensionem ad caelos, reditum ad iudicium, & similia pugnare cum illâ, substantiali divinâ praesentia Corporis Christi. Sanè ascensio ad caelos non opponitur, divinæ substantiali praesentiae Christi, sed facta est semel, ita tamen ut secuta eam sit, τῶν ἀπάντων πλήρωσις, Eph. 4. v. 10. πλήρωσις ἑσώματ' & μουσικῆ v. 13. quam πλήρωσιν nil aliud involve- re & esse quam Divinam substantialem praesentiam, Christo juxta Humanam naturam competentem, alibi à Theologis, speciatim Excell. D. Calovio in Tract: de Pers: Christi est probatum. Post κένωσιν namq; quâ etiam juxta humanam naturam ἐκένωσε μορ- φὴν θεῶ πάντα πληρῶντ' & per ὑπερῦψωσιν egressus est ad ean- dem formam; quo respectu dicitur secundum humanam natu- ram factus Dominus Act. 2. v. 36. Dominus omnium, Dominus omni- potens, Dominus Divine praesens, Vid. Excell. Dn. D. Dorscheum Pentad. disp. 15. §. 3. Itaque Ascensio, non operatur absentiam, simpliciter, sed absentiam secundum modum visibilis conversatio- nis, & praesentiae localis. Quod & natura actus requirit, quo fit, ut eo modo, aliquid non sit in imo, post ὑπερῦψωσιν, quomodo erat in imo ante ὑπερῦψωσιν. Hunc Ascensionis actum, quem usque ad subductionem ex oculis discipulorum per nubem ve- rum & localem motum fuisse, indubitanter credimus, elegit Do- minus Jesus, ut eo mediante in gloriam suam, infinitæque Ex- cellentiae arcanum ingrederetur, non ex necessitate sed summâ libertate; Potuisset enim Christus, quâ homo, ubivis locorum ad dexteram Patris, ad excelsa in caelos pervenire.

An reditu
ad extremū
iudicium?

Sic reditus ad Extremum Iudicium, nequaquam tollit praesentiam Domini antegredientem. Quæ quæso namque conse- quentia, Reicheli, est? Christus secundum humanam naturam, visibiliter redibit ad iudicium, ergò intereâ nunquam Corpore suo substantialiter adfuit? Quis cordatus hanc ratiocinandi li- centiam probabit! Reditus Christi ad iudicium est peculiaris, ex- traordinarius, oecumenicus, ad praesentiam modus, praestandus verâ & reali etiam descensione. Ipsa tamen praesentia, non ni- si divina & infinitâ Majestate praestabilis est. Itaque Domini an- tegrediens ἐν τῷ νῦν καλεῖται non pugnat cum visibili ejusdem Φα- νερώ

ρωσει, sive reditu ad extremum iudicium, imo hæc illam supponit & requirit. Nam quia Christo data est potestas faciendi iudicium, quia vel quatenus filius hominis est Joh. 5. v. 27. necesse est, Christum etiam à tempore dationis factæ & plenariæ usurpationis datorum omnia novisse, omnia omnipræsenter, gubernasse, adeoque, omnia divina præsentia, eatenus complevisse. Hinc Jac. 5. 9. ὁ κριτὴς πρὸς τῶν θρῶν ἔσηκεν & Phil. 4. 5. dicitur ὁ κύριος ἐγγύς.

§. 20. Denique ad consensum ipsorum Lutheranorum provocat, è quibus non pauci, hanc ubiuitatem rejecerint. Nominat autem in specie *Danos, Holsatos, Norinbergenses, Helmstadienses*. Idq; è Calixti iudicio §. 45. quod scriptum, vix pretio suo æstimandum, & quod ab omnibus Latinæ linguæ gnaris legatur dignissimum commendat.

Resp: *Helmstadienses* jam non curamus, quin potius suo abundare sensu linquimus, de quibus certum est, quod parum orthodoxi foveant, loquantur, scribant; Quod hætenus Ecclesia Christi non sine maximo, prohi dolor! scandalo atq; detrimento est experta. *Danis* vero, *Holsatis*, atque *Norinbergensibus*, hæc in parte, à Reichelio injuria quod fiat, dicere & statuerè possumus, qui mentem atque animum ipsorum, penitus perspectum habemus. Nam in Dania, systema Brochmanni, in usu Ecclesiarum publico hætenus observatur, in quo omnipræsencia defenditur. In *Holsatia*, Formula concordia, ante quadriennium & quod excurrit, publicè recepta est; de *Norinbergensibus*, Veteribus imprimis certius est, quam, ut prolixè probeamus, in reprobandis Calvinianorum hæresibus, eos summè zelotes, semper extitisse. Quamvis ergò, *Dani* atque *Holsati* propter causas quasdam politicas, quibus se in suo Regno, aliorum dictaturæ submittere nolebant, Formulam Concordia, antea non receperint, non tamen statim exinde extruendum, & eos, quæ in Formulâ concordia habentur, non recepisse; contrarium enim ex antea dictis vel maximè defumi potest. Calixti iudicium, quos tam adeò delectat ejus verborum structura, in tantum admittere possumus, ut legatur, & latinæ linguæ stilus inde formetur illis,

quibus meliora non suppetunt, ad latinam linguam facientia, non vero, ut res & materiae Theologicae, seu orthodoxia, exinde dijudicentur, quia quantum ex scriptis ejus haecenus in lucem, (o in felix Lolium?) editis atque sparsis est colligere, nihil minus quam Theologus & orthodoxus est, ut ut videri velit. Nos quod adeo arriserit *Reichelio*, autoritas *Calixti*, causam statui- mus, vel quod defecerint alij, vel quod conjurato Fratri suo (*Calixtum* enim Reformatis se Fraternitatis vinculo dudum ob- strinxisse, e colloquio Thoruniensi, & scriptis Calixtinis, in qui- bus eorum causam tam fideliter semper egit, certum est) mu- tuæ Fraternitatis teseram aut signum comprobare voluerit.

§. 21. Tandem circa tertiam & ultimam quaestionem de fide *previsa*, quæ est, *an electio facta sit ex fide prevista?* Hoc agit *Reichelius*, ut (1) ad statum provocet & eum formet, (2) dissonantiã sententiarum Lutheranaarum, circa hunc adducat (3) Lutheranos pelagianismi & semipelagianismi reos statuatur (4) *ὁμοψήφια* Formulæ concordia, ac Theologorum Saxoniorum in Collo- quio Lipsiensi, nimis arroganter jactitet. (5) sententiam nostram scripturae dictis impetat, & tandem (6) ad unicum idque palmari- um nostratum argumentum respondeat.

§. 22. En tibi, quo spiritu, hoc opus tuum incipis, *Reichelii*, eo ipsum perficis, i. e. subreptitio; & fraudulento pro celsu, pro ut *μωροταχίτης* suggessit. Nam.

Primò in formando controversiæ statu τῆς πλάνης μεθοδίας satis prodis, quando *exclusivè*, hunc, de sola *εὐδοκία* concinnas hoc modo; quænam sit causa, illa, quâ Deus Opt: Max: inductus, quosdam ab æterno elegit? an sola *εὐδοκία*? & eatenus, concin- natum Nobis opponis, ac si Reformati *Solum* thesin hanc, ex verbo DEI statuatur, tueantur: Lutherani verò aliã illique op- positam profiteantur, quod aliã illi oppositam causam, puta- fidem, substituunt. Nec enim aliã, mentem tuam produunt verba, si accipiuntur, uti jacent, hoc modo: *Cardo totius hujus controversiæ in eo vertitur, quæ nam sit causa illa, quâ Deus Opt. Max: inductus, quosdam ab æterno elegit? Hoc Reformati, ex ver- bo DEI respondent, causam illam esse meram εὐδοκίαν, seu benevo- lum*

lum affectum voluntario DEI. Vid: Confess. Helvet: post cap. 10. cum
 quâ conferatur Augustana artic. 5. Lutherani, causam illam perhi-
 bent esse Fidem prævisam: quod scil. Deus ab aeterno præviderit,
 quinam credituri & in verâ fide perseveraturi essent, atque ob fi-
 dem illam, quæ ordine in decreto divino præcesserit, eos ad
 salutem eternam destinaverit, hoc est elegerit. At meminisse Ad-
 versarium oportebat, & nos ex verbo DEI, electionis causam po-
 nere in sola *ivdōxiā* DEI & beneplacito ejusdem, non solitaria
ivdōxiā, aut solitario beneplacito, cum & aliæ causæ sint, &
 suppetant, quæ decretum Electionis ingrediantur, utpote *fides* &
meritum Christi. Quippè, sola DEI *ivdōxiā* est causa electionis
 in ordine ad efficientem principalem: *Meritum Christi*, tanquã
 causa meritoria & impulsiva: *Fides* autem, ut causa instrumen-
 talis. Hæ causæ amicè invicem subordinantur, ut dum harum
 alteram scriptura electionis decreto includit, alteram non exclu-
 dat. Quo pertinet tritum illud, atq; in Philosophorum scholis
 enatum axioma: *Exclusiva, uni causarum generi addita, non sim-
 pliciter excludit omnes causas alias, sed tantum in uno atq; eodem
 causandi genere.* Quapropter status controversiæ, hunc in mo-
 dum formandus est: *An in decreto Electionis æternæ, ratione a-
 ctionis ultime, quæ hunc electum constituit, ipsi DEI beneplacito, ut
 cause principali simul sint inclusa, tum meritum Christi sufficienter
 pro omnibus satisfaciens, ut causa movens, tum fides Electi ut or-
 ganum Christi meritum perseveranter apprehendens, non quoad a-
 ctum sed quoad intuitum?* Affirmativa Lutheranorum, negativa
 Reformatorum est; qui decretum electionis absolutum faciunt,
 ita ut illius causam solam dicant & absolutum, solum, nudum,
 verumque DEI beneplacitum, absque ullo, vel ad Christum, vel
 ad fidem respectu, de qua sententia Calvinianorum ex scriptis
 principalioribus eorundem supra actum est.

§. 23. *Secundò* impudenter nimis an imprudenter, discre-
 pantiam Lutheranorum ex eo colligis, quod horum aliqui fidem
 Electionis instrumentum, aliqui saltem partem & conditionem,
 nominent. Non etenim contrariæ hæ sunt sententiæ, sed po-
 tius subordinatæ & amicè conspirantes locutiones, quas ita fa-

*an Lutherani
 circa
 questionē
 hanc de
 prædestina-
 tione dis-
 crepent?*

cile dijudicavit vel leviter saltem in logicis circa doctrinam oppositorum, quæ debent fieri, ad idem, eodem modo, & respectu, tinctus: Attende jam *Reicheli*, num hæc scopo tuo ita congruât? Fidem *causam instrumentalem*, cum nonnulli nostratium indignant, ad meritum Christi respiciunt, quod pars decreti Electionis est, & quod fides ceu instrumentum *ληπτικόν* amplectitur: Quam enuntiationem (dum nempe fides, causa instrumentalis non totius decreti, sed partis nempe meriti Christi, ut terminis istis nti liceat, ita dicitur) ipse *Wendelinus* in *Tract. de Prædest.* p. 140. quoq; commendatam ire, non erubuit: Id quod si attendisses, mi *Reicheli*, non adeo absurde taxasses locutionem hanc nostratium, qui fidem electionis *instrumentum* dicunt, nempe, quod sit saltem medium applicans meritum Christi, ex parte subjecti, in intuitu ita prævisum, prout in tempore huic vel illo subjecto actu applicatur; non verò, ut sit instrumentum, ex parte DEI. At verò *partem*, Fidem, cum appellitant nostrates, ad decretum ipsum electionis sive totam electionem attendunt, quæ ex parte nostri, diversis, constat partibus & actibus, inter quæ etiam fides effulgeat; fitque hoc solummodo nostro concipiendi modo. Ubi quidem non tenemur tibi, hujus variatæ phraseos aut vocis rationem reddere, quia Analogiæ Fidei, nil quicquam detrahit, nec Electionis decreto adversatur, si quæ tamen danda foret, scias Nos propterea ita variare, non quod prior appellatio fidei prævisæ (quæ instrumentum Electionis salutatur) quendam sive *Pelagianismum*, sive *semipelagianismum* (uti perversè conjecturam ducis) redoleat: Quid enim sibi cum Pelagianismo seu semipelagianismo, commune habeat? sed ut saltem hæc evitetur ambiguitas quasi Electio ipsa in se universalis, fide apprehendenda foret, quam terminus causæ instrumentalis quam facillimè posset parere.

§. 25. Fidem prævisam autem ingredi Electionis decretum, adstruere, neq; Pelagianismum neque semipelagianismum est adstruere. Pelagiani statuebant: Electionem factam esse juxta prævisam fidem, tanquam aliquod *meritum*, operam seu tãquam *opus naturalium liberi arbitrii virium*, quo sensu pij veteres, contra Pelag-

Pelagianos disputantes, ritè negant, *Electiōnem factam esse propter fidem vel ex fide*. Nos planè aliter sentimus, & docemus; Fidem, gratuitum esse DEI donum, esse non meritum, sed medium, per quod meritum Christi apprehendimus, propter quod Electio est facta, hoc si Pelagianum est, Pelagianum erit insimul, statuere quod fide non justificemur, quod absurdum.

§. 24. *Quo in Formula concordiae, quam in allegatis verbis exp. 812. F. C. nectere & extruere allaborasti, est aperta & in Formula i. e. animo & menti tuæ, planè contraria, cum ne apex quidem doceat, Fidem Electiōnis, causam & conditionem non esse, aut esse non posse, quin potius, assertionem nostram exfertè adstruat verbis hunc in modum conceptis: Dubium quidem non est, quin Deus exactissimè & certissimè aut ante tempora mundi præviderit, & hodie etiam norit, qui nam ex eorum numero, qui vocati sunt, in Christum credituri, aut non credituri sint: Qui ex conversis, in fide perseveraturi sint, qui non: Ergò fidèi intuitus ingreditur decretum Electiōnis, quia electio facta est secundum intuitum, aut, prævisionem, ut ep. ad Rom. 8. 19. habet. Cum verò, Formulæ concordiae Fidem hanc quam Deus ita ante tempora mundi prævidit, electiōnis, aut causam, aut conditionem non indigit, eo ipso, illam ita dici posse non negat, nec enim hunc, hoc loco præfixum sibi scopum habet Formula concordiae, ostendere, quid aut quâ ratione, aliquid Electiōnis decretum ingrediatur, sed à quibus quis se temperare debeat, si in hoc, de Prædestinatione arduo articulo versatur; ne videlicet, quæ Dominus, de hoc mysterio reticuit, & occultavit, solique lux sapientiæ & scientiæ reservavit, curiosè nimis investiget. Hoc etenim evincunt, scopus & antecedentia Formulæ concordiae p. 811.*

In Saxonorum vero Theologorum mentem de hoc puncto prolixius inquirere non opus censemus, cum ipsa, eorundem ab Adversario allegata, rem expediant, nam cit. loc. è §. 10. fatentur über dieses alles haben die Sächsishe Theologen sich erkläret/ daß sie auch ferner (ergo ne latum quidem pilum unquam deflexerunt à sententiâ suâ) sur recht und der H. Schrifft gemess hieltten alles das jenige/ so in den Concordien Buch/ von diesen Articlen

An Formula
Concordiae
Calvinianis
patrocine-
tur?

An Saxonici
Theologi in
colloquio
Lipsiensi?

sichel der gnaden wahl gelehret werde. Und das Namentlich/ Gote
 zwar auß gnaden in Christo uns erwöhlet/ aber der gestalt (Ergo Fi-
 dei intuitum ceu conditionem ad decretum Electionis requisi-
 verunt) das Er vorher gesehen/ wer beharrlich und warhaftig an
 Christum glauben werde &c.

An Scri-
 ptura?

De Dicto

Eph. 1. v. 5.

§. 25. *Dicta* verò scripturæ nobis objicit Reichelius, quæ du-
 plici ponuntur ordine ac differentiâ: *quædam* quæ priores pri-
 mitus exortos, Fidei prævisæ propugnatores, qui Pelagianismo
 vel semipelagianismo faverunt (in eâ enim adhuc est sententiâ,
 Lutheranos, hâc assertionem suâ Pelagianismo & semipelagianis-
 mo, quam proximè accedere) convincat: *quædam* quæ sint mo-
 derationibus & modernis, fidem ut nudum antecedens prærequi-
 rentibus, opposita. Hinc opponit i. Dictum ad Eph. 1. v. 5. *Præ-*
destinavit nos, quos adoptaret in filios per Christum in sese (*κατὰ*
τὴν εὐδοκίαν & θελήματι αὐτοῦ) *pro benevolæ affectu voluntatis*
sue. Resp. Fidem hic considerat adversa pars, ceu *opus*, quod
 suâ dignitate & præstantiâ, movere Deum queat, ut nos ad vitam
 æternam eligat. Nos minimè gentium sic docemus, sed confide-
 ramus fidem, tanquam *causam instrumentalem*, deinde commit-
 titur *elencus oppositorum*. Nam Apostolus quidem facit menti-
 nem gratiæ DEI, in negotio Electionis; sed non intelligit *absolu-
 lutam gratiam*, ideò hoc loco, utilis observatio notanda est: *In*
dictis scripturæ, quæ agunt de causis salutis in articulo Electionis,
Justificationis & glorificationis trias causarum arctissimo nexu col-
ligatarum probè & sanctè retinenda est, Gratia DEI, meritum Chri-
sti & fides: & licet interdum duæ tantum, interdum unica cau-
 sa exprimatur, Reliquæ tamen non sunt excludendæ, sed subin-
 telligendæ. e. g. in dicto petri Act: 15. v. 11. credimus per gratiam
 Domini nostri Jesu Christi salvari. Hic omnes tres causæ po-
 nuntur, sicut & Joh. 3. v. 16. Rom. 3. v. 24. 25. Eph. 2. v. 8. *Gratiâ e-*
stis salvati per fidem, & hoc non ex vobis, Dei donum est. Ubi duæ
 causæ exprimuntur *gratia DEI & fides: Meritum Christi* subin-
 telligitur. *Fidei* enim objectum adæquatum & quasi correlatum
 est Christus. Confer Act: 16. v. 31. Interdum solius fidei fit men-
 tio: Gratia autem DEI & meritum Christi subintelliguntur. Ut
 Rom. 3. v. 28. Meriti Christi duntaxat fit mētio. i. Joh. 1. v. 7. *sanguis*
Jesu Christi Filij DEI emundat nos ab òni peccato. Ita solius gratiæ &

misc-

misericordiae fit mentio, Matt:18.v.27. Sed non excluditur meritum
 Christi, & fides, ceu Photiniani perperam hoc loco abutuntur. Sic
 Paulus h. l. exprimit gloriosam DEI gratiam in articulo Electionis,
 minimè verò excludit meritum Christi & fidem. Scribit enim in
 v.4. *Elegit nos in Christo*. Porro si, in Christo elegit, num in Christo fi-
 de apprehenso vel citrà fidem? Si istud: causa nostra asserta est: si hoc
 utiq; sequetur, aliquem in Christo esse, & electū esse in Christo sine
 fide, seu destitutum fide, quod *ἀθεόλογον* Ebr. XI.6. Multa ex hoc loco
 notari possēt fidei nostrae argumenta: sed consulto præterim⁹. 2. Di-
 ctum ad Rom. 9.v.16. *Electio non est ejus, qui velit, neq; ejus, qui currit*
sed (ἐλεῖν τὸ θεῶν) misericordis Dei. Ubi committitur *elenchus opposito-*
rum, in subordinatis. Mysterium Evangelij conjungit misericordiam
 ac dilectionem DEI, cum fide, Joh. 3.v.16. perperam ergò faciunt,
 qui hæc sibi invicem opponunt. Deinde ambiguitas in vocabulo *ab-*
soluti est notanda: vel enim opponitur nostris operibus; vel condi-
 tioni fidei: *priori* modo concedimus, gratiam & misericordiam DEI
 esse absolutissimam in articulo electionis & justificationis contra
 Papistas, qui pro priorum operum meritis, acerrime dimicant.
Posteriori verò modo, etiam atq; etiam negamus, gratiam atque mi-
 sericordiam DEI esse absolutam, adeoque citrà intuitum fidei factā.
 Pari ratione, quoque *fides* dupliciter consideratur, vel ut *opus* atque
 virtus primi præcepti, sicut Pelagiani docuerunt: Hominem eligi &
 justificari propter fidem, quem Pelagianismum ab Augustino refuta-
 tum, nobis contra conscientiam Calviniani imputant; vel confide-
 ratur fides ut *ὄργανον ἀντιληπτικόν; instrumentum* apprehendens mi-
 sericordiam DEI. Et hoc modo minimè contrariatur gratiæ DEI. E-
 ligimur enim & justificamur per fidem. Deniq; non de electione, sed
 de justificatione ibidē potius differere Apostolum è textus visceribus
 demonstravit Dn. Præses in Theol. Apost. Roman. p. 380. seqq. Num v.
justificationem absolutam facient Calvinistæ? Annon ita applauden-
 tes, habituri sunt Socinianos. 3. Dictum verò 2. Tim: 1.v.9. *Qui servavit*
nos, & vocavit, vocatione sanctâ, non ex operibus nostris sed (κατ' ἰ-
δίαν προθέσει καὶ χάριτι τῆν δοθεῖσαν ἡμῖν ἐν χριστῷ ἰησοῦ πρὸς χάριτων
ἀιώνιαν) ex suo proposito & gratiâ, quæ data est nobis in Christo Jesu
 ante tempora seculorum &c. Rectè opponitur Pelagianis & Papico-
 lis, qui falsò docent, nos eligi & justificari per & propter nostra bona
 opera.

De Dicto
Rom. 9:16.

De Dicto
2. Tim. 1.9.

19956. 7088 A

opera. Rectè etiam opponitur Semipelagianis, si dem non confide-
rantibus ut ὄργανον ἀντιληπτικόν & manum mendicam, sed ut opus
nostrum & virtutem insitam; & ex fide facientibus causam merito-
riam, quod Augustinus in Pelagianis improbavit. Hoc respectu et-
iam rectè excluditur fides è decreto Electionis, & simul circulo justi-
ficationis: interim distincti gradus in consilio Electionis sanctè & di-
ligentè retinendi sunt, in quibus omnibus ac singulis fides ceu me-
dium apprehendendæ gratiæ Dei locum obtinet, & excludi nequit.

Dicta quæ opponit Adversarius illis, qui fidem antecessisse pro-
fiteantur, hanc merentur ex planationem: Obstare quidem putat inter
cætera Reichelius, dictum Act. 13, v. 48. crediderunt quotquot erant
ordinati ad vitam æternam: At concedimus hic decretum ele-
ctionis à posteriori manifestari ac depingi, & electionem antece-
dentem declarari ex fide consequente, quæ respectu intuitus divini,
simul est cum decreto electionis: Licet ratione existentia intempore
posterior sit electione, Ideoq; hoc dictum plane contra nostram sententiam non pu-
gnat: Pariter nec obstat quod B. Lutherus in præfat. ep. ad Rom. fidei collationem,
non solum ordine posteriorem decreto prædestinationis, sed quoq; hanc (prædesti-
nationem) illius causam principalem & adæquatam fecisse videtur, loquitur enim
de decreto DEI, non absoluto, sed ex suppositione facti, cui velit dare atq; conserva-
re fidem, ijs nempe quos ab æterno prævidit, oblatam prævenientem gratiam non
esse pertinaciter repudiaturos, quæ non repudiatio nequaquam est nostrum, sed Dei
opus, in nobis productum, cui nos resistere saltè possumus.

Tandem ad argumentum, quod Ille palmarium iudicat, se convertit.

Per quod salvamur in tempore, per illud etiam electi sumus ad salutem ab æterno
atque per fidem salvamur B.

Et respondet ad hoc per instantiam. h. m. Nam ita sequeretur, quod non tan-
tum fides sed & lex Dei & Evangelium & sacramenta & verbi Dei ministri sint cau-
sa electionis; quia sunt causa Salvationis. Resp. Non absenū est statuere hæc omnia
legem Dei atq; Evangelium itemq; Sacramenta antecedere electionem ratione qui-
dem ipsius προγνωσεως divinae, quemadmodum & ipsa fides, quæ ratione intuitus
ingreditur æternum electionis decretum, licet ratione actus intempore per illa me-
dia divinitus constituta detur. De vocabulo vero cause non demum laborandum
nobis est, cum nec argumentum de eadem concludat. Constituiamus quippe in-
ter electionem atq; fidem talem respectum qualis est inter ordinatum & ordinem,
determinatum & determinationē, non qualis inter causam & effectum? Addimus
& hoc ad Reichelii ἀκροσµα postremum: Harmoniam decreti atque executionis
decreti non consistre, si causæ salvationis & Electionis non sint eadem. Jacet er-
go sic prostratus hic Reichelius & veritas perstat illibata atq; inconcussa. Deum
veneror, ut eam Ipsi omnibusq; ab eo seductis manifestet, in eadem autem nos con-
servet & confirme propter Immanuelem nostrum Jesum Amen.

XL

Pon Vg 7088, QK

ULB Halle

3

003 145 522

onfide-
opus
merito-
ctu et
o just-
tè & di
eu me-
quit.
se pro-
t inter
t erant
m ele-
ntece-
divini,
mpore
non pu-
tionem,
prædesti-
ur enim
onserva-
m non
, sed Dei

ab eterno

non tam-
sint cau-
c omnia
ione qui-
e intuitus

illa me-
randum
quippe in-
ordinem,
Addimus
quitionis
Jacet er-
Deum
nos con-

XI

1017

Con
ECCI
LUTE
 atq; R
 Colloqui
 Catechesit
 Circa Arti
SACRA
 NA CHRIS
 Disputationem n
 D. FRID
Viri Admodum
 Dn. ABR A
 Theol. D. Prof. I
 Ecclesiae Witteb.
 dentis Gene
Patroni, Prom
Pub
M. CHRIST
 Candidato, &
 Wittebergæ, Ty

IM
 M
 n privatis,
 es
 RSO-
 ONE
 isticam,
 P.P.
 isimi,
II,SS.
 ci Afsefs,
 erinten-
 ni.
 andi,
 heol.
 ocato.
 gr. 165

Vg
7088

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK
 HALLE
 (SAALE)

